

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**PUOLUSTUSVOIMIEN PELOTEVAIKUTUKSEN DISKURSSIT
2014–2020**

Pro gradu -tutkielma

Yliluutnantti
Matti Peltomäki

Sotatieteiden maisterikurssi 9
Maasotalinja

Huhtikuu 2020

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi	Linja
Sotatieteiden maisterikurssi 9	Maasotalinja
Tekijä	
Yliluutnantti Matti Peltomäki	
Tutkielman nimi	
Puolustusvoimien pelotevaikutuksen diskurssit 2014–2020	
Oppiaine, johon työ liittyy	Säilytyspaikka
Johtaminen	Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Aika	
Huhtikuu 2020	Tekstisivuja 72
TIIVISTELMÄ	
<p>Sotilaallisessa pelotteessa on samankaltaisia tunnusmerkkejä kuin kylmän sodan aikana, ja sen avulla pyritään vaikuttamaan halutun kohteen ajatusmaailmaan. Näin saavutetaan toivottu vaikutus eli pelotevaikutus. Puolustusvoimien avulla Suomi pyrkii luomaan kuvaa uskottavasta puolustuksestaan rajojen ulkopuolelle luoden näin ennaltaehkäisevää kynnystä hyökkäykselle Suomea vastaan.</p> <p>Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia Puolustusvoimilla luotua sotilaallista pelotevaikutusta vuosina 2014–2020. Tavoitteena oli analysoida, miten Puolustusvoimien pelote ilmenee osana statuksellisten henkilöiden viestintää. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu sotilaallisen pelotteen käsitteestä, pelotteesta muodostetusta peloteteoriasta sekä viestinnän teorioista. Tieteellistä tietoa Suomesta ja sen puolustushallinnosta peloteteorian viitekehyksessä on olemassa niukasti, joten tutkimuksen voidaan todeta olevan ajankohdainen ja tärkeä.</p> <p>Vuosien 2014 ja 2019 The Military Balance -julkaisujen perusteella toteutettiin kirjallisuuskatsaus Puolustusvoimien suorituskyvystä. Kirjallisuuskatsauksen avulla luotiin vertailupohja siihen, mikä on Puolustusvoimien konkreettinen pelote. Puolustusvoimilla luotua pelotevaikutusta analysoitiin statuksellisten henkilöiden julkisten puheiden perusteella. Aineistona toimivat vuosina 2014–2020 toimineiden ulkoministerien, puolustusministerien, puolustusvoimain komentajien sekä Suomen tasavallan presidentin puheet. Aineisto analysoitiin diskurssianalyysillä.</p> <p>Analyysi toteutettiin hyödyntämällä teoreettisen viitekehysten mukaisia pelotteen merkityssysteemeitä. Merkityssysteemeihin kuuluneet puheiden representaatiot analysoitiin, ja niistä muodostettiin puheissa olemassa olevat diskurssit. Puolustusvoimien pelotevaikutuksen diskurssit analyysi tuotti yhteensä kahdeksantoista.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta statuksellisten henkilöiden puheiden olevan keskenään pääosin linjassa toisiinsa nähden. Puheissa esitetty Puolustusvoimien suorituskyky vastaa pääosin The Military Balance -julkaisussa esitettyjä tietoja. Suomen Puolustusvoimilla luotu pelote luo kuvaa itsenäiseen puolustamiseen kykenevästä valtiosta, joka harjoittaa monitahoista puolustusyhteistyötä eri valtioiden kanssa.</p>	
AVAINSANAT	
Pelote, pelotevaikutus, peloteteoria, informaatiovaikuttaminen, diskurssianalyysi	

PUOLUSTUSVOIMIEN PELOTEVAIKUTUKSEN DISKURSSIT 2014–2020

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Ajankohtaisuus ja aikaisempi tutkimus	2
1.2	Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	3
1.3	Rajaukset ja viitekehys	4
2	PELOTTEESTA KOHTI VAIKUTUSTA.....	7
2.1	Pelote psykologisena vaikutteena	7
2.2	Peloteteorian perusteet.....	11
2.3	Nykypäiväinen pelote	15
2.4	Viestinnän avulla teoriasta vaikutukseen.....	17
3	TUTKIMUKSEN METODOLOGIA	23
3.1	Tieteenfilosofiset lähtökohdat.....	23
3.2	Tutkimuksen aineisto.....	25
3.3	Diskurssianalyysi analyysimenetelmänä	26
4	PUOLUSTUSVOIMILLA TOTEUTETTU PELOTE.....	31
4.1	Puolustusvoimien sotilaallinen suorituskyky.....	32
4.2	Pelotteen sisäinen viestintä vahvistamassa maanpuolustustahtoa.....	35
4.3	Pelotteen ulkoinen viestintä vahvistamassa uskottavaa puolustusta	38
5	PUOLUSTUSVOIMIEN PELOTTEEN VIESTINNÄLLISET DISKURSSIT	43
5.1	Kyvykkyys.....	43
5.2	Kapasiteetti	47
5.3	Tehokkuus	52
5.4	Tahto.....	55
5.5	Sietokyky	56
5.6	Puolustusyhteistyö	58
6	YHTEENVETO.....	63
6.1	Johtopäätökset	63
6.2	Luotettavuuden arviointi.....	67
6.3	Jatkotutkimustarpeet	69
6.4	Pohdinta	70

LÄHTEET

PUOLUSTUSVOIMIEN PELOTEVAIKUTUKSEN DISKURSSIT 2014–2020

1 JOHDANTO

Sotilaallista pelotetta on ollut yhtä kauan kuin sotia on käyty. Roomalainen sotilasteoreetikko Vegetius kirjoitti noin 300-luvulla teoksen *Epitoma rei militaris*, jossa hän mainitsi yleisesti tunnetun lausahduksen ”*Si vis pacem, para bellum*”. Toteamus voidaan suomentaa ”*Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan*”. Valmistautumalla sotaan luodaan vastustajalle kuva omasta sotilaallisesta suorituskyvystä, mikä muodostaa vastustajalle sotilaallisen pelotteen. Vastustajan tekemät pelotteesta aiheutuneet toimet ja päätökset voidaan nähdä pelotteella aikaansaaduiksi vaikutuksiksi¹.

Pelotteen aikaansaama vaikutus voidaan kuvata pelotevaikutukseksi. Sotilaallista pelotetta ja sen vaikutusta varten on luotu teoreettinen malli pelotteen kehittymisestä. Pelotteesta muodostettu peloteteoria tuli tutuksi etenkin ydinaseiden tuoman pelotevaikutuksen myötä toisen maailmansodan jälkeen, ja kylmän sodan aikana pelotevaikutusta alettiin tutkia enemmän. Ydinpelotteesta muodostui kylmän sodan aikana niin kutsuttu kauhun tasapaino. Vuonna 1946 Bernard Brodien mukaan ydinaseiden alkanut aikakausi muutti sotilaallisen voiman käyttötarkoitusta sodan voittamisesta sodan ehkäisemiseksi ja välttämiseksi².

Pelotteen kannalta olennaista on toisen osapuolen uskomus pelotteen asettajan kyvykkyyteen. Vaikka pelotteen asettajalla olisi kyvykkyyttä toimia asetetun pelotteen mukaisesti, uhan uskominen vastapuolella muodostaa käsityksen olemassa olevasta pelotteesta.³ Myöhemmin kylmän sodan aikana ydinaseiden määrä kasvoi, ja vuonna 1985 niitä oli Yhdysvalloilla noin 24 000 sekä Neuvostoliitolla noin 40 000. Huolimatta massiivisesta aseistuksesta ydinsota kyettiin välttämään, jolloin voidaan todeta kauhun tasapainon toimineen. Kun 1990-luvun alussa

¹ Paul (2009), s. 2–3.

² Brodie (1946), s. 76.

³ Morgan (2003), s. 15.

kylmä sota päättyi Neuvostoliiton hajoamiseen, voidaan todeta, että ydinaseisiin liittyvä pelotevaikutus osoittautui toimivaksi ylläpitämään *status quon*, koska niin Yhdysvallat kuin Neuvostoliittokaan ei kylmän sodan aikana moisia käyttäneet.⁴

Nykyisin pelotevaikutus ei enää rajoitu ydinaseisiin tai kansainvälisiin suhteisiin⁵. Kylmän sodan jälkeinen uusi turvallisuusympäristö sekä alati kehittyvät kansainväliset järjestelmät muovaavat pelotteita sekä niiden vaikuttavuuden ympäristöä yhä monimutkaisemmaksi⁶. Nykyaikaiset kriisit ja konfliktitilanteet eivät usein ole vain kahden valtion tai toimijan välisiä, vaan yhä useammin tilanteissa osapuolia on useampi kuin vain kaksi.

1.1 Ajankohtaisuus ja aikaisempi tutkimus

Pelotetta on sotilaallisena käsitteenä tutkittu varsin kattavasti, mutta monet tutkimuksista nojautuvat pääasiassa ydinaseen muodostamaan sotilaalliseen pelotteeseen. Kotimaisista tutkimuksista Henri Lavi käsittelee peloteteoriaa vuonna 2015 valmistuneessa diplomityössään *Muuttuva ydinasepelote – Naton ydinasepelote liittouman voimanlähteenä*. Naton ydinasepelotteen lisäksi vuonna 1992 valmistunut Pekka Sivosen väitöskirja *Ydinasepelote Yhdysvaltain poliittisen voimankäytön muovaajana* tarkastelee Yhdysvaltojen luomaa ydinasepelotetta.

Aiheesta on lisäksi valmistunut muutamia pro gradu -tutkielmia, esimerkiksi vuonna 2016 valmistunut Markus Järvisen pro gradu -tutkielma *Taktisten ydinaseiden muuttuva merkitys*, vuonna 2017 valmistunut Esko Väärälän pro gradu -tutkielma *Ydinaseiden merkitys turvallisuuspolitiikassa – Ranskan ja Iso-Britannian vertailu* sekä tuoreimpana Tony Salmisen pro gradu -tutkielma *Jäänteestä välttämättömyydeksi. Naton ydinasepelotteen muutos kylmän sodan jälkeen* vuodelta 2019. Kaikki edellä mainitut tutkimukset perustuvat nimiensä mukaisesti ydinasepelotteen viitekehykseen.

Ulkomaisissa tutkimuksissa on laajempaa tutkimusta sotilaallisesta pelotteesta sekä peloteteoriasta. Bernard Brodien vuonna 1946 toimittama teos *The Absolute Weapon: Atomic Power and World Order* on ensimmäisiä tämän tutkimuksen aihepiiristä tehtyjä teoksia. Myöhemmin Brodien jälkeen kylmän sodan aikana nousi esiin useita tutkijoita, jotka eri teoksissaan tutkivat peloteteoriaa ja täydensivät jo olemassa olevaa mallia omilla teoksillaan. Vaikka peloteteoria rakentui alun pitäen Brodien teokseen viitaten ydinaseiden ja sen tuoman pelotteen ympärille,

⁴ Echevarria (2017), s. 52.

⁵ Quackenbush (2011), s. 2.

⁶ Paul (2009), s. 7.

on sen jälkeen pelotetta tutkittu ulkomaisten tutkijoiden toimesta kattavasti myös yleisellä tasolla. Kylmän sodan päätyttyä sotilaallista pelotetta ovat muun muassa tutkineet Keith B. Payne teoksessaan *The Fallacies of Cold War Deterrence and a New Direction* vuonna 2001, sekä Patrick M. Morgan vuonna 2003 julkistetussa teoksessaan *Deterrence now*.

Tieteellistä tietoa Suomesta ja sen puolustushallinnosta peloteteorian viitekehyksessä on olemassa niukasti. Näin ollen tutkimuksen voidaan todeta olevan ajankohtainen uusien nykyaikaisten uhkien ja sodan kuvan muutoksen osalta. Lisäksi tutkimus on täydentävä katsaus osaksi maamme turvallisuuspolitiikkaa ja siitä syntyvää keskustelua.

1.2 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tässä luonteeltaan laadullisessa tutkimuksessa tuodaan lähdemateriaaliin perustuen esiin ne osa-alueet, jotka tulee ottaa huomioon onnistuneen sotilaallisen pelotevaikutuksen luomisessa. Tutkimuksessa luodaan teoriaperusta pelotteen luomiselle, sen ylläpidolle sekä viestinnälle. Viestinnän avulla pelotteella voidaan saavuttaa vaikutusta, mikä tässä tutkimuksen viitekehyksessä tarkoittaa pelotevaikutusta. Teoriaosuuden jälkeen tutkimuksen aineisto-osuudessa käsitellään Puolustusvoimilla luotua sotilaallista pelotevaikutusta vuosina 2014–2020.

Puolustusvoimien sotilaalliseen pelotteeseen luodaan kirjallisuuskatsaus, joka toimii vertailupohjana tutkimuksen analyysille. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten Puolustusvoimien pelotevaikutusta on luotu vuosien 2014–2020 aikana osana statuksellisten henkilöiden puheita. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on selvittää, vastaako Puolustusvoimien pelotteen viestintä osana statuksellisten henkilöiden puheita Puolustusvoimien todellista pelotetta. Puolustusvoimilla luotua pelotevaikutusta analysoidaan käyttämällä hyväksi julkisen viestinnän puheissa esiintyviä diskursseja.

Tutkimuksen päätutkimuskysymyksenä on:

Miten Puolustusvoimilla luotu pelote ilmenee statuksellisten henkilöiden puheissa vuosina 2014–2020?

Päätutkimuskysymystä tukevat alatutkimuskysymykset ovat seuraavia:

Miten pelote luodaan?

Mitkä informaation sisällöt pelotteesta toistuvat statuksellisten henkilöiden puheissa?

Vastaako statuksellisten henkilöiden puheet Puolustusvoimien pelotteesta Puolustusvoimien todellista pelotetta?

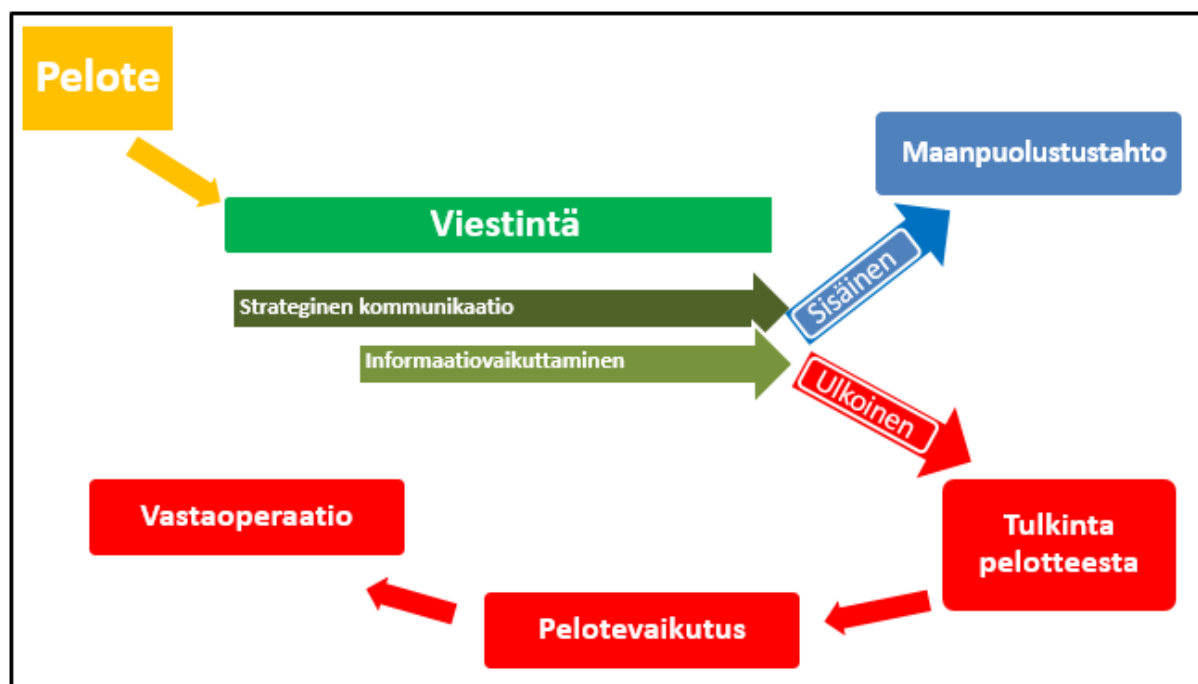
1.3 Rajaukset ja viitekehys

Tutkimuksessa tarkastellaan tutkittavalta ilmiöltään sotilaallista pelotetta ja sen viestintää. Sotilaallinen pelote rakentuu itsessään pelotteen määritelmään sekä peloteteoriaan, kun taas viestinnän tarkastelu tapahtuu strategisen kommunikaation viitekehysten ympärillä. Strategisen kommunikaation viitekehys on valittu tutkimukseen sen valtiollisen tason kokonaisvaltaisuuden takia, sillä Puolustusvoimilla luotu pelote voidaan ensisijaisesti lukea strategiseksi pelotteeksi. Tutkimuksen kohteena olevaa Puolustusvoimien organisaatiota tarkastellaan Puolustusvoimien suorituskyvyn avulla luodun pelotevaikutuksen näkökulman kautta.

Tutkimuksessa tarkastellaan Puolustusvoimien sotilaallista suorituskykyä julkisiin lähteisiin nojaten. Suorituskyvyn tarkastelun ohella tutkimuksessa keskitytään suorituskyvyn esiintuomiseen osana statuksellisten henkilöiden puheita. Aikarajaukseltaan tutkimus keskittyy tutkimuksen otsikon sekä tutkimuskysymysten mukaisesti ajanjaksolle 2014–2020. Vuonna 2014 tapahtuneen Krimin niemimaan miehityksen johdosta turvallisuusympäristö Euroopassa on muuttunut. Turvallisuusympäristön muutokset heijastuvat Suomen toimintaan.

Tutkimuksen aineisto on rajattu statuksellisten henkilöiden puheisiin, jotka ovat julkaistu verkossa kyseisten tahojen sivuilla. Puheiden lisäksi Puolustusvoimien pelotetta luodaan myös muissa viestintäkanavissa. Esimerkiksi sosiaalinen media, haastattelut ja tiedotustilaisuudet ovat keskeinen osa Puolustusvoimien viestintää. Tarkastelun keskittyessä vain julkaistuihin puheisiin tutkimuksen aineisto on suppeampi. Eri kanavien merkitys pelotteen luomisessa on tutkijalla tiedossa, mutta tutkimuksen rajallisuuden seurauksena muita kanavia ei tässä tutkimuksessa tarkastella. Muiden viestintäkanavien tarkastelu kattavasti tutkimuksessa olisi tarkoittanut esimerkiksi tutkimuksen aikarajauksen kaventamista. Tällä subjektiivisella valinnalla saavutetaan pidemmän aikavälin ja useamman eri statuksellisen henkilön tarkastelu, joiden puheet ovat keskeisessä roolissa pelotteen viestinnässä. Tutkijan lähtökohtaletuksen mukaan viestinnän sisällöt ovat suhteellisen samoja riippumatta viestintäkanavasta. Näin aineiston kannalta olennaista ovat pidempi aikarajaus, useampi statuksellinen henkilö ja eri virka-asemissa toimivat henkilöt.

Tutkimuksen viitekehys rakentuu sotilaallisesta pelotteesta, jonka keskiössä ovat viestinnän eri mahdollisuudet. Pelotteen viestintää voidaan kuvailla informaatio-operaatioksi eli informaatiovaikuttamiseksi, jossa tavoitteena on vaikuttaa halutun kohteen ajatusmaailmaan tahdon ja tilannetietoisuuden osalta⁷. Vaikuttaminen on osa strategista kommunikaatiota, jossa tarkoituksena on levittää strategisen kommunikaation mukaista perusviestiä⁸. Kyseisellä viestinnällä mahdollistetaan halutussa kohdeyleisössä pelotteella aikaansaattavia vaikutuksia. Pelotteen viestinnän voidaan kuvata vaikuttavan niin haluttuun kohteeseen kuin myös sisäisesti omiin joukkoihin, esimerkiksi valtion asukkaisiin. Onnistunut pelotteen viestintä vahvistaa muun muassa maanpuolustustahtoa samalla kun pelotteella pyritään kohteessa saavuttamaan esimerkiksi uskoa omaan sotilaalliseen kyvykkyyteen. Tutkimuksen viitekehys on esitelty alla olevassa kuvassa.

KUVA 1: Tutkimuksen viitekehys

Pelotteen kohdentaminen ulkoisille tahoille julkisia kanavia hyödyntämällä vaikuttaa samalla sisäisesti, jolloin viestinnän ulkoinen ja sisäinen osakokonaisuus ovat toisiinsa limittyneitä. Vaikka pelotteella luotu viestintä olisi ensisijaisesti kohdennettu ulkovaltioihin tai potentiaaliselle viholliselle, se vaikuttaa myös sisäisesti. Vastaavasti vaikka pelotteen kohde olisi sisäinen, esimerkiksi puolustushallinnon ilmaisu uusista Puolustusvoimien hankinnoista nostattamaan luottamusta suomalaisissa Puolustusvoimien kapasiteettiin, pelote vaikuttaa myös ulkoisesti.

⁷ Sirén, Huhtinen & Toivettula (2011), s. 17

⁸ Sirén, Huhtinen & Toivettula (2011), s. 4.

Mikäli esimerkiksi uusi Puolustusvoimien hankinta on länsimaalainen Nato -yhteensopiva kalusto, hankinnan tulkitseminen muissa valtioissa voi muodostua sen kaltaiseksi, että Puolustusvoimien kalustohankinnoilla mahdollistetaan Nato -yhteensopivuus mahdollista jäsenyyttä silmällä pitäen. Kriittistä viestinnässä on näin ollen arvioida sen ulkoista vaikuttavuutta, ja etenkin tulkinnallisuutta, miten kyseinen informaatio näyttäytyy oman valtion tai tahon ulkopuolella. Tämän tulkinnan aikaansaamana halutulta kohteelta tulee usein vastaoperaatio, jolla se voi esimerkiksi pyrkiä kumoamaan halutun vaikutuksen tai mahdollisesti vääristellä alkuperäistä informaatiota.

Sotilaallinen pelote tarvitsee viestintää, jotta pelote voidaan kohdentaa halutulle osapuolelle tai osapuolille. Kun pelote on onnistuttu viestimään halutulle osapuolelle, vastustajan tekemät pelotteen mukaiset toimet ja päätökset voidaan nähdä pelotteen aikaansaamiksi toimiksi, jolloin voidaan puhua pelotevaikutuksesta. Koko prosessi perustuu onnistuneeseen viestintään, joka toteutetaan informaatiovaikuttamisella. Onnistunut viestintä voidaankin nähdä luonteeltaan johtamista tukevana prosessina ja johtamisen työkaluna⁹.

⁹ Horila (2012), s. 104.

2 PELOTTEESTA KOHTI VAIKUTUSTA

2.1 Pelote psykologisena vaikutteena

”Let me begin by briefly describing the two polar opposites in world politics. On the one hand we have the old reality of real politics, with states relying on power politics to further their national interests, even at the expense of others if that is possible and permitted. This is the world where dominant threat perceptions are military by nature and where security is about preparedness based on military build-up and alliance. The key word in this world is deterrence.”¹⁰

Uhkaus toista osapuolta kohtaan, ja pyrkimällä näin manipuloidaan hänen ajatusmaailmaansa, voidaan kuvata hyvin luonnolliseksi ilmiöksi¹¹. Uhkaa hyväksikäyttämällä manipulointi sisältää pelotteen tunnusmerkin uhan käyttämisestä haluttuun kohteeseen¹². Esimerkiksi luonnossa mahdollinen saalistaja pyritään vakuuttamaan omasta nopeudesta, kustosta tai hyökkäyksen turhuudesta. Raamatun kertomus Aatamista ja Eevasta toimii varsin varhaisena esimerkkinä pelotteen uhasta. Kertomuksessa Jumala sallii Aatamin syödä mistä tahansa puusta, pois lukien hyvän ja pahan tiedon puusta tuomion uhalla. Samankaltainen pelote sisältyy muuhunkin kristilliseen oppiin siitä, miten maallisen elämän jälkeen ihmisiä tullaan joko rankaisemaan tai palkitsemaan.¹³

Näin, hyvinkin luontaiseksi ilmiöksi kuvattuna, Lawrence Freedman kuvailee pelotteen perusajatuksen. Pelotteen vastaiset toimet halutaan pelotteen asettamisella estää haittavaikutuksen uhalla. Vastapuolen tekemistä pyritään ohjaamaan ja tarvittaessa estämään siten, ettei vastapuoli tekisi jotain, mitä pelotteen asettaja ei haluaisi.¹⁴ Haitallisten toimien kannustamana pelote pyrkii ennaltaehkäisevään vaikutukseen¹⁵. Pelotteella pyritään Morganin mukaan ehkäisemään joko vakavaa syytä, joka voisi johtaa sotaan, selkkausta, hyökkäystä tai sotien eskaloitumista¹⁶. Vastapuolen harkinnassa oleva toimi pyritään pelotteen avulla ehkäisemään. Tällöin pelote eroaa pakotteesta, sillä pelote koskettaa ensisijaisesti ennaltaehkäisyä, kun taas pakot-

¹⁰ Tuomioja (2014b).

¹¹ Freedman (2004), s. 6.

¹² Morgan (1977), s. 9.

¹³ Freedman (2004), s. 6–7.

¹⁴ Morgan (1977), s. 17; Echevarria (2017), s. 47.

¹⁵ Knopf (2009), s. 37.

¹⁶ Morgan (2003), s. 117.

teessa uhalla pyritään estämään, vaikuttamaan tai lopettamaan jo käynnissä oleva toiminta. Taivutteen on vaikuttaa vastapuolen päätöksentekoon, jolloin toiminta voidaan nähdä psykologisena vaikuttamisena.¹⁷ Keskiössä on pelotteen avulla toisen osapuolen vakuuttaminen jostain tietystä asiasta, jolloin se voidaan osaltaan mieltää miltei vastapuolen suostuttelun tai taivutteen muodoksi¹⁸.

Toisen maailmansodan jälkeen kehittyi ensin ajatus ydinpelotteesta, joka myöhemmin muovautui peloteteoriaksi. Esimerkiksi Yhdysvaltojen tuon aikakauden ajatuksen mukaisesti ydinaseita käytettäisiin niin Neuvostoliiton kuin Kiinanakin pelotteluun, jotta ne luopuisivat ajatuksestaan hyökätä Yhdysvaltoja vastaan. Uskomuksena vallitsi, että ydinaseiden avulla uskottava pelote onnistuttaisiin rakentamaan, ja niiden pelotteella mahdollinen konflikti voitaisiin estää tai tarvittaessa kosta.¹⁹ Kylmän sodan aikana peloteteoria nähtiin hyvänlaatuisena ja tukevana ratkaisuna säilyttämään *status quo*, ja sitä aloitettiin käyttämään yleisenä teoreettisena taustana strategisissa suhteissa²⁰.

Vastapuolen valintoihin vaikuttamista omalla voimalla voidaan tulkita pelotteena pakottavaksi strategiaksi. Strategisella tasolla pelotteen käyttämisestä voidaan Freedmanin mukaan selventää käyttämällä esimerkkiä valtion A ja valtion B välillä. Valtio A epäilee, että valtio B tulee tulevaisuudessa toteuttamaan toimia, jotka ovat valtion A etujen sekä tahtotilan vastaisia. Tällöin valtio A aloittaa debatin valtion B kanssa siitä, että A:n etuisuuksien mukainen toimi olisi ajattelematonta. Samalla valtio A suostuttelee valtiota B siitä, että toimiessaan valtion A esittämän keinon mukaisesti, molemmat valtiot saisivat etuisuuksia ja olisivat molempien valtioiden kannalta järkipäisiä ratkaisuja. Vastoin valtio A:n intressejä suunniteltu toiminta pyritään vakuuttamaan B:lle kokonaisuudessaan huonoksi ratkaisuksi. A pyrkii perustelemaan B:lle, että toiminta olisi taloudellisesti kannattamaton, A vastustaisi toimea ja tarvittaessa A aloittaisi kostoimenpiteet valtiota B kohtaan. Esimerkin mukaisesti valtio A asettaa pelotteen valtiota B kohtaan. Pelote saattaa A:n toimista huolimatta epäonnistua muun muassa väärinymmärryksestä tai valtion A pelotteen uskottavuuden puutteesta. Toisaalta pelotteen on myös mahdollista epäonnistua siksi, että valtio B tulkitsee asian olevan täysin merkityksetön omalle toiminnalleen.²¹

Pelotteen aikaansaama toimi tai muutos vastapuolella kuvataan pelotteen vaikutukseksi, eli pelotevaikutukseksi. Pelotevaikutuksen toimivuuden todistaminen on verrattain haastavaa, kun

¹⁷ Knopf (2009), s. 37; Payne (2001), s. 30.

¹⁸ Morgan (1977), s. 26.

¹⁹ Sivonen (1992), s. 21.

²⁰ Freedman (2004), s. 14–15.

²¹ Freedman (2004), s. 26–28.

taas sen toimimattomuus on helppo todistaa. Edellä mainitun esimerkin mukaan valtio B on toteuttanut toimen valtion A intressien vastaisesti huolimatta mahdollisista seurauksista, jolloin pelotteella ei ole saavutettu haluttua vaikutusta. Mikäli pelotevaikutus kuvataan onnistuneeksi edellä olevassa esimerkissä, ainoa konkreettinen asia, joka voidaan havaita, on ettei B toiminut vastoin A:n intressejä. Jäikö esimerkin mukainen toimi tapahtumatta A:n asettamien pelotteiden takia vai siitä syystä, ettei valtiolla B ollut ensinnäkään halua toimia valtion A pelkojen mukaisesti, ei käy selväksi. Valtio B saattoi vain esittää harkitsevansa toimintaa vastoin valtion A tahtotilaa kaupankäynnin tai neuvottelun tarkoituksessa.²² Jotta pelotevaikutuksen onnistumista voitaisiin todentaa, tulee vastapuolten tavoitteet olla selvillä. Kun vastapuoli luopuu tavoitteidensa mukaisesta suunnitellusta toimestaan, pelotteen voidaan nähdä saavuttaneen onnistuneesti pelotevaikutusta²³.

Pelotetta voidaan erotella niiden laadun sekä rakenteen suhteen. Varsinaisten uhkausten sisältö riippuu pitkälti siitä, mitä pelotteella on tarkoitus saavuttaa ja ketä kohtaan pelotetta on aikomus käyttää²⁴. Samoin pelotteen asettajan sekä vastaanottajan välinen asetelma muovaa pelotteen ominaisuuksia ja laajuutta. Pelote voidaan jakaa sekä välittömään (*immediate*) että yleiseen (*general*) pelotteeseen. Välittömässä pelotteessa on olemassa esimerkiksi kaksi eri valtiota, joista toinen valtio harkitsee hyökkäystä toista valtiota kohtaan. Mahdollisen hyökkäyksen kohteena oleva valtio pyrkii kasvattamaan uskottavaa uhkaa kostotoimelle, jotta hyökkääjä peruuttaisi aikomuksensa hyökätä. Näin mahdollinen hyökkäys pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisen hyökkäyksen kohteena olevan valtion näkökulmasta. Yleinen pelote liittyy vastapuolten sotilaallisen voiman ylläpitämiseen. Sotilaallisen voiman ylläpitämisellä pyritään ohjaamaan osapuolten kansainvälisiä suhteita, vaikka sodan uhka ei olisi realistista. Yleinen pelote esiintyy kansainvälisissä suhteissa välitöntä pelotetta useammin. Välitön pelote esiintyykin enimmäkseen rajuissa kriisin tai sodan uhkauksissa. Verrattuna välittömään pelotteeseen, yleinen pelote rakentuu pidemmän ajan kuluessa osaksi valtioiden välistä vuorovaikutusta. Yleinen pelote muovautuu esimerkiksi esiintuomalla sotilaallisen voiman läsnäolon eri konflikteissa tai poliittisissä erimielisyyksissä.²⁵

Yleinen pelote onkin monesti tutumpi muoto sotilaallisesta pelotteesta, sillä sen olemassaolo on varsin jatkuvaa. Sotilaallisia kriisejä ja sotia on yleisestä pelotteesta huolimatta olemassa,

²² Freedman (2004), s. 29.

²³ Paul (2009), s. 2–3.

²⁴ Freedman (2004), s. 32.

²⁵ Morgan (1977), s. 28–29.

jolloin voidaan todeta, ettei yleinen pelote aina onnistu kriisien tai konfliktien ennaltaehkäisyssä²⁶. Vaikkakin valtio harjoittaa yleistä pelotetta, yleisen pelotteen harjoittamisen ohella suorituskykyisiä sotilaallisia voimia ja varautumista kriiseihin ylläpidetään, jotta saavutetaan valmius harjoittaa tarvittaessa välittömän pelotteen mukaisia toimia²⁷. Kylmän sodan aikana Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välillä vallitsi yleinen pelote, jonka keskiössä olivat toisiinsa verrattavat asevoimat sekä sotilaallisten joukkojen käytettävyyden arviointi. Yleinen pelote omaa useita eri muuttujia, ja on tästä syystä huomattavasti epämääräisempää kuin välitön pelote. Näitä muuttujia ovat esimerkiksi poliittiset seikat tai konflikteja ympäröivät tilanteet. Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välit perustuivat kylmän sodan aikana yleiseen pelotteeseen, ja Morganin mukaan Yhdysvallat ei juurikaan joutunut välittömän pelotteen mukaisiin tilanteisiin Neuvostoliiton kanssa.²⁸ Ennaltaehkäistäkseen konflikteja valtiot päivittävät aseistustaan ja suuntaavat vastapuolelle uhkauksia. Valtioiden harjoittavat näin yleistä pelotetta välttääkseen välittömän pelotteen käytön.²⁹

Echevarria tarkastelee välittömän ja yleisen pelotteen lisäksi suoraa (*direct*) sekä laajennettua (*extended*) pelotetta. Suoralla pelotteella tarkoitetaan itseen kohdistuvan hyökkäyksen ennaltaehkäisemistä, kun taas laajennettu pelote koskee ystävyysvaltiota tai liittolaista, jota kohtaan pyritään ennaltaehkäisemään hyökkäys.³⁰ Pelote voi myös olla kapeaa (*narrow*), jolloin pelote on esimerkiksi jokin tietty sotilaallinen toimi konfliktissa, tai laajaa (*broad*), jolloin pelote itsessään koskettaa koko sotaa tai konfliktia³¹. Pelote voi perustua kieltämiseen (*denial*), jossa pyritään karsimaan vastapuolen vaihtoehtoja kieltämiseen ja voimakkaaseen kontrolliin perustuen. Vaihtoehtoisesti pelote voi perustua rankaisemiseen (*punishment*), mikä voidaan kuvata lähes pakottamiseksi, voimakkaiden vahingollisten kannustimien ja yllykkeiden avulla.³²

Sivonen kuvaa ydinasepelotteen kautta pelotteen välittymistä tiedonvälitysprosessiksi: informaatio, joka saavuttaa vastapuolen, tulee olla niin uskottava, että se estää vastapuolen tekemän hyökkäyksen pelotteen asettajaa kohtaan. Hyökkäykseen ryhtyminen olisi laskennallisesti kannattamaton rajun kostoiskun uhalla. Mikäli siis kyseisen kaltainen pelote on viestitetty vastapuolelle ja sotilaalliset toimet alkavat pelotteesta huolimatta, voidaan pelote määritellä epäonnistuneeksi.³³ Informaatio ei ole täydellistä, vaan epävarmuus kuuluu pelotteen luonteeseen.

²⁶ Quackenbush (2011), s. 4.

²⁷ Morgan (1977), s. 47.

²⁸ Morgan (1977), s. 29.

²⁹ Morgan (1977), s. 42.

³⁰ Echevarria (2017), s. 49.

³¹ Freedman (2004), s. 32.

³² Freedman (2004), s. 37.

³³ Sivonen (1992), s. 21.

Epävarmuus liittyy vastapuolen kykyihin, aikomuksiin sekä haavoittuvuuteen. Pelote rakentuu sen informaation varaan, jota vastapuolella on tiedossa pelotteen asettajan sotilaallisista kyvyistä.³⁴

Pelotteita voidaan jaotella niiden vuorovaikutuksen osalta Paulin mukaan seuraavasti: suurvaltojen väliseen pelotteeseen; uusien ydinasevaltioiden väliseen pelotteeseen; pelotteeseen ja laajennettuun pelotteeseen ydinasesuurvaltojen sekä kemiallisten, biologisten ja ydinaseilla aseistautuneiden valtioiden välillä; ydinasevaltojen ja ei-valtiollisten toimijoiden väliseen pelotteeseen sekä yhteisten toimijoiden väliseen pelotteeseen³⁵. Tarkastelu keskittyy pitkälti ydinasepelotteen ympärille. Edellä mainitun vuorovaikutuksen tarkastelun ohella on syytä muistaa, että strategisen pelotteen ei tulisi koostua nykyään ainoastaan ydinaseen pelotteesta. Strategisen pelotteen tulisi nykypäivänä sekä tulevaisuudessa sisältää niin maa-, meri-, ilma-, avaruus- ja kyberkomponentit.³⁶

2.2 Peloteteorian perusteet

Olemassa oleva teoramalli nojaa aina tiettyihin peruseriaatteisiin tai käsityksiin. Puhuttaessa peloteteorista, Morganin mukaan kyseisen teorian peruseriaatteita ovat käsitys hyvin ankarasta konfliktista, rationaalinen toimija, vastauhka, käsitys ei hyväksyttävästä tuhosta, uskottavuus ja pelotteen vakaus. Vastaavasti peloteteorialla sekä pelotestrategialla on keskeisiä eroavaisuuksia. Teoria koostuu periaatteista ja olettamuksista, kun taas strategiat kuvaavat sotilaallisia toimia, uhkia ja niiden viestintää.³⁷ Seuraavissa kappaleissa kuvataan tarkemmin edellä mainitut peloteteorian peruseriaatteet.

Kylmän sodan aikana käsitys hyvin ankarasta konfliktista perustui mahdollisen suursodan eskaloitumiseen. Niin Yhdysvallat kuin Neuvostoliitto näkivät toisensa vihollisina, jonka toimia tulisi tarvittaessa estää jopa sodankäynnillä. Koska molemmat osapuolet pitivät vastapuolta valmiina sodankäyntiin ja mahdollisuuden tullessa hyökkäyksen aloittamiseen, myös omia sotajoukkoja tuli pitää mahdollisimman suorituskykyisinä ja valmiina. Molempien osapuolien ai-

³⁴ Kerttunen (2008), s. 20.

³⁵ Paul (2009), s. 9.

³⁶ Kajanmaa (2017), s. 14.

³⁷ Morgan (2003), s. 8.

kaansaama sotilaallinen pelote vaikutti lännen ja idän vastakkainasetteluun. Sotilaallisen pelotteen voidaan nähdä toimineen ennaltaehkäisevänä tekijänä kylmän sodan aikana suursodan syttymiselle.³⁸

Tulevan toiminnan hyötyjen ja haittojen selvittäminen on rationaalisen toimijan lähtökohta peloteteoriassa. Toisen maailmansodan jälkeen pelättiin, että tulevat sodat tulevat olemaan vielä julmempia kuin aikaisemmat sodat olivat olleet. Sotilaallisen pelotteen tehokas käyttäminen muovautui järkipäisyyden pelotteen käyttämisen teemaksi. Järkipäisyyden pelotteen kautta päätöksentekijöitä kyettiin opastamaan siihen, miten vastapuoli, jota kohtaan pelotetta käytettäisiin, tulisi järkipäisesti toimimaan eri vaihtoehtojen edessä. Järkipäistä, eli rationaalista toimintaa seuraisi laskelmointi siitä, mitkä ovat tietyn toimintamallin mukaiset hyödyt ja haitat. Meillä olevan tilanteen mukaisesti ja perustuen hyötyjen sekä haittojen laskelmointiin, rationaalinen toimija tekisi päätöksen toiminnasta, jossa hän joko saavuttaisi suurimman mahdollisen hyödyn tai otaksuttavasti pienimmän mahdollisen haitan.³⁹ Rationaalisen toimijan käsite voidaan nykypäivänä kyseenalaistaa muun muassa terrorismiin kuuluvilla hyökkäyksillä, jossa vastapuoli ei toimikaan kuten perinteisen peloteteorian mukainen vastapuolen rationaalinen ajattelija⁴⁰.

Vastauhan käsite kuvastaa sodan ehkäisyä, joka on peloteteorian ensisijainen tavoite. Näin pelote muodostaa eräänlaisen psykologisen yhteyden vastapuolten välille. Ennaltaehkäisy saavutetaan vastauhan avulla manipuloimalla vastapuolen mieltä. Vahvalla puolustuksella tai raskealla kostotoimenpiteen mahdollisuudella pyritään vaikuttamaan vastapuolen päätöksentekoon. Kylmän sodan ajanjaksoilla ydinaseiden pelotevaikutus perustui tämänkaltaiseen uhkaan. Ydinaseiden avulla suora kostotoimenpide oli uskottava ja mahdollinen, sillä ydinaseilla toteutetulla kostotoimenpiteellä myös mahdollistui hyökkääjän potentiaalinen kärsimys hyökätessään. Tämä teki mahdolliseksi pelotteen toteuttamisen rankaisun uhalla, mistä muodostui luonteenomainen piirre ydinaseiden aikakaudelle kylmän sodan aikana.⁴¹

Käsitys ei hyväksyttävästä tuhosta sisältää itsessään kaksi olennaista seikkaa: ensinnäkin valtiolla tai toimijalla tulee olla kyvykyys uhata vastapuolta ei hyväksyttävällä tuholla. Toisekseen pelotteen asettajana tulee selvittää, kuinka suuri haitta vastapuolelle ei enää ole hyväksyttävää

³⁸ Morgan (2003), s. 8–9.

³⁹ Morgan (2003), s. 11–12.

⁴⁰ Raitasalo & Sipilä (2008), s. 335.

⁴¹ Morgan (2003), s. 13–14.

vastapuolen näkökulmasta. Monesti riittävä rankaisun uhka on sellainen, joka asettaa vastapuolen toiminnan kustannukset liian suuriksi tehdäkseen siitä vaivan arvoista. Ydinaseet omalta osaltaan tuottavat lähtökohtaisesti aina vaikutuksia ja tuhoa, mitkä eivät ole hyväksyttäviä. Muilla mittasuhteiltaan pienemmillä vastatoimilla käsitys ei hyväksyttävästä tuhosta vaatii vastapuolen tuntemista, joka on haasteellista. Vastapuolen toiminnan edellytykset tulee tuntea siten, että voidaan määrittää heidän näkökulmastaan, minkälainen tuho ei olisi enää hyväksyttävää.⁴²

Uskottavuutta tarkasteltaessa tulee tiedostaa, että uskomus varsinaisesti muodostaa uhan. Pelotteen vaikuttavuus rakentuu toisen valtion uskomukseen pelotteen mukaisesta kapasiteetista. Koska välttämättä kapasiteetti ei ole uskottavuuden kannalta tärkein asia, on toisen osapuolen huijaaminen ja hämääminen mahdollista. Kylmän sodan alkuaikojen jälkeisestä ajasta tähän päivään mennessä muun muassa valvontakyvyn parantuminen on tuonut kyvykkyyttä ja uskottavuutta lähemmäksi toisiaan. Morganin mukaan pelotteen asettajan tulee onnistuakseen osoittaa kyvykkyyttä, ilmentää riittävää määrää pelotteen mahdollistamia sotajoukkoja sekä vakuuttaa vastapuoli omasta tahdosta toteuttaa tarvittaessa uhkan mukainen toiminta. Tärkeäksi muodostuu vastapuolen vakuuttaminen omasta kyvykkyydestä. Vakuuttamisella saavutettu tietoisuus vastapuolella tulee pyrkiä rakentamaan mahdollisimman selkeästi, jotta pelotteella saavutettaisiin haluttua vaikutusta.⁴³

Arvioitaessa uskottavuutta, tulee tarpeelliseksi arvioida myös pelotteen mahdollistamaa hämäystä. Esimerkiksi kylmän sodan aikana Neuvostoliitto sekä Yhdysvallat hämäisivät toisiaan omista kapasiteeteistaan, jotta heidän luomansa pelote tehostuisi⁴⁴. Tämänkaltaisella hämäämisen viestinnällä tarkoituksena on luoda kuva omasta vahvasta suorituskyvystä estääkseen itseen kohdistuvat hyökkäykset. Vastaavasti mikäli hyökkäys olisi todennäköinen, omalla heikon suorituskyvyn viestinnällä voidaan pyrkiä saamaan vastustaja hyökkäämään, jonka jälkeen vastustajaan voidaan kohdistaa suuremmat voimat kuin vastapuoli olisi kuvitellut.

Pelotteen vakautta voidaan esimerkiksi kuvata olosuhteissa, jossa sotilaallinen kriisi on puhkeamassa. Erimielisyyksien lähestyessä sotilaallista selkkausta pelotteen merkitys ja laajuus muuttuvat, jolloin pelote saattaa näyttäytyä vastapuolella eri tavoin kuin sen alun perin piti, eli epävakana. Pelote voi näyttäytyä vastapuolelle esimerkiksi suunniteltuna hyökkäyksenä, jol-

⁴² Morgan (2003), s. 14–15.

⁴³ Morgan (2003), s. 15–17.

⁴⁴ Morgan (2003), s. 16–17.

loin päätelmänä on sodan vääjäämättömyys. Tällöin pelote saattaa johtaa vastapuolen hyökkäämiseen pelotteen asettajaa kohtaan, ikään kuin ennaltaehkäisevänä hyökkäämisenä. Pelotteista vastapuolten välillä olosuhteissa, jossa sotilaallinen kriisi on mahdollisesti puhkeamassa, muodostuu osaltaan hyvin epävakaa kokonaisuus, sillä se tekee molemmat osapuolet taipuvaisiksi käynnistämään hyökkäyksen.⁴⁵

Edellä Morganin mainitsemien peruseriaatteiden ohella teorialle löytyy myös muita vastaavia piirteitä. Esimerkiksi kylmän sodan kokemusten perusteella Paynen mukaan valtiolla tulee olla kyvykkyyttä aiheuttaa ei hyväksyttävää tuhoa. Kun edellä mainittu kyvykkyys on lisäksi saatu vastapuolen tietoon, saavutetaan tehokkaan strategisen pelotteen perustarpeet.⁴⁶ Perinteinen peloteteoria perustuu kolmeen pääolettamukseen: riittävään kapasiteettiin, uskottavaan uhkaan ja onnistuneeseen viestintään, minkä avulla valtion tulee vakuuttaa oma tehokas sotilaallinen kyvykkyytensä. Sotilaallisella kyvykkyydellä ja tehokkuudella valtio pyrkii tuottamaan hyökkääjälle hyväksymättömiä kustannuksia, jolloin hyökkäys ei olisi kannattavaa uskottavaan uhkaan nähden.⁴⁷ Pelotteen asettajan tavoitteena on olosuhteiden muovaaminen sen kaltaisiksi, että vastapuolen turvautuminen sotilaalliseen voiman käyttöön saadaan vastapuolelle tuntu-
maan epämiellyttäväksi vaihtoehdoksi⁴⁸.

Jotta pelote saavuttaisi vaikutusta vastapuolella, tulee pelotteen olla uskottava annettuihin uhkauksiin nähden. Vastapuolen näkökulmasta olemassa olevan uhkan uskottavuus vaatii pelotteen asettajalta tahdon ja kyvykkyuden esiin tuomista⁴⁹. Pelotteen uskottavuutta voidaan tehostaa sotilaallisella valmistautumisella. Tällöin vastapuolelle annetaan kuva siitä, että pelotteen asettaja kykenee tilanteen niin vaatiessa käyttämään sotilaallista voimaa. Yhtäältä valmistautumisella saatava vaikutus voi muodostua vastapuolen yllyttämiseksi omiin sotilaallisiin tekoihin, jolloin pelote voidaan tulkita epäonnistuneeksi.⁵⁰

Onnistuneen pelotteen ja vastapuolen provosoimisen välistä rajaa voidaan kuvata hyvin suppeaksi. Mikäli pelotetta halutaan tehostaa sotilaallisella valmistautumisella, kuten esimerkiksi uusien asejärjestelmien hankinnalla, vastapuoli saattaa provosoitua tilanteesta. Vastaavasti mikäli asetettu pelote on verrattain pieni tai valtio kuvaa itsensä heikosti valmistautuneeksi, vastapuoli

⁴⁵ Morgan (2003), s. 20.

⁴⁶ Payne (2001), s. 35.

⁴⁷ Paul (2009), s. 2; Kaufmann (1956) Quackenbushin (2011), s. 5 mukaan.

⁴⁸ Morgan (1977), s. 43.

⁴⁹ Morgan (2003), s. 101.

⁵⁰ Huth (1988), s. 48.

voi käsittää hyökkäyksen helpoksi ja aloittaa vihamielisyydet.⁵¹ Esimerkiksi Iranin ja Yhdysvaltojen välillä pitkään jatkuneet erimielisyydet olivat vuoden 2019 lopulla tilanteessa, jossa molemmat osapuolet syyttivät toisiaan provokaatiosta⁵². Molempien osapuolten toiminta tilanteessa provosoi toista osapuolta siten, että asetettu pelote näyttäytyikin haasteena.

2.3 Nykypäiväinen pelote

Pelotetta on käytetty maailmanpolitiikassa laajasti myös kylmän sodan päättymisen jälkeen. Esimerkiksi vuonna 1998 Intia aloitti ydinohjelmansa uudelleen. Ohjelman käynnistämisen Intia perusteli huolenaiheena Kiinasta. Kiinasta huolimatta ydinohjelman tarkoituksena oli Intian voiman osoittaminen Pakistanille.⁵³ Nato -maiden pelotteen vahvistamisesta päätettiin Varsovan huippukokouksessa heinäkuussa 2016. Tämä vahvistaminen koski muun muassa joukkoja, suorituskykyä sekä harjoitustoimintaa⁵⁴. Vastaavasti Venäjän kansallisen turvallisuuden strategia kuvaa strategisen pelotteen varmistamiseksi ja konfliktien ennaltaehkäisemiseksi useita eri keinoja. Näitä ovat muun muassa sotilaalliset, poliittiset ja informaatioympäristöön liittyvät toimenpiteet. Strategisen pelotteen varmistamisella on tarkoitus luoda kynnys hyökkäämiselle Venäjää kohtaan.⁵⁵

Amiraali Michael Mullen Yhdysvaltojen laivastosta toteaa, että vaikka pelotevaikutus on nykypäivään asti pysynyt psykologisena ongelmana, on siitä nykyaikana muodostunut monimutkaisempaa. Tästä syystä pelotteelle luotua teoriaa tulisi hänen mukaansa tarkastella uudestaan. Ensinnäkin nykypäivään soveltuvan teoriamallin tulisi Yhdysvaltojen strategisesta pelotteesta juontuen pitää sisällään ydinaseiden tehokkuuden ja valmiuden käyttää ydinaseita. Toisekseen Mullen korostaa rationaaliseen ajatteluun liittyvää pelotteen uskottavuutta, jolloin pelotteen asettajan tulee vakuuttaa vastapuoli pelotteen vastaisen toimen kannattamattomuudesta. Uskottavuudella tarkoitetaan nykypäivänä olemassa olevaa konventionaalista kapasiteettia sekä joustavuutta. Lisäksi tutkijoiden osoittamat haasteet peloteteoriassa tulisi huomioida osana uutta teoriamallia. Näihin haasteisiin kuuluvat muun muassa terroristijärjestöjä vastaan asetettu tavanomaisen pelotteen toimimattomuus.⁵⁶

⁵¹ Echevarria (2017), s. 47; Freedman (2004), s. 15.

⁵² Nurminen (2019).

⁵³ Freedman (2004), s. 48.

⁵⁴ Honkanen (2019), s. 11.

⁵⁵ Kansallisen Turvallisuuden Strategia Art. 36 Pynnöniemen (2017) mukaan.

⁵⁶ Mullen (2008), s. 2–3.

Uuden maailmanajan teknologian kehittyminen on tuonut mukanaan kyberpelotteen. Pelote ei sinällään vaadi massiivista kapasiteettia tai tehokkaita asejärjestelmiä, vaan yksittäisen pienen joukon huippuosaaminen on kyberajan informaatiopelotteen takana. Pelotteella saavutettu vaikutus voidaan todeta merkittäväksi nykypäivän yhteiskunnan horjuttajaksi esimerkiksi palvelunesto- tai kohdistettujen hyökkäysten toimesta. Kyberhyökkäyksellä voidaan testata vastapuolen puolustuskykyä ja samalla luoda uskottavuutta omaan suorituskykyyn, vaikkakin hyökkäyksen toteuttaneen osapuolen tunnistaminen ei välttämättä ole yksiselitteistä.⁵⁷ Uskottavuuden luomisesta esimerkkinä toimii Pohjois-Korean toteuttamat kyberhyökkäykset, jotka tulivat julki elokuussa 2019. Näiden kyberhyökkäyksien tarkoitus oli varastaa kryptovaluuttaa, ja sitä kautta rahoittaa Pohjois-Korean aseohjelmaa. Samalla saavutettiin uskottavuutta Pohjois-Korean kykyyn toteuttaa kyberhyökkäyksiä. Lisäksi tavanomaista sotilaallista pelotetta kyettiin vahvistamaan kyberhyökkäyksessä varastetuilla kahdella miljardilla dollarilla, jotka käytettiin aseohjelman rahoittamiseen.⁵⁸

Tulevaisuudessa tavanomainen sotilaallinen pelote ei enää kykene vastamaan uhkiin. Väitteen esittää Petteri Kajanmaa, joka listaa kolme merkittävää tekijää tukemaan edellä olevaa väitettä. Tulevaisuuden konfliktien muodot muuntautuvat nykyisistä muodoistaan hybridisodankäyntiin sekä harmaan alueen kilpailuun. Toisekseen kustannuksellisesti ei ole mahdollista torjua näitä tulevaisuuden eri tapojen hyökkäyksiä, vaan niihin vastaamisen kannalta on kehitettävä sieto- tai sopeutumiskykyä. Kolmanneksen perinteisen sotilaspelotteen vaikuttavuus on laskenut nykypäivänä, eikä yksinomaan pelkällä sotilaallisella pelotteella kyetä varautumaan tulevaisuuden uhkakuviin.⁵⁹ Esimerkiksi Venäjää kohtaan suurvaltana kohdistuu uudenlainen uhkakuva informaatioteknologian kehittymisen myötä. Sotilaallinen toiminta on siirtymässä kohti informaatiotilaa, esimerkiksi kyberhyökkäyksineen, mikä kasvattaa uhkakuva sotilaallisesta toiminnasta Venäjää vastaan.⁶⁰ Saman uhkakuvan voidaan todeta pätevän myös muihin valtioihin.

Ukrainan kriisissä havaittiin Ukrainan kyvyttömyys asettaa ennaltaehkäisevää pelotetta Venäjälle. Tällöin voidaan olettaa, että kyvyttömyys asettaa pelotetta on osaltaan syy Venäjän hyökkäykselle. Vaihtoehtoja punnitsemalla Ukraina olisi esimerkiksi voinut puuttua energian kuljetuksiin Ukrainan alueen suunnalta Venäjälle. Lisäksi pelotteena olisi voinut toimia Krimin alueen sähkön, ruuan tai vesitoimitusten rajoittaminen. Nämä esimerkinomaiset pelotteet Venäjä olisi omalla toiminnallaan voinut kiertää energiakuljetusten osalta ja toisekseen Krimin alueen

⁵⁷ Lehto (2015).

⁵⁸ BBC (2019).

⁵⁹ Kajanmaa (2017), s. 13.

⁶⁰ Pynnöniemi (2017).

ulosjääminen välttämättömien perustarpeiden ulkopuolelle olisi voinut lietsoa aggressiivisia toimia Ukrainaa kohtaan.⁶¹ Ukrainan kyvyttömyys asettaa ennaltaehkäisevä pelote Venäjälle johtuu Takacsin mukaan puolustusyhteistyön ja -sopimusten puutteellisuudesta sekä heikosta joustavuudesta tai sietokyvystä⁶².

Voidaankin todeta pelotteella olevan edelleen samat tunnusmerkit, vaikka tulevaisuus asettaa haasteita sen käytölle ja onnistumiselle. Yleinen pelote on edelleen nimensä mukaisesti kaikkein yleisintä, vaikka pelotteen muita toimintatapoja on myös havaittavissa. Esimerkiksi voidaan tarkastella Venäjän ja Ukrainan välillä joulukuussa 2018 tapahtunutta jännitettä Mustalamerellä, jossa Venäjä valtasi Ukrainan laivaston aluksia⁶³. Pelote oli osapuolten välillä melko välitöntä, ja Venäjän osalta perustuikin pitkälti kieltämiseen ja rajoittamiseen. Vastaavanlaisia toimia on vuonna 2019 tapahtunut muun muassa Iranin ja Britannian välillä Hormuzinsalmella⁶⁴. Pelotteen luominen vaatii edelleenkin kapasiteettia, vaikei sen tarvitse tarkoittaa suoranaisesti sotilaallisten joukkojen määrää tai aseistuksen vahvuutta. Kapasiteetti sekä kyvykyys, osaltaan luovat uskottavuutta. Uskottava pelote luo kuvan sietokykyisestä ja joustavasta valtiosta. Pelotteen käyttöperiaatteet ovat samansuuntaisia kuin aikaisemmin, sillä esimerkiksi kohotetaan ennaltaehkäisevää kynnystä hyökkäyksen aloittamiselle. Jotta sillä saadaan vaikutusta, se tarvitsee osakseen viestintää.

2.4 Viestinnän avulla teoriasta vaikutukseen

Viestintää yleisesti määriteltäessä on syytä tiedostaa, että viestintä ei pelkästään koske tiedon välittämistä ja loppu siihen, kun viesti tai informaatio on viestitetty⁶⁵. Sitä voidaan kuvata vuorovaikutukseksi ihmisten välillä, mikä voi olla sanallista tai sanatonta, tiedostettua tai tiedostamatonta⁶⁶. Viestintää voidaan kuvata toiminnoksi, jossa tiettyyn kulttuurilliseen tai fyysiseen kontekstiin sidottuna tapahtuu eri sanomien vaihtoa, joilla kuljetetaan informaatiota. Viestinnän prosessissa tuotetaan lisäksi merkityksiä, joita sekä jaetaan että tulkitaan.⁶⁷ Viestintä voi olla ulkoista tai sisäistä. Sisäinen viestintä käsittää ne yhteisön jäsenet ja joukot, joita esimerkiksi tiedotetaan tai motivoidaan, kun taas ulkoinen viestintä koskettaa yhteisön ulkoisia toimijoita, esimerkiksi uutisoinnin tavoin.⁶⁸

⁶¹ Person (2015) Takacsin (2017), s. 4. mukaan

⁶² Takacs (2017), s. 8.

⁶³ Kippo, J. & Skara, M. (2018).

⁶⁴ Yleisradio (2019).

⁶⁵ Åberg (2006), s. 83.

⁶⁶ Lohtaja & Kaihovirta-Rapo (2007), s. 11.

⁶⁷ Åberg (2006), s. 85.

⁶⁸ Lohtaja & Kaihovirta-Rapo (2007), s. 14.

Viestintä voidaan jakaa ajatukseen viestittävästä informaatiosta, tuon ajatuksen jalostamiseen sanomaksi, sanoman lähettämiseksi sekä itsessään sanoman tulkitsemiseksi. Sanoman välittämiseen hyödynnetään käytössä olevia kanavia tai kanavaa. Viestinnän kohteena olleen alkupe-
räisen idean tulkitseminen saattaa erota vastaanottajan päässä merkittävästikin lähettäjän alku-
peräisestä ideasta. Tähän vaikuttavat muun muassa vastaanottajan aikaisemmat tiedot, koke-
mukset sekä mielikuvat asiasta.⁶⁹ Tällöin viestin sisältö ja muoto tulee rakentaa siten, että osana
viestintää huomioidaan viestinnän kohteena oleva henkilö tai joukko sekä viestinnän tavoite⁷⁰.
Kohteen omatessa erilainen tausta, kasvatusta tai maailmankuva sekä toiset muualta tulleet viestit
vaikuttavat kohteen sisäistämään tietoon informaatiosta. Kulttuuri vaikuttaa ratkaisevasti tie-
toon ja käsitykseen siitä, miten ymmärrämme ja jäsenilemme omaa ajatteluamme. Viesti tulee
joka tapauksessa lähettää ja vastaanottaa, jotta voidaan puhua viestinnästä, ja sillä saavutetaan
vaikuttavuutta vain, jos se sopii halutun kohteen psykologiseen tajuntaan.⁷¹

Toiseen ihmiseen ja hänen totuuskäsitykseensä vaikuttaminen on haastavaa, sillä sitä ohjaavat
hyvin vahvasti henkilön kokemukset. Subjektiiivisista kokemuksista on mahdollista muodostua
henkilöille absoluuttisia totuuksia. Myöskään viestinnällä ei saavuteta samanlaista vaikutta-
vuutta eri tietolähteiden tuojana. Jotta informaatiolla saavutettaisiin haluttua vaikutusta, on en-
siarvoisen tärkeää, että viestinnän kohde kokee lähettäjän uskottavana.⁷² Tällöin esimerkiksi
informaation lähettäjän tulee omata luotettava ja huomattava status kohdeyleisön keskuudessa.
Åberg kuvaa viestinnän onnistumista sekä vaikuttamista siten, että viestinnän voidaan nähdä
onnistuneen silloin, kun viestinnän avulla on saatu haluttu vaikutus vastaanottajassa. Vastaa-
vasti laajempaan mietintöön voidaan todeta viestinnän vaikuttaneen myös silloin, kun vastaan-
ottajassa tapahtuu jonkinlainen muutos viestinnän seurauksena.⁷³

Viestinnällä ei välttämättä saavuteta haluttua vaikutusta, mikä voi johtua esimerkiksi viestin
sisällön puutteellisesta ymmärtämisestä tai siitä, ettei viesti ole saavuttanut kohdeyleisöä⁷⁴.
Viestin saavuttamista voidaan tehostaa hyödyntämällä saman informaation sisältämien viestien
lähettämistä useiden eri kanavien avulla⁷⁵. Lisäksi eri viestien toistettavuuden avulla saavute-

⁶⁹ Åberg (2006), s. 85.

⁷⁰ Lohtaja & Kaihovirta-Rapo (2007), s. 12.

⁷¹ Virta (2004), s. 16.

⁷² Virta (2004), s. 17–18.

⁷³ Åberg (2006), s. 134.

⁷⁴ Juholin (2006), s. 31.

⁷⁵ Lohtaja & Kaihovirta-Rapo (2007), s. 20.

taan niin kutsuttuja tiedostamattomia viestejä kohdeyleisölle, jolloin viestien sisältö voi tallentua ihmisten piilotajuntaan⁷⁶. Sopivan viestintäkanavan valinta on ensiarvoisen tärkeää viestinnän onnistumiselle. Karkea jako viestintäkanavien välillä voidaan tehdä suullisiin ja kirjallisiin kanaviin. Kirjallisia kanavia ovat erilaiset tekstit, kun taas suullisissa kanavissa viesti ilmaistaan kasvokkain.⁷⁷

Viestinnän avulla saavutettua vaikuttavuutta on vaikeaa arvioida, sillä muutokset saattavat tapahtua hyvinkin pitkällä aikavälillä ja osaltaan myös monen muun tekijän seurauksena⁷⁸. Valtiollisen tason vaikuttamisen ongelma muodostuu kohteena olevien henkilöiden vajavaiseen ymmärtämiseen tai haluttomuuteen ymmärtää informaatiota, joka on vastenmielistä esimerkiksi kohdeyleisön kulttuuristaan sitoen⁷⁹. Lohtaja ja Kaihovirta-Rapo määrittelevät vaikuttamisen seuraavasti: ”*vaikuttaminen on prosessi, jolla pyritään henkilön tai ryhmän asenteiden, mielipiteiden tai käyttäytymisen muuttumiseen. Vaikuttamisen tavoitteena on toisen osapuolen aktivoiminen tekemään, ottamaan kantaa tai pohtimaan asiaa.*”⁸⁰

Tuon viestinnän sisältämän informaation vaikuttavuus ei perustu välttämättä todenmukaisuuteen, vaan vaikuttavuus muodostuu enemmän tiedon levittämisen nopeudesta nykyaikana⁸¹. Myös muiden joukossa olevien ihmisten asenteet ja käsitykset vaikuttavat siihen, miten annettu informaatio otetaan vastaan⁸². Nykypäivänä informaatio ei myöskään enää aina ole objektiivista. Informaation omatessa objektiivisuuden sijaan subjektiivista sisältöä, sen avulla voidaan halutessa vaikuttaa kohdeyleisön käsityksiin.⁸³ Etenkin nykypäivänä internet ja sosiaalinen media toimivat merkittävinä viestintäkanavina, joissa voidaan vaikuttaa ihmisten käsityksiin. Näissä eri viestintäkanavissa tapahtuva mielikuvien luonti keskittyy informaationsodankäynnin osalta niin talouteen, teknologiaan kuin politiikkaan. Mielikuvien luonti onkin informaationsodankäynnin perusta.⁸⁴

Informaationsodankäynnistä käytetään nykyaikana yleisesti termiä informaatiovaikuttaminen. Sodankäynti on muuttunut nykyaikana yhä psykologisemmaksi. Mika Virta kuvaa sotilaiden

⁷⁶ Virta (2004), 15–16.

⁷⁷ Lohtaja & Kaihovirta-Rapo (2007), s. 50–51.

⁷⁸ Juholin (2006), s. 46.

⁷⁹ Sirén, Huhtinen & Toivettula (2011), s. 16–17.

⁸⁰ Lohtaja & Kaihovirta-Rapo (2007), s. 42.

⁸¹ Huhtinen (2003) Virran (2004), s. 15 mukaan.

⁸² Virta (2004), s. 15.

⁸³ Virta (2004), s. 20.

⁸⁴ Huhtinen (2002), s. 26.

osuutta konflikteissa kuvaten, että termien "lyö" ja "tuhoa" ohelle on tullut tehtäviä kuten "harhauta" tai "painosta". Myös sotatoimien viestinnällistä vaikuttavuutta arvioidaan nykypäivänä yhä enemmän.⁸⁵ Jo yksittäisen mainostoimiston toteuttamana suunniteltu informaatio-operaatio voi saavuttaa jopa taktisen tason vaikuttavuuden taisteluiden kululle. Tällöin tiedon merkityksen asema korostuu. Informaation avulla tiedosta ei tuoteta vain uutismuotoista paikkatietoa, vaan sillä vaikutetaan mielikuviin ja yleisiin mielipiteisiin. Nykyaikana sodankäynnistä on muodostumassa epäsymmetristä, jolloin sodan ja rauhan erottaminen toinen toisistaan on yhä haastavampaa. Sodankäynnissä niin vastapuoli kuin siviilitkään eivät ole enää helposti tunnistettavissa.⁸⁶ Resurssit ja kyvyt, tilannetietoisuus sekä tahto ovat Sirénin mukaan olleet aina vastustajaan kohdistuvan psykologisen vaikuttamisen keskiössä⁸⁷.

Informaation merkityksen kasvaminen on tuonut valtioille mukanaan strategisen kommunikaation käsitteen. Sitä voidaan luonnehtia prosessiseksi, jossa tarkoituksena on edistää valtion omia etuuksia niin kotimaassa kuin ulkomaillakin kaikissa tilanteissa. Strateginen kommunikaatio perustuu perusviestin levittämiseen.⁸⁸ Sirén kuvaa strategisen kommunikaation tavoitetta kokonaisvaltaiseksi psykologiseksi sekä proaktiiviseksi vaikuttamiseksi⁸⁹. Sen avulla voidaan hallita eri valtiohallinnon toimijoiden informaatiovaikutusta sekä tarvittaessa esimerkiksi julkisuuskuvan kautta luoda haluttuja informaatiovaikutuksia⁹⁰.

Haluttujen viestien kohdentaminen osana strategista kommunikaatiota mahdollistuu esimerkiksi medioiden ja poliittisen diplomatian osana, ja kyseisten viestien tulee olla linjassa muun toiminnan kanssa. Viestinnästä katoaa merkitys, mikäli strategisten perusviestien välittämä informaatio on ristiriidassa varsinaisten tekojen kanssa.⁹¹ Strategista perusviestiä, jota strategisen kommunikaation avulla tulisi pyrkiä levittämään, ei Suomessa ole tarkasti määritelty. Myöskään tarkkaa kohdeyleisöä kehen haluaisimme ensisijaisesti vaikuttaa tai suunniteltuja toimintatapoja, miten tuon vaikutuksen haluaisimme saada aikaiseksi, ei ole yhteisesti eri hallintoalojen kesken sovittu.⁹² Vastaavasti strategiseen kommunikaatioon liittyvän narratiivin perustaksi

⁸⁵ Virta (2004), s. 28.

⁸⁶ Rantapelkonen (2002), s. 103.

⁸⁷ Sirén (2010), s. 113–114.

⁸⁸ Sirén, Huhtinen & Toivettula (2011), s. 4.

⁸⁹ Sirén (2010), s. 109.

⁹⁰ Sirén, Huhtinen & Toivettula (2011), s. 14.

⁹¹ Sirén (2010), s. 109–110.

⁹² Sirén (2010), s. 117–118.

voidaan nähdä käsitykset siitä ketä olemme, miten näemme maailman ja millaiseksi haluuisimme loppuasetelman muodostuvan⁹³. Kotilainen kuvaa omana ajatuksenaan Suomen asevoimien mahdollista narratiivia seuraavasti: ”*Suomen asevoimien julkinen suuri narratiivi nojaa itsenäiseen – jopa yksinäiseen – puolustukseen, sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja omaan riittävän vahvaan, ennaltaehkäisevään aseelliseen puolustusjärjestelmään*”⁹⁴.

Informaatio-operaatioita voidaan toteuttaa perinteisen kineettisen vaikuttamisen tukena. Vastaavalla tavalla myös kineettinen vaikuttaminen voi tukea informaatio-operaation toteutusta. Informaatio-operaatiot koostuvat sotilaallisista suorituskyvyistä, jotka eivät ole suoranaisesti tappavia.⁹⁵ Strategiseen kommunikaatioon kuuluvien informaatio-operaatioiden tavoitteeksi voidaan luonnehtia pyrkimys vaikuttaa vastustajan mieleen, esimerkiksi tahtoon, tilannetietoisuuteen tai toimintakykyyn. Lisäksi informaatio-operaatioilla pyritään vaikuttamaan käänteisesti omiin joukkoihin, esimerkiksi suojaamalla heidän tahtoaan ja toimintakykyään vastustajan vastaavilta operaatioilta.⁹⁶

Tutkimuksen aiheena olevan Puolustusvoimien pelotteen viestinnässä sisäisen viestinnän kohdejoukoksi voidaan määritellä Suomen kansalaiset, joiden tahtoon ja uskomuksiin pyritään vaikuttamaan. Vaikuttaessa suomalaisten maanpuolustustahtoon ja uskomukseen Puolustusvoimien vankasta suorituskyvystä, käytössä ovat julkiset kanavat, joilla jokaisen kansalaisen mielipiteisiin pyritään vaikuttamaan. Julkisten viestintäkanavien hyödyntäminen tarkoittaa osaltaan myös sitä, että kyseisellä sisäisellä viestinnällä on myös ulkoista merkitystä. Vastaavalla tavalla informoitaessa ulkoisia tahoja Puolustusvoimien suorituskyvystä heijastuu vaikutus myös Suomen kansalaisiin. Tällöin monesti kohdeyleisön käsite on sama, vaikka informaatiovaikuttamisen tarkoitus kyseisille tahoille on eri. Uutisoitaessa esimerkiksi suomalaisten korkeasta maanpuolustustahdosta sisäisesti saavutetaan luotettavuutta oman maan puolustamisvalmiuteen. Vastaavasti saman uutisen ulkoisella viestinnällä saavutetaan uskottavuutta siitä, että suomalaiset ovat motivoituneita puolustamaan maataan sodan tai kriisin aikana, joka toimii pelotteen tavoin ennaltaehkäisevänä kynnyksenä.

Hanska kuvaa Suomelle pelotteella luotavaa vaikutusta nykypäivänä *all-in* -tyyppiseksi uhkapeliksi, mikä on tärkeää kyetä ilmaisemaan mahdolliselle viholliselle⁹⁷. Tuon uhkapelin pela-

⁹³ Sirén, Huhtinen & Toivettula (2011), s. 15.

⁹⁴ Kotilainen (2017), s. 145.

⁹⁵ Sirén, Huhtinen & Toivettula (2011), s. 4.

⁹⁶ Sirén, Huhtinen & Toivettula (2011), s. 17.

⁹⁷ Hanska (2018), s. 16.

jina ovat Suomen valtionpäämiesten sekä puolustushallinnon korkean statuksen omaavat henkilöt. Uhkapeli pelataan informaatiovaikuttamisen keinoin, jossa tavoitteena on vaikuttaa ulkopuolisten tahojen mielikuviin Puolustusvoimien korkeasta suorituskyvystä ja valmiudesta. Keinona tässä pelissä on strateginen perusviesti Suomen korkeasta puolustuskyvystä, joka on vaarassa olla erilainen eri hallinnonalojen tai poliittisten puolueiden välillä⁹⁸. Yhdenmukainen strateginen perusviesti voi suomalaisessa yhteiskunnassa jo itsessään toimia pelotteena. Perusviestin pelotevaikutusta tehostaa sen mahdolliset liittymäpinnat esimerkiksi Euroopan Unionin sekä sotilasliitto Naton perusviesteihin ja narratiiveihin.

⁹⁸ Sirén (2010), s. 118.

3 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA

3.1 Tieteenfilosofiset lähtökohdat

Tiedonintressin sekä tieteenfilosofisten perusteiden määrittely on opinnäytteen tai tutkimuksen tekemisen ensimmäinen askel. Tiedonintressin määrittelyssä tarkoitetaan niitä seikkoja, joita tutkija haluaa tietää tutkittavana olevasta kohteesta.⁹⁹ Tässä pro gradu -tutkielmassa tavoitteena on selvittää miten Puolustusvoimilla on luotu pelotevaikutusta vuosien 2014 ja 2020 välisenä ajankohtana osana statuksellisten henkilöiden puheita. Edellä mainittu tutkimuksen tavoite toimii tutkimuksen tiedonintressinä, ja samalla se luo pohjan tutkimukselle. Tutkimuksen tavoitteen mukaisesti tutkimuskysymykset on muodostettu tukemaan tutkimuksen tiedonintressiä, esimerkiksi päätutkimuskysymyksen vastaten suoraan tutkimuksen tavoitetta.

Kun tiedonintressi tutkimukselle on määritelty, korostuu tutkimuskohteen luonteen analysointi eli tieteenfilosofinen tehtävä. Analysoinnin jälkeen tutkija perehtyy aikaisempiin tutkimuksiin kirjallisuuskatsauksen avulla ja syventyy jo olemassa olevaan teoriaan.¹⁰⁰ Tutkimuksen teoria-perusta perustuu sotilaallisen peloteorian viitekehykseen, jota on tutkittu varsin kattavasti. Teorian mukaisista tutkimuksista varhaisimmat ovat toisen maailmansodan päättymisen aikaisia, ja tuoreimmat 2010-luvulla toteutettuja. Koska aikaisempaa tutkimusta on toteutettu varsin kattavasti, tutkimuksen aineistonkeruussa ja -analyysissä on tarkoitus osaltaan myös kyseenalaistaa olemassa olevaa teoriaa tuottamalla tieteellisesti luotettavaa tietoa, jolla tarkoitetaan niin kutsuttua *a posteriori* -tietoa. Sirén ja Pekkarinen kuvaavat edellä mainittua *a posteriori* -tietoa seuraavasti: ”*se mitä on, voi olla, että ei olekaan tai se mitä on, on ainoastaan, koska olemme sopineet niin olevan.*”¹⁰¹

Tietoon liittyvää luonnetta tarkastellaan ontologisesta sekä epistemologisesta näkökulmasta¹⁰². Tiedon luonteen lisäksi tieteenfilosofiassa pyritään tutkimaan yleisiä perusteita sekä tieteellistä toimintaa¹⁰³. Filosofiaan liittyvät erityispiirteet esiintyvät myös yhtä lailla tieteenfilosofiassa kuin muissakin filosofioissa. Näitä ovat esimerkiksi itsestään selvinä pidettyjen oletusten problematisointi, epäselvien käsitysten selväksi tekeminen sekä näiden käsitysten tai näkemysten pätevyyden argumentointi.¹⁰⁴

⁹⁹ Sirén & Pekkarinen (2017), s. 2.

¹⁰⁰ Sama.

¹⁰¹ Sirén & Pekkarinen (2017), s. 3.

¹⁰² Sama.

¹⁰³ Sirén (2018b).

¹⁰⁴ Niiniluoto (2002), s. 22.

Kuten aikaisemmin mainittu, tutkimuksen kohteena oleva sotilaallinen pelote muodostuu informaatiovaikuttamisen keinoin, jonka jälkeen pelotteen aikaansaamat toimet vastustajalla voidaan kuvailla pelotevaikutukseksi. Näin ollen pelotevaikutus sinällään on ihmisten tai halutun kohteen käsityksiin perustuva kokonaisuus. Tällöin tutkimukseni nojautuu ontologiselta luonteeltaan sosiaaliseen ontologiaan. Sosiaalinen ontologia korostaa samanaikaisia hyvin erilaisia totuuden käsityksiä, koska olemassa oleva sosiaalinen ilmiö on ihmisten rakentama kokonaisuus. Olemassa olevan pelotteen todellisuudesta voi olla näin samanaikaisesti hyvinkin erilaisia käsityksiä ja kyseiset totuuskäsitykset ovat subjektiivisia. Pelote on myös jatkuvassa muutoksessa esimerkiksi ympäröivän maailman muuttuessa, jolloin tutkimuskohteena olevan sotilaallisen pelotevaikutuksen ei voida katsoa olevan niinkään välttämättä pysyvä kokonaisuus, mikä taas luonnehtisi tutkimuskohdettani enemmän realistiseen ontologiaan.¹⁰⁵ Sotilaallista pelotevaikutusta ja sen aikaansaamia toimia on hyvin haastavaa mitata tarkasti, jolloin kohdetta tulee pikemminkin tulkita kuin esimerkiksi numeraalisesti mallintaa.

Ontologian kuvatessa todellisuuden luonnetta epistemologia pyrkii vastaamaan siihen, miten tutkimuksen tiedonhankinta tulee toteuttaa, jotta tutkittavana olevasta kohteesta saadaan tietoa¹⁰⁶. Epistemologisista vaihtoehdoista tutkimukseeni soveltuu parhaiten tulkinnallisuus eli relativistinen epistemologia, mikä luonteeltaan soveltuu usein johtamisen aihealueen tutkimukseen¹⁰⁷. Tutkimuksen kohteena oleva ilmiö rakentuu erilaisista subjektiivisista käsityksistä. Relativistisen epistemologian mukaisesti tutkittavaa ilmiötä lähestytään tutkimuksessa siten, miten informaatiovaikuttamisella toteutettu pelote näyttäytyy pelotteen kohteessa, eli saavutetaanko pelotteella tutkittavana oleva ilmiö eli pelotevaikutus.

Tieteenfilosofisista paradigmoista tähän tutkimukseen soveltuu parhaiten konstruktivistinen tieteenfilosofinen paradigma. Konstruktivismin mukaan todellisuus on ihmisten rakentama kokonaisuus¹⁰⁸. Konstruktivismi tieteenfilosofisena paradigmana nojautuu sosiaaliseen ontologiaan korostamalla sitä, miten ihmiset luovat yhdessä keskenään jaettuja merkityksiä todellisuudesta¹⁰⁹. Todellisuus onkin konstruktivismin mukaisesti suhteellista, joka on poikkeuksellista muihin filosofioihin nähden¹¹⁰. Tämänkaltaisena todellisuutena tässä tutkimuksessa toimii ihmisten uskomus sotilaallisesta pelotteesta. Eri uskomukset ja tiedot ovat taipuvaisia tulkintojen

¹⁰⁵ Sirén & Pekkarinen (2017), s. 3–4.

¹⁰⁶ Sirén & Pekkarinen (2017), s. 3.

¹⁰⁷ Sirén (2018b).

¹⁰⁸ Sama.

¹⁰⁹ Sirén & Pekkarinen (2017), s. 6–7.

¹¹⁰ Metsämuuronen (2006), s. 86.

uudistumiseen ja välttämättä lopullisen totuuden selvittämisessä päädytään vain osittaiseen tai suhteelliseen totuuteen¹¹¹. Tietoteoriaalisesti konstruktivismi tukeutuu relativistiseen epistemologiaan, jossa lähestymistavat ovat toisiinsa nähden yhtä arvokkaita. Silti kaikki lähestymistavat eivät välttämättä ole asianmukaisia¹¹². Konstruktivistisen tieteenfilosofian paradigman pääteemat soveltuvat hyvin tutkimuksen metodologisiksi lähtökohdiksi kuvaten edellä mainitun mukaisesti esimerkiksi pelotevaikutuksen olevan ihmisten rakentama kokonaisuus, joka on hyvin subjektiivinen tai josta ei välttämättä saavuteta tarkkaa lopullista totuutta.

3.2 Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksen aineisto analysoidaan diskurssianalyysin avulla, jota käsitellään seuraavassa alaluvussa. Diskurssianalyttisissä tutkimuksissa aineistot ovat usein valmiita aineistoja, joita ovat muun muassa tekstit, TV- tai radio-ohjelmat, keskustelut, haastattelut sekä tekstimuotoon kirjoitetut tallenteet. Analyysin kohteena oleva aineisto on usein suppeampi, koska itse analyysi tehdään verrattain tarkasti.¹¹³ Aineiston kerääminen perustuu tutkimusintressiin ja aineistoa voidaan osaltaan täydentää myöhemmin tutkimuksen aikana. Aineistossa voidaan keskittyä aina yksittäistapauksesta suureenkin tapausjoukkoon.¹¹⁴

Aineisto muodostuu eri ulko- ja turvallisuuspolitiikan statuksellisten henkilöiden puheista, jotka on julkaistu puheiden pitämisen jälkeen internetissä kyseisten tahojen verkkosivuilla. Tutkimuksen aineisto on kerätty verkkosivuilta alkaen vuoden 2014 alusta ja päättyen vuoden 2020 alkuun. Tutkimukseen valitut statukselliset henkilöt ovat vuosien 2014 ja 2020 välillä toimineet Suomen tasavallan presidentti, ulkoministerit, puolustusministerit sekä puolustusvoimain komentajat. Nämä neljä yhteiskunnallista vaikuttajaa luovat pohjan Puolustusvoimien suorituskyvyn viestinnälle, ja heidän statuksensa on uskottava myös ulkomaisten näkökulmasta. Nämä henkilöt nauttivat kansalaisten luottamusta, ja tämän luottamuksen kautta myös kansalaisten mielikuviin on mahdollista vaikuttaa. Jokaisen tahon puheet ovat saatavissa internetistä niin tasavallan presidentin, puolustusministeriön, ulkoministeriön kuin Puolustusvoimien verkkosivuilta. Puolustusvoimain komentajan puheet olivat saatavissa Puolustusvoimien verkkosivuilta vuodesta 2016 lähtien. Aineistoa täydennettiin hyödyntämällä Suomen ulkopolitiikan asiakirja-

¹¹¹ Sirén (2018b).

¹¹² Sirén & Pekkarinen (2017), s. 7.

¹¹³ Jokinen (2016a), s. 255–256.

¹¹⁴ Juhila & Suoninen (2016), s. 453.

arkistoa, josta puolustusvoimain komentajan puheet vuosilta 2014 ja 2015 olivat saatavissa analysoitaviksi¹¹⁵. Aineiston voidaan todeta olevan kattava.

Aineistoa täydennettiin toteuttamalla kirjallisuuskatsaus Suomen Puolustusvoimien suorituskyvystä avoimiin riippumattomiin lähteisiin perustuen. Tällä osuudella luodaan vertailupohja siihen, mikä on Puolustusvoimien konkreettinen pelote ja myöhemmin statuksellisten henkilöiden puheiden analysoinnilla pyritään ilmentämään, miten pelotteen viestintä toteutuu osana heidän puheitaan. Aineisto koostuu vain julkisista lähteistä, joiden sisällön voidaan nähdä tarvittaessa vaikuttavan halutulla tavalla niin Suomessa, kuin rajojemme ulkopuolellakin. Kirjallisuuskatsauksessa ei hyödynnetä Puolustusvoimien tai puolustusministeriöiden julkaisuja, sillä osaltaan tutkimuksen asettelun mukaisesti niissä ilmenevät totuusväittämät voidaan nähdä jo informaatiovaikuttamiseksi. Tutkimuksen riippumattomiksi lähteiksi valikoituivat vuosien 2014 ja 2014 The Military Balance -julkaisut.

3.3 Diskurssianalyysi analyysimenetelmänä

Laadullisen analyysin kautta pyritään yleisesti tutkittavan kohteen syvällisempään ymmärtämiseen¹¹⁶. Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa keskitytään ensisijaisesti kielenkäyttöön. Perinteisen kielenkäytön tutkimisen lisäksi, kielenkäytöllä saatuja vaikutuksia tutkitaan, sen linkitymistä aiempaan kielenkäyttöön verrataan sekä sen käyttökontekstia tarkastellaan.¹¹⁷ Diskurssianalyysissä tutkimuksen kohteena on sosiaalinen todellisuus. Keskiössä ovat olemassa olevat näkemykset, joilla sosiaalisen todellisuuden kautta kulttuuria muodostetaan. Ihminen luo omalla vuorovaikutuksellaan kulttuuria, ja ihmiset vastaavasti omaksuvat kulttuurisia käytänteitä osana vuorovaikutusta.¹¹⁸

Ihmisen vuorovaikutuksen tuottaminen niin puheiden kuin hiljaisuudenkin kautta voidaan määritellä diskurssianalyysin kohteeksi. Ihmisen luontaista toimintaa eri tilanteissa selvitetään analyysin kautta, vaikka monet tekijät tuntuvatkin ihmisille itsestään selviltä.¹¹⁹ Diskurssianalyysin mukaan ihmiset kertovat oman näkemyksensä todellisuudesta¹²⁰. Diskurssianalyysia metodina käyttävät tutkimukset valitsevat monesti kohteekseen puheita sekä tekstejä, jotka vaikuttavat ja

¹¹⁵ Ks. <http://www.eilen.fi>.

¹¹⁶ Hirsjärvi (2016a), s. 224.

¹¹⁷ Pietikäinen & Mäntynen (2009), s. 19.

¹¹⁸ Remes (2006), s. 288–289.

¹¹⁹ Sama.

¹²⁰ Remes (2006), s. 331.

muokkaavat yhteiskunnan olosuhteita sekä rakenteita. Esimerkiksi kun puheen pitäjällä on riittävän kova yhteiskunnallinen status, puhetta voidaan pitää enemmänkin tekona ja toimintana kuin pelkkänä puheena.¹²¹ Puheella on myös aina jokin kohde, ja sillä pyritään tarkoitukselliseen vaikuttamiseen joko vakuuttavalla tai suostuttelevalla retoriikalla¹²².

Diskurssianalyysissa tutkimus keskittyy valmiiden tekstien lisäksi sosiaalisissa vuorovaikutuksissa tapahtuneeseen viestintään, jota edustavat esimerkiksi puheet, haastattelut ja tiedotustilaisuudet. Analyysin perustaviksi kysymyksiksi voidaan mieltää Metsämuurosen mukaan seuraavat kysymykset: ”*kuka sanoi, mitä sanoi, mitä tarkoitti, miksi sanoi, mihin pyrki ja kehen pyrki vaikuttamaan*”¹²³. Ihmisten välisen vuorovaikutuksen tarkastelun tavoitteena on tuoda esiin merkityksiä, joita pidetään osaltaan itsestäänselvyksinä¹²⁴. Analyysin avulla pyritään paljastamaan toimimattomia seikkoja, ilmaisemaan kritiikkiä toimintojen moraalille tai paljastamaan olemassa olevasta totuuskäsityksestä epäkohtia¹²⁵.

Diskurssianalyysissa aineistosta etsitään erilaisia viitteitä olemassa olevista diskursseista, mistä muodostetaan merkityksiä, joista voidaan määrittää olemassa olevat diskurssit¹²⁶. Näiden merkityssysteemien esiintyminen aineistossa tapahtuu vähitellen pienissä osissa, ja analyysin edetessä merkityssysteemit ovat monesti muutoksessa. Näin säännönmukaisesti toistuvia seikkoja, jotka esiintyvät aineistossa, on luontevaa tarkastella. Kyseiset merkityssysteemit eivät ole pelkästään aiheiden ja teemojen erottelua, vaan niiden avulla pyritään usean teeman tai aiheen tekemistä ymmärrettäväksi. Merkityksien tunnistamisen ei tulisi perustua pelkästään tutkijan itse rakentamiin kokonaisuuksiin, vaan niihin tulkintoihin, joita yksilöt luontaisesti havainnoivat. Eri puheissa esiintyvät sanontojen symboliset merkitykset sekä tiettyjen sanavalintojen käyttäminen ovat analyysin kannalta lisäksi olennaisia.¹²⁷ Näitä olennaisia merkityksiä edustavat esimerkiksi puheissa esiintyvät metaforat.

Diskurssianalyysissä erotetaan kriittinen sekä analyttinen diskurssianalyysi toisistaan. Kriittisessä diskurssianalyysissä on olemassa tietty oletus vallitsevasta sosiaalisesta järjestyksestä. Analyysin keskiössä ovat ne kielelliset käytänteet, jotka ylläpitävät olemassa olevia suhteita. Analyttisessä diskurssianalyysissä vastaavasti analyysi on perustavalta laadultaan aineistoläh-

¹²¹ Sirén (2018a); Juhila & Suoninen (2016), s. 450; Jokinen (2016b), s. 179.

¹²² Jokinen (2016c), s. 340.

¹²³ Metsämuuronen (2006), s. 107.

¹²⁴ Remes (2006), s. 296.

¹²⁵ Remes (2006), s. 307.

¹²⁶ Remes (2006), s. 316–317.

¹²⁷ Suoninen (2016a), s. 53–54.

töinen. Vastaavanlaisia etukäteisoletuksia ei tehdä ennen analysointia, ja analyttisessä diskurssianalyysissä analyysi tavoittelee yksityiskohtaista erittelyä sosiaalisesta todellisuudesta. Niin kriittistä kuin analyttistä tutkimusotetta voidaan myös yhdistää. Lähtökohdiltaan kriittinen tutkimusote oletuksineen ja käsitteineen voi analysoinnissa pyrkiä avoimuuteen. Näin mahdollistuu etukäteisioletusten vastaisten tulosten ilmeneminen.¹²⁸

Tässä tutkimuksessa käytettävä diskurssianalyysi on kriittinen diskurssianalyysi. Tällä hetkellä on olemassa oletus siitä, että Puolustusvoimien suorituskyky on riittävällä tasolla, ja sillä kyetään muodostamaan riittävä ennaltaehkäisevä kynnyksen hyökkäykselle, eli pelote. Tätä suhdetta ylläpidetään statuksellisten henkilöiden lausunnoilla, joiden kielelliset käytänteet ovat tämän tutkimuksen analyysin keskiössä.

Diskurssianalyysissä on analyysin kannalta olemassa neljä oleellista kokonaisuutta, joita tutkimuksen metodologian kannalta on syytä tarkastella. Nämä kokonaisuudet muodostuvat kontekstista, puhujista, diskursseista sekä representaatioista.

Kontekstilla tarkoitetaan ympäröivää tilannetta, johon vuorovaikutustilanteessa tapahtuvat kielelliset ilmaisut ovat sidottuja. Kielenkäyttö ja konteksti ovat näin ollen syvässä yhteydessä toisiinsa.¹²⁹ Osana analysoitavan kohteen toiminnan tulkintaa tarkoitus on huomioida toiminnan paikka ja aika, eli konteksti¹³⁰. Kontekstin olemassaolo voidaan nähdä monikerroksiseksi, jolloin samaan aikaan kielenkäytön tilanteessa on havaittavissa eri tyyppisiä konteksteja. Näitä ovat esimerkiksi tilannekonteksti tai sosiokulttuurillinen konteksti.¹³¹ Tässä tutkimuksessa tilannekontekstilla ymmärretään niitä puheiden asiayhteyksiä ja tilaisuuksia, joissa puhutut puheet on pidetty, ja joissa on saavutettu välitöntä vuorovaikutusta. Sosiokulttuurillinen konteksti tarkoittaa tässä tutkimuksessa suomalaista ulko- ja turvallisuuspoliittista kontekstia, jossa rakennetaan kielenkäytöllisesti Puolustusvoimien uskottavaa pelotetta.

Puhujilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa korkean statusfunktion omaavia Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan vaikuttavia henkilöitä. Diskurssianalyysissä puheiden puhujat eivät silti ole tutkimuksen keskiössä, vaan heidän ilmentämänsä sosiaaliset käytännöt¹³². Lisäksi analyysissä puhujien kielenkäyttöä tarkastellaan siitä näkökulmasta, miten puhujat kielenkäytöllään

¹²⁸ Jokinen & Juhila (2016), s. 301–302.

¹²⁹ Pietikäinen & Mäntynen (2009), s. 17.

¹³⁰ Jokinen, Juhila & Suoninen (2016a), s. 37.

¹³¹ Pietikäinen & Mäntynen (2009), s. 30–36.

¹³² Jokinen, Juhila & Suoninen (2016a), s. 43.

pyrkivät tekemään asioita selkeiksi¹³³. Puhujat hyödyntävät puheissaan retoriikkaa, jonka avulla he pyrkivät saavuttamaan esittämilleen argumenteilleen hyväksyntää sekä vaikutusta kohdeyleisössä¹³⁴. Puheita pitäessään puhujat asettuvat puheen kontekstissa omaan positioonsa tai vaihtoehtoisesti muodostavat identiteettejä. Nämä eivät ole pysyviä tiloja, josta puhuja aina puhuu, vaan tilannesidonnaisia.¹³⁵ Tässä tutkimuksessa puhujien positioiden sekä identiteettien rakentamisen tarkastelut on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle niiden kirjavan määrän johdosta.

Diskurssin käsitettä Pietikäinen ja Mäntynen kuvaavat varsin monisäikeiseksi ja dynaamiseksi kokonaisuudeksi, painottuen tilanteesta riippuen eri kokonaisuuksiin. Se voi osaltaan tarkoittaa muun muassa puhetapaa tai -käytänteitä, kielenkäyttöä kontekstiin sidottuna tai ymmärrystä todellisuudesta.¹³⁶ Diskurssit ilmenevät puheiden representaatioiden avulla. Niiden avulla esitetään tietoa eri tavoin, eri näkökulmista ja erilaisin keinoin. Representaatiot kuvaavat olemassa olevaa todellisuutta ja niiden avulla tuotetaan merkityksiä. Representaatiot ovat sidonnaisia kontekstiin ja aikaisempiin asiasta esitettyihin representaatioihin.¹³⁷ Diskurssilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa Puolustusvoimien pelotteen merkityssysteemeihin kuuluvaa todellisuuden ymmärrystä, jota tuotetaan puheiden representaatioilla. Representaatioilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa puheissa esiintyviä ilmaisuja ja puhetapoja, jotka osaltaan kuvaavat olemassa olevaa todellisuutta, eli Puolustusvoimien pelotetta.

Tässä tutkimuksessa tarkoituksena on ymmärtää laajemmin Puolustusvoimien suorituskyyvällä luotua pelotetta. Sosiaaliset käytänteet, kuten korkean statuksen omaavien henkilöiden puheet, sidotaan edellä mainittuun kontekstiin. Statuksellisten henkilöiden esittämiä väitteitä todellisuudesta analysoidaan diskurssianalyysin keinoin, ja esitettyjä väitteitä todellisuudesta verrataan julkisista lähteistä löytyvään Puolustusvoimien suorituskyyvyn. Tarkastelu keskittyy muun muassa siihen, minkä takia tiettyjen suorituskyyvien merkitykset tulevat useasti esille, kun taas toisista suorituskyyvien osakokonaisuuksista puhutaan verraten vähän.

Tutkimusaineiston analyysi olisi voitu toteuttaa myös sisällönanalyysin eri keinoin. Sisällönanalyysi voidaan lukea laadullisen tutkimuksen käytännöksi analysoida tutkittavaa aineistoa, sillä se soveltuu periaatteiltaan kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin¹³⁸. Tämän tutkimuksen

¹³³ Suoninen (2016b), s. 231–232.

¹³⁴ Billig (1987), s. 93; Aro (1999), s. 19; Summa (1995), 75–77; Perelman (1996), 7–11 Jokisen (2016a), s. 259 mukaan.

¹³⁵ Juhila (2016), s. 411.

¹³⁶ Pietikäinen & Mäntynen (2009), s. 22–23; Hirsjärvi (2016a), s. 225.

¹³⁷ Pietikäinen & Mäntynen (2009), s. 56–57.

¹³⁸ Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 91.

nojatessa useampaan eri teoriaan soveltuvin sisällönanalyysi olisi ollut abduktiivinen eli teoria-ohjaava sisällönanalyysi. Sisällönanalyysiä ohjaa nimensä mukaisesti teoria, vaikkei analyysi itsessään ole peräisin teoriasta¹³⁹. Aikaisempi tieto ei suoranaisesti testaa olemassa olevaa tiettyä teoriaa, vaan pikemminkin pyrkii täydentämään uusilla tiedoilla jo olemassa olevia teorioita tai luomaan vaihtoehtoisesti jotain uutta¹⁴⁰.

Tutkimuksen teoreettisen tarkastelun mukaisesti peloteteorialle esitetään nykypäivänä kritiikkiä siitä, että teoriaa tulisi uudistaa vastaamaan nykypäivää. Tällöin teoriaohjaavan sisällönanalyysin kautta olemassa olevaa peloteteoriamme olisi kyetty tarkastelemaan nykypäiväisessä toimintaympäristössä. Tutkimuksen aineiston analysointi ei olisi mahdollistanut puheilla luotujen merkitysten tarkastelua, vaan pelkästään keskittynyt puheiden asiasisältöihin. Koska tutkimuksen aineisto koostuu huomattavan statusfunktion omaavien henkilöiden puheista, diskurssianalyysin hyödyntäminen Puolustusvoimilla luodun pelotteen tutkimiseen on tämän tutkimuksen kannalta soveltuvin analyysimenetelmä.

Kuten Metsämuuronen edellä kuvasi, tarkoitus on tutkia relevantteja keskustelijoita ja heidän lausuntojaan sen mukaan mitä he sanoivat, mitä asialla tarkoitetaan, minkä takia tietty asia mainitaan ja etenkin mihin tahoon kyseisellä lausunnolla on pyritty vaikuttamaan. Analyysimenetelmää hyväksi käyttämällä kyetään tarkastelemaan, miten Puolustusvoimilla luotua pelotetta puheiden ja lausuntojen perusteella viestitään ja mitä pelotteen keskeisiä merkityksiä heidän puheensa sisältävät. Analyysin perusteella on mahdollista vastata tutkimuksen tutkimuskysymyksiin.

¹³⁹ Eskola (2015), s. 188.

¹⁴⁰ Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 97.

4 PUOLUSTUSVOIMILLA TOTEUTETTU PELOTE

”Puolustuksemme uskottavuus on sekin kokonaisuus, riippuvainen monista seikoista kuten puolustustahdosta, sotatekniikasta ja taktiikasta. Ja tässäkin tarvitaan tasapainoa. Tahto ilman ajanmukaista varustusta ei välttämättä riitä. Ajanmukainen varustus ilman tahtoa ei varmasti riitä. Jos taas taktiikka on pielessä, eivät tahto ja varustuskaan välttämättä pelasta.”¹⁴¹

Suomen tämänhetkistä tilannetta omassa toimintaympäristössään voidaan kutsua reagoivaksi tilaksi. Tässä tilassa Suomi joutuu tarkastelemaan ja puntaroimaan muiden toimijoiden tekemiä päätöksiä ja toimia, joiden perusteella Suomi kykenee tekemään omat turvallisuuspoliittiset päätöksensä. Tähän turvallisuuspoliittiseen ratkaisuun perustavia syitä on useita. Esimerkiksi muiden valtioiden ulko- ja turvallisuuspolitiikat sekä sotilaallinen kyvykkyys vaikuttavat Suomen turvallisuuspoliittiseen ratkaisuun.¹⁴² Globaalin toimintaympäristön muutokset heijastuvat myös Suomeen ja vaikuttavat Suomen kansainväliseen asemaan¹⁴³. Suomen puolustuksen toimintaympäristössä toimii useita eri toimijoita. Euroopan unioni toimii laajana turvallisuuden toimijana pyrkien vastaamaan niin ulkoisiin kuin sisäisiin uhkiin. Natolle jäsenmaiden puolustaminen on palannut takaisin painopisteeksi. Eurooppalaiset valtiot pyrkivät kehittämään sotilaallista valmiuttaan ja samalla syventämään puolustusyhteistyötään muiden valtioiden kanssa. Venäjä pyrkii alati vahvistamaan omaa asemaansa sekä parantamaan omaa turvallisuuttaan muun muassa kehittämällä asevoimiaan sekä valmiuttaan.¹⁴⁴

Suomea kohtaan on läpi maamme historian käytetty painostusta. Painostuksen muoto on vaihdellut itsenäisyytemme alun, sotavuosien ja kylmän sodan aikaisesta Suomen ja Neuvostoliiton välisestä suhteesta nykypäivän muotoon, jossa Suomi on painostuksen kohteena yleensä osa tiettyä joukkoa. Tämänkaltaisia joukkoja, joihin Suomi kuuluu ja joita kohtaan painostusta niin nykypäivänä ja tulevaisuudessa voisi ilmaantua, ovat esimerkiksi Euroopan Unioni tai Naton jäsen- ja kumppanimaat. Painostus ilmenee nykypäivänä kirjavalla keinovalikoimalla, joita ovat muun muassa sotilaalliset ja ei-sotilaalliset operaatiot, informaatio- ja kybervaikuttaminen sekä kannustaminen yhteiskunnan sisäisiin erimielisyyksiin ja konflikteihin.¹⁴⁵

¹⁴¹ Niinistö, S. (2014e).

¹⁴² Blombergs (2016a), s. 29–30.

¹⁴³ Vainio ym. (2019), s. 14.

¹⁴⁴ Puolustusministeriö (2018), s. 10–11.

¹⁴⁵ Vainio ym. (2019), s. 28.

Valtioneuvoston puolustusselonteon mukaan Suomen lähialueen turvallisuustilanteessa on havaittavissa heikkenemistä muun muassa Ukrainan tapahtumien seurauksena¹⁴⁶. Turvallisuustilanteen heikkenemiseen Suomi pyrkii vastaamaan vahvalla kansallisella puolustuskyvyllä sekä tiiviillä kansainvälisellä puolustusyhteisöllä, jotka ovat edellytyksenä maamme itsenäisyyden turvaamiseen sekä alueelliseen koskemattomuuteen¹⁴⁷.

Puolustusvoimien avulla Suomi luo sotilaallista pelotetta. Puolustusvoimien kykyä arvioitaessa valtioneuvoston puolustusselonteko kuvaa vuonna 2017 maavoimien kykyä tyydyttäväksi, kun taas vastaavasti merivoimien ja ilmavoimien kykyä hyväksi täyttää tehtävänsä¹⁴⁸. Pelote vaikuttaa myös sisäisesti suomalaisten maanpuolustustahtoon, jolloin Suomen puolustuskyvyn ylläpitäminen ennaltaehkäisevänä pelotteena sekä kansalaisten maanpuolustustahto ovat yhteyksissä toisiinsa. Vaikka puolustushallinnon eri toimijat ja Puolustusvoimien viestintäkanavat toimivat informatiivisina tiedonlähteinä Suomen rajojen ulkopuolelle on muistettava, että uskottava maanpuolustus ja riittävä sotilaallinen ennaltaehkäisevä pelote mitataan ulkoapain.

4.1 Puolustusvoimien sotilaallinen suorituskyky

The Military Balance -julkaisujen mukaan vuoden 2014 puolustusbudjetti Suomessa oli 2,75 miljardia euroa, kun taas vuonna 2019 puolustusbudjetti on noussut 3,1 miljardiin euroon. Tähän puolustusbudjetin nousuun on vaikuttanut esimerkiksi Laivue 2020 -hanke.¹⁴⁹ Suomen varusmies- ja reserviläisperusteinen armeija nykyaikaisella kalustolla pyrkii alueellisen puolustuksen avulla turvaamaan kansallisen suvereniteetin¹⁵⁰. Vuonna 2014 Suomi on ryhtynyt laajaan puolustuksen uudistamiskonseptiin, jossa tarkoituksena on uudelleen järjestää puolustuksen toimintaa. Tähän vaikuttavia tekijöitä olivat muun muassa käytettävissä oleva rahoitus sekä palvelukseen astuvien varusmiesten määrän lasku. Vuonna 2014 uudistamisen toteuttamisen suunnitelmallinen valmius kuvattiin olevan vuonna 2015. Uudistuksessa jääkäriprikaati, pioneerirykmentti, rannikkopatteristo ja kaksi ilmavoimien koulutuskeskusta lakkautetaan vuoden 2014 loppuun mennessä. Myös aikaisemmin itsenäisinä toimineita aselajien osastoja tullaan jatkossa yhdistämään osaksi olemassa olevia prikaateja. Lisäksi sotilasläänit tulitisiin lakkautamaan.¹⁵¹

¹⁴⁶ Valtioneuvoston kanslia (2017), s. 8.

¹⁴⁷ Puolustusministeriö (2018), s. 10.

¹⁴⁸ Valtioneuvoston kanslia (2017), s. 12.

¹⁴⁹ The International Institute for Strategic Studies (2014), s. 91; The International Institute for Strategic Studies (2019), s. 75.

¹⁵⁰ The International Institute for Strategic Studies (2014), s. 91.

¹⁵¹ The International Institute for Strategic Studies (2014), s. 92.

Alueellinen puolustus painottuu Suomen puolustusratkaisussa. Vuoden 2015 aikana julkaistiin HX -hävittäjähanke käytöstä poistuvien F/A-18-hävittäjien korvaamiseksi. Myöhemmin vuoden 2018 huhtikuussa hankkeelle julkaistiin vaatimukset. Vuonna 2021 hankkeen aikataulun mukaan käytöstä poistuvien hävittäjien korvaava suorituskyky on arvioitu olevan valittuna. Lisäksi meneillään olevan toisen Puolustusvoimien mittakaavassa suurhankkeen Laivue 2020 mukaisesti merivoimien vanhat partioveneet ja miinalaivat korvataan uusilla aluksilla.¹⁵²

Vuonna 2014 aktiivipalveluksessa oleva joukkojen määrä on ollut yhteensä 22 000 sotilasta, joista maavoimissa 16 000, merivoimissa 3500 ja ilmavoimissa 2700. Reservien suuruus on vuonna 2014 ollut 354 000 sotilasta, joista 285 000 maavoimissa, 31 000 merivoimissa ja 38 000 ilmavoimissa. Rajavartiostossa joukkoja julkaisun tietojen mukaan vuonna 2014 on ollut aktiivipalveluksessa 2800 ja reservissä 11 500. Reservin kertausharjoituksiin on vuonna 2014 osallistunut 25 000 reserviläistä. Varusmiesten määrä aktiivipalveluksessa on vuonna 2014 ollut maavoimissa 11 000, merivoimissa 1900 ja ilmavoimissa 750.¹⁵³

Verraten vuoden 2014 aktiivipalveluksessa olevien sotilaiden määrää vuoden 2019 tietoihin, määrissä ei ole suuria eroja. Suomessa vuonna 2019 aktiivipalveluksessa olevien joukkojen määrä on 21 500, joista maavoimissa 15 300, merivoimissa 3500, ilmavoimissa 2700. Reservin suuruudessa on havaittavissa vastaavasti huomattava ero. Vuonna 2019 reservin suuruus on 216 000 sotilasta, joista maavoimissa 170 000, merivoimissa 20 000 ja ilmavoimissa 26 000. Rajavartioston joukkojen määrä on pysynyt suunnilleen samana vuodesta 2014 vuoteen 2019.

Reserviläisten kertausharjoituksiin osallistuneiden määrä on laskenut vuoden 2014 tasosta. Vuonna 2019 reserviläisiä osallistui kertausharjoituksiin 18 000 reserviläistä. Varusmiesten määrä aktiivipalveluksessa on laskenut maavoimissa, ollen vuoden 2019 aikana 10 300 varusmiestä. Meri- ja ilmavoimissa varusmiesten määrä aktiivipalveluksessa on pysynyt samana.¹⁵⁴ Verrattaessa Suomen joukko- ja materiaalitietoja vuoden 2014 ja 2019 välillä, tiedot ovat kaluston ja joukkojen määrän suhteen lähes identtiset, eikä vertailun kohteena olleiden vuosien välillä ole havaittavia suuria eroavaisuuksia. Itse henkilöstön määrä on pienentynyt etenkin reserviläisten osalta rajusti.

¹⁵² The International Institute for Strategic Studies (2019), s. 103.

¹⁵³ The International Institute for Strategic Studies (2014), s. 92–93.

¹⁵⁴ The International Institute for Strategic Studies (2019), s. 103–104.

Vuoden 2019 The Military Balance -julkaisun mukaan maavoimien aktiivipalveluksessa olevien joukoissa on 5000 henkilökuntaan kuuluvaa sotilasta sekä 10 3000 varusmiestä. Poikkeusoloissa muodostettavat prikaatit ovat perustaltaan reserviläisiä. Reservin organisaatiot koostuvat yhdestä erikoisjoukkopataljoonasta, kahdesta panssaroidusta prikaatista, mekanisoiduista Karjalan ja Porin jääkäriprikaateista, kolmesta kevyestä jääkäriprikaatista sekä kuudesta jalkaväkiprikaatista. Taistelua tukevat osat koostuvat yhteensä tykistöprikaatista, ilmatorjuntarykmentistä, seitsemästä pioneerirykmentistä, kolmesta viestipataljoonasta, muutamasta huollon yksiköstä sekä yhdestä helikopteripataljoonasta.¹⁵⁵

Vuonna 2019 merivoimien aktiivipalveluksen joukkojen määrä on yhteensä 3500 sotilasta, joista 1600 on henkilökuntaan kuuluvia ja 1900 varusmiehiä. Merivoimat koostuvat yhdestä merivoimien prikaatista, sekä kolmesta tukevasta elementistä, joita ovat materiaalikeskus, merisotakoulu ja tutkimuslaitos. Merivoimien laivaston lisäksi merivoimiin kuuluu rannikkopuolustuksen joukot, joita ovat yksi rannikkojääkäriprikaati ja yksi huollollinen prikaati.¹⁵⁶

Vuonna 2019 Suomen ilmavoimat ovat aktiivipalveluksen vahvuudeltaan yhteensä 2700 sotilasta, joista 1950 on henkilökuntaan kuuluvia sekä 750 varusmiestä. Ilmavoimat koostuu kolmesta lennostosta, joita ovat Satakunnan, Karjalan ja Lapin lennosto. Ilmavoimiin kuuluu kolme hävittäjälentolaivuetta, yksi valvontalentolaivue sekä kuljetuksiin käytössä olevat 5 parvea.¹⁵⁷

Sisäministeriön alaisuudessa toimivaan rajavartiostoon vuonna 2019 kuuluu 2700 sotilasta ja 11500 reserviläistä. Rajavartiolaitokseen kuuluu neljä rajavartiostoa ja kaksi merivartiostoa. Lisäksi rajavartiolaitokseen kuuluu yksi merivartiolaivue.¹⁵⁸

Kybersodankäynnin osalta Suomella on ollut vuonna 2014 kansallinen tietoturvaloukkauksia valvova ja ennaltaehkäisevä toimijajoukko¹⁵⁹. Vuoden 2019 The Military Balance -julkaisun mukaan Puolustusvoimat on vuonna 2016 julkaissut kyberpuolustuksen konseptin. Vuosien 2017–2020 aikana puolustusministeriö kehittää ja ylläpitää kyberpuolustuksen kyvykkyyden, joka sisältää myös kyvykkyyden kyberhyökkäyksiin. Suunnitelmallinen valmius kyberkyvykkyydelle on vuonna 2020.¹⁶⁰

¹⁵⁵ The International Institute for Strategic Studies (2019), s. 103.

¹⁵⁶ The International Institute for Strategic Studies (2019), s. 104.

¹⁵⁷ Sama.

¹⁵⁸ Sama.

¹⁵⁹ The International Institute for Strategic Studies (2014), s. 93.

¹⁶⁰ The International Institute for Strategic Studies (2019), s. 104.

4.2 Pelotteen sisäinen viestintä vahvistamassa maanpuolustustahtoa

Valtio-opin väitöskirjatutkija Hannu Salomaa kuvaa maanpuolustustahtoa puolustuksellisen pelotteen rakennuspalikaksi, jolla saavutetaan ennaltaehkäisyä sotilaalliselle kriisille¹⁶¹. Puolustusministeriön mukaan Suomen puolustuskyvyn ylläpitämisellä pyritään ensisijaisesti muodostamaan riittävän suuri kynnyksen viholliselle uhkaamiseen sotilaallisella voimalla ja sen käytölle. Lisäksi puolustuskyvyllä pyritään termsä mukaisesti tarvittaessa torjumaan Suomea vastaan suuntautuvat hyökkäykset.¹⁶² Vuoden 2019 hallitusohjelmassa mainitaan Suomen puolustuskyvykkyyden perustuvan muun muassa korkeaan maanpuolustustahtoon¹⁶³.

Jo aiemmin mainitun mukaisesti sotilaallisen pelotteen viestinnällä on myös sisäisen viestinnän elementtinsä. Yksi ulottuvuus sisäisesti on oman kansan maanpuolustustahtoon vaikuttaminen. Kun maanpuolustustahtoa kuvataan yhdeksi sotilaallisen pelotteen rakennuspalikaksi, voidaan todeta sotilaallisen pelotteen viestinnän ja kansalaisten maanpuolustustahdon olevan yhteyksissä toisiinsa. Edellä mainitut ennaltaehkäisevyys ja kyvykkyys torjua maatamme vastaan kohdistuvat hyökkäykset kuvaavat sotilaallisen pelotteen aikaansaamia toimia ja mahdollisuuksia. Mikäli pelote siis osaltaan rakentuu myös maanpuolustustahdosta, voidaanko sotilaallisen pelotteen kasvaminen yhtäläistää maanpuolustustahdon kohenemiseen?

Määriteltäessä maanpuolustustahtoa on syytä tiedostaa, että käsitteen yksiselitteinen määrittely ei välttämättä ole mahdollista. Ilmiötä määriteltäessä ihmisten subjektiiviset määritelmät maanpuolustuksesta tai sodan kuvasta, maanpuolustuksen uskottavuudesta tai näkemykset Suomea kohtaavista uhista vaikuttavat esimerkiksi yksilön käsitykseen maanpuolustustahdosta.¹⁶⁴ Perinteisesti maanpuolustustahdolla tarkoitetaan halukkuutta ja valmiutta puolustaa Suomea aseellisesti¹⁶⁵. Maanpuolustustahto voidaan myös kuvata tunteeksi siitä, että Suomen kansalaisella on myönteinen asenne Suomen yhteiskuntajärjestyksestä kohtaan, sekä edelleen halua toimia yhteiskuntajärjestyksen hyväksi¹⁶⁶. Maanpuolustustahto käsittää osaltaan myös uskon siihen, että maan puolustamiseen pystytään. Tämä usko Suomen puolustuskyvykkyyteen voidaan kuvata pystyvyyden tunteeksi.¹⁶⁷

¹⁶¹ Salomaa (2019).

¹⁶² Puolustusministeriö. Puolustuspolitiikka.

¹⁶³ Valtioneuvosto (2019), s. 92.

¹⁶⁴ Myyry (2009), s. 31.

¹⁶⁵ Ojajärvi, Tallberg & Laukkanen (2017), s. 10.

¹⁶⁶ Myyry (2009), s. 60.

¹⁶⁷ Myyry (2009), s. 5.

Mistä tämänkaltainen uskomus pystyvyyteen syntyy? Kansalaisten mielikuvat Suomen puolustuskyvystä muodostuvat Puolustusvoimien ja -hallinnon kansalaisille tarjoamasta informaatiosta, kansalaisten omista kokemuksista sekä Puolustusvoimiin liittyvästä uutisoinnista. Usko siihen, että Suomella on uskottava puolustuskyky, on suoraan liittymäpintainen Puolustusvoimien suorituskykyyn poikkeusoloissa. Puolustusvoimien suorituskyky luo samalla sotilaallisen pelotteen valtion ulkoisille sekä sisäisille uhkille, jolloin voidaan todeta sotilaallisen suorituskyvyn toimivan pelotteena sekä maanpuolustustahtoa vahvistavana tekijänä.

Keskeistä ilmiössä on viestinnän sisältö ja keinot. Viestintää asiaan liittyen on syytä tarkastella esimerkin kautta. Keskustelu HX -hävittäjähankeeseen ympärillä antaa meille varsin hyvän mallin viestinnän hyödyntämisestä kansalaisten mielikuviin vaikuttamisessa. Noora Kotilainen on tarkastellut HX -hävittäjähankeeseen tarjouksia tehneiden aseyritysten markkinointivideoita. Nämä markkinointivideot eivät varsinaisesti pyri kuvaamaan esimerkiksi hävittäjien teknisiä yksityiskohtia tai niiden suorituskykyä, vaan pyrkivät vaikuttamaan mielikuviin hävittäjien hankintaan liittyen.¹⁶⁸ Kyseessä on siis informaatiovaikuttamisen toteuttamista, jossa psykologisen operaation kautta pyritään avoimesti vaikuttamaan ihmisten tuntemuksiin ja mieleen. Hävittäjät luovat samalla myös konkreettista kuvaa sotilaallisesta suorituskyvystä. Markkinointivideoiden tarkoitus oli vakuuttaa Suomen kansalaiset siitä, miksi kyseisen aseyrityksen hävittäjä tulisi valita uudeksi ilmavoimien kalustoksi. Videoissa esiin tulevat kalevalaiset runonlausunnan säkeet eivät varsinaisesti asiamerkityksessään liity itse hankintaan, vaan Suomen kansalliseen identiteettiin.¹⁶⁹

Videoiden sisällön arvioinnin ohella on syytä tarkastella, miksi kyseiset videot julkaistiin puolustusministeriön toimesta. Kotilaisen mukaan markkinointivideoiden julkaiseminen voidaan osaltaan ymmärtää suunnitelmalliseksi strategiseksi viestinnäksi. Tuon viestinnän avulla hanke tuotiin lähelle Suomen kansaa tarkoituksenaan vaikuttaa hankeeseen liittyviin mielipiteisiin. Videot osaltaan ovat tunteisiin vetoavaa, mutta myös rationaaliseen ajatteluun vaikuttavaa viestintää.¹⁷⁰

Hävittäjähankeeseen tarjousvideoiden julkaisun voidaan todeta olleen tarkoin suunniteltua. Osaltaan videot, sekä niiden julkaisun jälkeen sosiaalisen median kiinnostuminen aiheesta, tavoit-

¹⁶⁸ Kotilainen (2017), s. 153.

¹⁶⁹ Kotilainen (2017), s. 157–158.

¹⁷⁰ Kotilainen (2017), s. 174–175.

tavat maanpuolustustahdon kannalta haastavan kohdeyleisön eli nuoret. Etenkin nuorten kannalta monesti uutisoinnit virallisine asiakirjoinen sekä muut valtiollisen tahon dokumentit jäävät monesti huomaamatta. Sen sijaan videot ovat helposti lähestyttävä ja nopeasti omaksuttava tiedonlähde, jotka vahvistavat nuorten suhdetta maanpuolustukseen. Turvallisuusympäristön muutokset koetaan monesti nuorten mielestä kaukaisiksi teemoiksi, sillä varsinaista suurta sotilaallisen turvallisuusympäristön muutosta ei Suomen lähialueella ole hetkeen tapahtunut Ukrainan kriisiä lukuun ottamatta.

Venäjän toteuttama Krimin niemimaan miehitys vuonna 2014 oli yksi suurimmista konkreettisista turvallisuusympäristön muutoksista Suomen lähialueilla, jolloin sotilaallinen pelote nousi jälleen ajankohtaisiin keskusteluihin. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta tuottaa mielipidemittauksia suomalaisten maanpuolustustahdosta muun muassa kysymyksellä: ”*Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?*” Tarkasteltaessa Krimin miehityksen ajanjaksoa, voidaan todeta maanpuolustustahdon suomalaisten kyselyiden mukaan nousseen vuosina 2013–2015, kun taas vastaavasti laskeneen vuoden 2015 jälkeen. Vuonna 2015 suomalaisista 78 prosenttia vastasi edellä olevaan kysymykseen kyllä, kun vastaava arvo vuonna 2013 oli 71 prosenttia.¹⁷¹ Voidaan todeta, että turvallisuusympäristön muutos, ja etenkin Suomen kannalta läheisen Venäjän toimet Ukrainaa kohtaan koettiin sotilaalliseksi pelotteeksi, mikä osaltaan vahvisti suomalaisten maanpuolustustahtoa. Vaikkakin Krimin alue ei suomalaisittain ole maantieteellisesti läheinen, tuo Venäjän geopoliittinen asema niin Suomen kuin Ukrainan rajanaapurina merkitystä kriisinaikaisten tapahtumien vaikuttavuuteen.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan julkaisut ja kyselytutkimusten tulokset ovat julkisia, joihin niin oman maan kansalaiset kuin muiden valtioiden edustajat voivat tutustua¹⁷². Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta järjestää kyselyiden lisäksi eri seminaareja ja keskustelutilaisuuksia. Esimerkiksi heinäkuussa 2018 Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta järjesti Porin kaupungin SuomiAreenassa keskustelutilaisuuden *Riittääkö maanpuolustustahto?* Keskustelutilaisuudessa oli paikalla puolustusministeri Jussi Niinistö, Puolustusvoimien koulutuspäällikkö Jukka Sonninen, kansanedustaja Krista Mikkonen sekä MTS:n puheenjohtaja, kansanedustaja Sofia Vikman.¹⁷³ Todettaessa, että koska kyselytutkimusten tulokset ja osa tilaisuuksista ovat julkisia tilaisuuksia, mahdollistuu myös ulkovaltojen sotilasasiamiestiedus-

¹⁷¹ Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta (2018), s. 26.

¹⁷² Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta (2018), s. 4.

¹⁷³ Puolustusministeriö. Riittääkö maanpuolustustahto? -keskustelu SuomiAreenassa 17.7.2018.

telu suomalaisten maanpuolustustahtoa ja sen kehittymistä kohtaan. Näin voidaan todeta suomalaisten maanpuolustustahdon olevan suoraan vaikuttamassa Suomen sotilaalliseen pelotteeseen.

Edellä mainitun mukaisesti voidaan yleistäen todeta, että sotilaallisella pelotteella on merkitystä kansalaisten maanpuolustustahdon laajuuteen. Maanpuolustustahtoon liittyvä uskomus Puolustusvoimien pystyvyyteen voidaan rinnastaa sotilaallisen pelotteen vaikuttavuuteen. Kuitenkaan tämän tutkimuksen sisältämän tarkastelun myötä ei voida todeta maanpuolustustahdon olevan täysin vertikaalisesti rinnastettavissa sotilaallisen pelotteen suuruuteen. Mikäli Suomen Puolustusvoimien suorituskyky olisi kärjistäen ammattiarmeijan eliittijoukkojen tasoa, jolloin kansakunnan bruttokansantuotteesta valtaosa menisi puolustusmenoihin, maanpuolustustahto kokisi varmasti notkahduksen. Olennaista onkin löytää *status quo* -tyyppinen ajatusmalli, jonka tällä hetkellä voidaan nähdä toteutuvan varsin hyvin.

Maanpuolustustahto on Suomen kansakunnan puolustusratkaisun kannalta yksi merkittävimmistä, ellei jopa merkittävin kokonaisuus, jota ilman Suomen sotilaallinen pelote ei toimisi. Suomen perustuslain mukaisesti jokainen Suomen kansalainen on maanpuolustusvelvollinen¹⁷⁴. Näin ollen yleistäen Suomen kansakunnan puolustus perustuu koko kansakunnan yhteiseen ponnistukseen ja suorituskykyyn Suomen hyväksi. Kun tarkastellaan tämän pienen lainpykälän merkittävyyttä, havaitaan ensinnäkin, että se ilmentää jokaisen suomalaisen velvollisuutta toimia kriisiaikana kansakunnan hyväksi. Toisekseen sen viestinnällinen arvo kansakunnan ulkopuolelle voidaan jo itsessään todeta pelotteeksi, antaen mielikuvan vahvasta ja korkeaa maanpuolustustahtoa edustavasta Suomen valtiosta.

4.3 Pelotteen ulkoinen viestintä vahvistamassa uskottavaa puolustusta

Sotilaallisen pelotteen avulla pyritään ylläpitämään uskottavaa puolustusta. Arvioon Suomen uskottavasta puolustuskyvystä vaikuttavat Nokkalan mukaan organisaation rakenteet, olemassa oleva materiaali, eri toimintakäytänteet sekä niistä julkaistut arviot, väitteet ja ennusteet. Suomen uskottavaa puolustuskykyä verrataan usein Venäjän mahdolliseen kapasiteettiin. Suomen uskottavaa puolustusta leimaavat kokemukset Puolustusvoimien toimenpiteistä eri kriisinhallintatehtävissä. Keskeisiä piirteitä ulkomaille lähtevässä viestinnässä ovat useat Suomen valtio- ja sotilasjohdon maininnat suomalaisten puolustuskyvyn uskottavuudesta, sen kannatuksesta ja

¹⁷⁴ Suomen perustuslaki (1999), 127§.

luottamuksesta puolustuskykyyn. Tällä hetkellä Nato -jäsenyyden myötämielisyys ei ole Suomessa merkittävällä tasolla.¹⁷⁵

Valtiopäämiehiltä ulospäin suuntautunut viesti on Puolustusvoimien suorituskykyyn nähden useasti melko maltillista, eikä yksityiskohtia suorituskyvystä käsitellä kuin melko harvoin. Vaikka monesti asiantuntijoiden lausunnoissa mainitaan, että Suomen puolustus tulee olla itsenäinen ja silti uskottava, nykypäivän lausunnoissa painotetaan lisäksi kansainvälisiä riippuvuuksia.¹⁷⁶ Kansainvälisten suhteiden ja riippuvuuden esimerkkinä toimivat muun muassa Yhdysvaltojen ja Suomen väliset sotaharjoitukset vuonna 2016. Ne viestivät Venäjän suuntaan Suomen olevan Nato -myötämielinen maa. Samalla sotaharjoitukset luovat kuvaa Venäjälle Yhdysvaltojen sitoutumisesta Itämeren alueeseen.¹⁷⁷

Venäjälle ja muille naapurimaille Nokkala listaa asioita, jotka tukevat Suomen uskottavaa puolustuskykyä. Venäjällä on olemassa selkeä käsitys laajan alueen puolustamisesta. Ruotsissa ymmärretään, että Suomen geopoliittinen ympäristö ei mahdollista sen kaltaista vapaaehtoista armeijaa. Norjassa vastaavasti vaikuttaa laajasti yleinen asevelvollisuus samoin kuin Suomessa. Virossa Suomen puolustuskyvyn uskottavuutta tukee suomalaisten tuki Viron puolustusvoimien rakentamisessa.¹⁷⁸ Uskottavuutta arvioitaessa on tiedostettava, että Suomella on asevelvollisuusarmeijaan nähden kohtalaisen pieni puolustusbudjetti, sodan ajan joukkojen määrä on suuri vaikkakin se on laskenut nykyaikana, sotilaskoulutus on muihin Euroopan maihin nähden melko lyhyt sekä käytössä oleva kalusto on yhä enemmän länteen suuntautunutta.¹⁷⁹

Puolustusministeriön osastrategia Puolustushallinnon viestintä kuvaa Puolustushallinnon viestinnän tavoitetilaa vuonna 2020. Osastrategiassa korostetaan viestinnän keskeistä roolia nykyajan toimintaympäristössä. Nykypäivän keskeisen viestintäkanavan eli sosiaalisen median käytön kuvataan tukevan muuta viestintää hallinnon osalta. Julkisuuspolitiikan tukeminen on viestinnän yhtenä tehtävänä.¹⁸⁰ Jotta Suomen puolustus olisi uskottavaa, helposti ymmärrettävät viestit Puolustusvoimien suorituskyvystä sekä valtion turvallisuustoimintakyvyn eri osatekijöistä ovat tärkeitä. Keskeisenä kanavana uskottavuuden viestinnässä on esimerkiksi Puolustusvoimien toteuttama kansainvälinen yhteistyö. Edelleen silti pelotteen viestinnällä sekä vaikkauksen toimenpitein pyritään vahventamaan puolustuskyvyn uskottavuutta¹⁸¹. Viestintä ja

¹⁷⁵ Nokkala (2012), s. 69.

¹⁷⁶ Nokkala (2012), s. 70.

¹⁷⁷ Blombergs (2016b), s. 515.

¹⁷⁸ Nokkala (2012), s. 75.

¹⁷⁹ Nokkala (2012), s. 73.

¹⁸⁰ Puolustusministeriö. Puolustushallinnon viestintä, s. 1.

¹⁸¹ Nokkala (2012), s. 76.

maineenhallinta liittyvät yhä enenevässä määrin toisiinsa¹⁸². Esimerkiksi Huhtisen mukaan median vaikutus on pakottanut Puolustusvoimat organisaationa mukaan sosiaaliseen mediaan, jotta sen julkinen imago kehityshakuisena ja modernina organisaationa ei kärsisi¹⁸³.

Puolustusvoimien maineenhallintaa tuetaan Puolustusvoimien viestintäorganisaatioilla, joita ohjaa pääesikunnan viestintäosasto. Tilanteesta riippumatta puolustushallinnon viestinnän tulee onnistua eri julkisuuden kentillä, joita edustavat kansalaisjulkisuus, mediajulkisuus, verkkojulkisuus, asiantuntijajulkisuus, sisäinen julkisuus sekä kansainvälinen julkisuus. Ulkoisen viestinnän osalta kansainvälinen julkisuus on suuressa roolissa, käsittäen yhteydenpidon ulkomaisiin kumppaneihin, suurlähetystöihin ja eri maiden puolustushallintoihin, kansainvälisiin järjestöihin ja eri maiden medioihin.¹⁸⁴ Viestintään liittyviä julkisuusriskejä puolustushallinnon viestintä jakaa viiteen eri riskityyppiin. Näitä ovat julkisuuskuvaan liittyvät riskit, yhteiskuntaolosuhteisiin liittyvät riskit, viestinnän toteutukseen liittyvät riskit, operatiiviseen toimintaan liittyvät riskit sekä kansainväliseen julkisuuteen liittyvät riskit.¹⁸⁵

Pelotteen ulkoisessa viestinnässä tänä päivänä korostuvat nykyaikaiset sosiaalisen median viestinnän keinot. Puolustusvoimat on aktiivinen toimija sosiaalisen median eri palveluissa. Puolustusvoimissa pääesikunnan viestintäosaston vastuulle kuuluu osaltaan Puolustusvoimien sosiaalisen media¹⁸⁶. Sosiaalinen media on nykypäivänä tekijä, jolla kyetään tuottamaan informaatiota sekä mielikuvia ja näin lisäämään sotilaallisen suorituskyvyn merkittävyttä¹⁸⁷. Sen käyttöön liittyy myös haasteita. Sosiaalisessa mediassa viestien leviämistä on käytännössä mahdotonta hallita. Tästä syystä riskiarvioiden tekeminen on tärkeää ja on arvioitava, millä tavalla eri tahot mahdollisesti voivat tulkita viestin.¹⁸⁸

Esimerkiksi sosiaaliseen mediaan kuuluvien Twitterin, Facebookin ja YouTubeen avulla voidaan yhä helpommin vaikuttaa kansalaisten mielipiteisiin¹⁸⁹. Puolustusvoimien internet-sivustojen mukaan Puolustusvoimien sosiaalisen median viestintäkanavat ovat Twitter, Facebook, LinkedIn, YouTube ja Instagram. Lisäksi Snapchat -palvelusta löytyy @inttielamaa niminen käyttäjätili, jonka Puolustusvoimat mainitsee sivuillaan.¹⁹⁰

¹⁸² Puolustusministeriö. Puolustushallinnon viestintä, s. 2.

¹⁸³ Huhtinen (2012), s. 158.

¹⁸⁴ Puolustusministeriö. Puolustushallinnon viestintä, s. 4–5.

¹⁸⁵ Puolustusministeriö. Puolustushallinnon viestintä, s. 7.

¹⁸⁶ Puolustusvoimat. Pääesikunnan viestintäosasto.

¹⁸⁷ Huhtinen (2012), s. 146.

¹⁸⁸ Simola (2018), s. 179.

¹⁸⁹ Huhtinen (2012), s. 148.

¹⁹⁰ Ks. <http://www.puolustusvoimat.fi/etusivu>.

Sosiaalisen median viestintäkanavien vaikuttavuuden arvioinnissa sosiaalisen median eri palveluiden sisältö on samansuuntaista. Sivustot tuottavat tietoa Puolustusvoimien toiminnasta, suorituskyvystä, harjoituksista, toimintatavoista sekä varusmiespalveluksesta. Itsessään tieto siitä, kuinka monta henkilöä käy päivittäin seuraamassa Puolustusvoimien toimintaa on haastavaa löytää, mutta eri kanavien tilaajien ja seuraajien määrät saadaan selville käymällä kyseisten palveluiden Puolustusvoimien tileillä. Seuraavaksi esitetyjen tilaajien ja seuraajien lukumäärät on kerätty joulukuussa 2019. Suurimmaksi kanavaksi tilaajamäärältään muodostuu videotiistopalvelu YouTube, jossa Puolustusvoimien kanavaa tilaa 43 600 tilaajaa. Toiseksi suurimmaksi kanavaksi osoittautui Puolustusvoimien Facebook profiili, jota seurasi 42 535 käyttäjää. Instagramissa Puolustusvoimia seurasi 39 783 käyttäjää ja Twitterissä 32 901 käyttäjää. LinkedIn -palvelussa Puolustusvoimat työnantajakseen on ilmoittanut 1839 käyttäjää.¹⁹¹

Virallisten kanavien lisäksi myös maanpuolustukseen sidoksissa olevat epäviralliset kanavat ovat merkittäviä vaikutuskanavia. Sosiaalinen media on mahdollistanut sen, että myös yksittäinen henkilö tai joukko, voi nykypäivänä olla mielipidevaikuttaja¹⁹². Maanpuolustuksesta kiinnostuneet tahot ja yksilöt toteuttavat myös aktiivisesti viestintää Puolustusvoimista ja sen suorituskyvystä. Esimerkiksi Instagramin Mighty Finland -niminen käyttäjätili omasi vuonna 2019 joulukuussa 51 902 seuraajaa. Tili toimii viestintäkanavana, joka tuottaa informaatiota Puolustusvoimista, varusmiespalveluksesta sekä reserviläisistä.¹⁹³ Merkittävänä epävirallisina kanavina toimivat myös varusmiesten omat sosiaalisen median tilit ja blogikirjoitukset.

Sivustot tuottavat sisältöä omille tileilleen ja kanavilleen päivittäin, ja tarjoavat melko kokonaisvaltaisen kuvan Puolustusvoimien tämän hetkisestä toiminnasta. Kirjautumatta sisään sosiaalisen median palveluihin julkaisut ovat näkyvissä ja niiden sisältöä pystyy seuraamaan. Tällöin myös ulkovaltojen tiedustelu Puolustusvoimien suorituskyyä kohtaan mahdollistuu. Muita viestintäkanavia ovat esimerkiksi eri haastattelut niin lehtiin, televisioon kuin internet-sivustoille, Puolustusvoimien suorituskyyä ja uskottavuutta koskevat julkiset opinnäytetyöt sekä valtionhallinnon edustajien selonteot ja puheenvuorot eri tapahtumissa.

Nämä eri viestintäkanavat luovat kokonaiskuvan, jonka avulla Puolustusvoimista tapahtuva viestintä toteutuu. Eri viestintäkanavien informaatiota vertaamalla voidaan toteuttaa arvioita

¹⁹¹ Ks. <http://www.youtube.com/user/DefenceForcesFinland/featured>; <http://www.facebook.com/puolustus>; <http://www.instagram.com/puolustusvoimat.fi>; <http://twitter.com/Puolustusvoimat>; <http://www.linkedin.com/company/finnish-defence-forces>.

¹⁹² Huhtinen (2012), s. 151.

¹⁹³ Ks. http://www.instagram.com/mighty_finland_/?hl=fi.

puolustushaarojen välillä, varusmiespalvelusta suorittavien varusmiesten kokemuksista ja suorituskyyvystä sekä reserviläisten toiminnasta ja kokemuksista kertausharjoituksissa. Puolustusvoimat kykenee omilla virallisilla viestintäkanavillaan vaikuttamaan informaation sisältöön, sen esitystapaan ja esilletuontiin, mutta epävirallisten kanavien tuottamaa informaatiota on hyvin haastavaa kontrolloida.

5 PUOLUSTUSVOIMIEN PELOTTEEN VIESTINNÄLLISET DISKURSSIT

Tässä tutkimuksen tulosluvussa esitetään aineiston analyysissä aineistosta esiin nousseet merkitykset ja niiden perusteella muodostetut diskurssit. Kyseisten merkitysten havainnoimiseksi hyödynnetään tutkimuksen pääluvussa kaksi esiin nousseita pelotteen luomisen osakokonaisuuksia. Tutkimuksen teoriaperustan mukaisesti uskottava sotilaallinen pelote muodostuu seuraavista osakokonaisuuksista: kyvykkyydestä, kapasiteetista, tehokkuudesta, tahdosta sekä sielokyvystä. Näiden merkityssystemien lisäksi myös puolustusyhteistyön merkitystä Suomen puolustuskyvylle korostettiin useasti aineistossa, josta syystä myös puolustusyhteistyön merkityssystemiä on tutkimuksen validiteetin kannalta luontevaa tarkastella.

5.1 Kyvykkyys

Ensimmäisenä diskurssina kyvykkyyden merkityssystemiin tutkimuksen aineistosta on puolustusratkaisun diskurssi, joka ilmenee eri tahojen puheissa varsin kirjavasti. Puolustusratkaisulla pyritään perustelemaan sitä, miksi Suomen puolustus on rakennettu nykyisen muotoisella tavalla. Samalla puolustusratkaisulla pyritään vakuuttamaan, että Suomen puolustusratkaisu on olosuhteisiin ja toimintaympäristöön nähden toimiva sekä kustannustehokas ratkaisu.

”Suomen puolustus perustuu yleiselle asevelvollisuudelle ja koko maan puolustamiselle. Puolustuksen uskottavuudesta huolehditaan kaikissa olosuhteissa. Suomi ylläpitää laajalajaisesti keskeisiin sotilaallisiin suorituskykyihin liittyvää kansallista teknologista osaamista sekä riittävää huoltovarmuutta ja puolustusteollisuutta. Hallitus korottaa puolustusmäärärahoja parlamentaarisen selvitysryhmän raportin (Puolustuksen pitkän aikavälin haasteet, 2014) esityksen mukaisesti. Hallitus päättää merivoimien taistelualuskaluston suorituskyvyn korvaamisesta ja käynnistää Hornet -kaluston suorituskyvyn korvaamisen. Hallitus varmistaa kertausharjoitusten riittävän määrän. Lisäksi vapaaehtoisten harjoitusten ja reservin omaehtoisen koulutuksen edellytykset turvataan.”¹⁹⁴

Edellä puolustusvoimain komentaja Jarmo Lindberg siteeraa hallitusohjelmaa, ja tuo esiin hallitusohjelmaan kirjatut Suomen puolustusratkaisun perusteet. Kuvaus on varsin kattava, ja se

¹⁹⁴ Lindberg (2015b).

tuodaan ilmi valtakunnallisten maanpuolustuskurssien avajaisissa, ilmentäen perustan Puolustusvoimien toiminnalle. Kyseisen representaation sisältö toistuu useaan kertaan aineistossa, ja sitä täydentää muun muassa puolustusministeri Jussi Niinistö toteamalla vastaavassa tilaisuudessa seuraavana vuonna: ”*Puolustusratkaisumme perustuu yleiseen asevelvollisuuteen, koko maan puolustamiseen tarvittavaan osaavaan reserviin ja vahvaan maanpuolustustahtoon*”¹⁹⁵. Puolustusratkaisu käsittää koko maan puolustamisen, jonka keskeisenä pilarina toimii yleinen asevelvollisuus. Puolustuselonteon lähetekeskustelussa eduskunnassa puolustusministeri Niinistö kysyykin retorisesti: ”*vai onko pitkässä maassamme jokin kolkka, jota ei tule puolustaa*”¹⁹⁶?

Suomen puolustusratkaisu pyrkii luomaan pelotetta mahdollisia hyökkääjiä kohtaan. Ulkoministeri Soinin mukaan Suomi osana länsimaita pyrkii pelotteen ja dialogin kautta rakentamaan omaa uskottavaa puolustusta: ”*me länsimaat olemme valinneet toimintalinjaksi mallin, johon kuuluu pelote ja puhe (deterrenssi ja dialogi)*”¹⁹⁷. Keskeistä on termi ”me” osana ulkoministerin representaatiota. Suomi on länsimaa, omaa länsimaille soveltuvat arvot ja asenteet sekä toteuttaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa osana länsimaita. Suomella on halu saavuttaa suuri pelote osaksi dialogia, joka toimii pelotteen epäonnistuessa myös välineenä torjua hyökkäys meitä kohtaan: ”*so, to conclude on the Finnish perspective to defense, we focus on real large-scale military capabilities for deterrence – and if deterrence fails – warfighting*”¹⁹⁸.

Puolustusratkaisun diskurssin kyvykkyydestä mainitaan myös sen haaste. Reserviläisiin perustuvan puolustuskyvyn kannalta tärkeäksi muodostuu kriisin alkaessa toteutettava liikekannallepano. Liikekannallepanolla on Suomen puolustamiseen merkittävä vaikutus, sen tulee onnistua, jotta Suomi on puolustuskykyinen kriisin aikana:

*”Kun saamme liikekannallepanon toteutettua, on meillä materiaalisista puutteistakin huolimatta käytössämme sellainen puolustuskyky, että vaikea on yhdenkään hyökkääjän tänne Pohjolan perukoille tulla. Nopeus on kuitenkin järjestelmämme Akilleen kantapää. Meidän on kehitettävä kykyämme vastata nopeasti käynnistyviin tilanteisiin.”*¹⁹⁹

¹⁹⁵ Niinistö, J. (2016a).

¹⁹⁶ Niinistö, J. (2017b).

¹⁹⁷ Soini (2018a).

¹⁹⁸ Kaikkonen (2019d).

¹⁹⁹ Niinistö, J. (2015).

Toisena kyvykkyyden diskurssina tutkimukseen rajattujen henkilöiden puheista on uskottavuuden diskurssi. Uskottavuutta voidaan tarkastella ensin uskottavan pelotteen kautta. Ulkoministeri Tuomiojan mukaan Ukrainan kriisin tapahtumat osoittavat valmiuden, suorituskykyisten kapasiteettien ja puolustusyhteistyön olevan vaatimuksena uskottavaan pelotteeseen: *”the maintenance of a sufficiently credible deterrence in the new situation requires performance capabilities, the ability to react quickly, and well-functioning security cooperation at the level of society as a whole”*²⁰⁰. Samana vuonna puolustusministeri Haglund vakuuttaa, että Suomen uskottava puolustus on puolustusvoimauudistuksen myötä mallillaan: *”puolustusvoimauudistuksen ja sodan ajan organisaation tarkistamisen myötä meidän puolustuksemme on tällä hetkellä hyvässä kunnossa”*²⁰¹. Valmius sekä kansalaisten halu puolustaa maata takaavat uskottavan maanpuolustuksen kokonaisuuden: *”Puolustusvoimamme ovat jo nyt hyvässä valmiudessa ja kansalaisten puolustustahto Euroopan korkein”*²⁰².

Vaatimuksena Suomen uskottavan puolustuksen kannalta on ilmentää sitä tosiasiaa, että Suomi kykenee puolustamaan koko maataan: *”Suomen mallissa puolustuskykymme on uskottava suhteessa toimintaympäristöön. Uskottavuuteen liittyviä käsitteitä ovat ennakkovaroitus, valmius ja suorituskyky, jotka liittyvät kiinteästi toisiinsa”*²⁰³. Suomella on siis uskottava puolustus, ja Lindbergin puheen perusteella kykenemme uskottavuuteen nojaten saavuttamaan riittävän ennakkovaroituksen, Suomella on riittävä valmius olemassa olevaan uhkaan nähden ja lisäksi Puolustusvoimien suorituskyky vastaa uskottavan puolustuksen antamia vaatimuksia nykypäivänä.

Uskottavan puolustuskyvyn olemassaolon välttämättömyyttä puolustusministeri Niinistö perustelee sillä, että uskottava puolustuskyky on osa poliittista diplomatiaa: *”itse asiassa aina on varauduttava pahimpaan. Diplomatia vaatii tuekseen uskottavaa sotilaallista puolustuskykyä.”*²⁰⁴ Puheen perusteella Suomi valmistautuu aina pahimpaan mahdolliseen uhkaan ylläpitämällä uskottavaa puolustusta. Pahin mahdollinen uhka ja sitä vastaava uskottava puolustuskyky tulee puolustusministerin mukaan suhteuttaa toimintaympäristöä vastaavaksi. Suomi kehittääkin puolustustaan vastaamaan nykyaikaisten kriisien toimintaympäristöä: *”sotilaallisen toimin-*

²⁰⁰ Tuomioja (2014c).

²⁰¹ Haglund (2014c).

²⁰² Niinistö, S. (2018b).

²⁰³ Lindberg (2016a).

²⁰⁴ Niinistö, J. (2016e).

nan kiihtyminen lähialueillamme on tosiasia, ei mielipidekysymys. Suomi reagoi tähän muutokseen ylläpitämällä ja kehittämällä puolustustaan. Uskottava kansallinen puolustus on kivijalka, joka mahdollistaa poliittisen liikkumavaran myös kriisitilanteissa.”²⁰⁵

Uskottavuuteen ja Suomen puolustusratkaisuun liittyy ennaltaehkäisevän kynnyksen diskurssi, jonka tavoitteena on vakuuttaa mahdolliset hyökkääjät Puolustusvoimien riittävästä kyvystä torjua hyökkäys Suomea kohtaan. Puolustusministeri Haglund kuvaakin Suomen puolustuksen keskeiseksi tuotteeksi ennaltaehkäisevän kynnyksen mahdollisia hyökkääjiä kohtaan:

”Sotilaallisen puolustuskyvyn ensisijaisena päämääränä on muodostaa ennaltaehkäisevä kynnyks sotilaallisen voiman käytölle ja sillä uhkaamiselle. Suomen puolustus rakentuukin kokonaisuuden varaan, jossa toisiaan täydentävät elementit muodostavat sellaisen ennaltaehkäisevän kynnyksen, jotta maahamme mahdollisesti kohdistuva voimankäyttö koetaan kannattamattomaksi.”²⁰⁶

Hyökkääjän rationaaliseen ajatteluun tulee siis kyetä vaikuttamaan oman puolustuksen kyvykkyydellä. Keskeisintä on Suomen Puolustusvoimien suorituskyky, jonka perusteleminen eri tahojen toimesta ulkomaisille vaikuttajille ilmenee puolustusministeri Niinistön puheessa Sälenin turvallisuusseminaarissa: *”maintaining a strong national defence sends a powerful message. It forms a threshold against potential aggressors.”²⁰⁷* Suomen luoma pelote on vahvat asevoimat. Puolustusvoimien luoman ennaltaehkäisevän kynnyksen kivijalkana toimii puolustusvoimain komentajan toteamuksen mukaisesti vahva ja koulutettu reservi: *”koulutetun, laajan reservin avulla luomme uskottavan puolustuskyvyn ja ennaltaehkäisevän kynnyksen mahdollista voimankäyttöä vastaan”²⁰⁸.*

Suomen Puolustusvoimat on varustamisella sekä nykyaikaisen sodankäynnin mukaisella harjoittelulla mahdollistaneet ennaltaehkäisevän kynnyksen ylläpitämisen: *”with all the globalization and expeditionary operations during the last decades, our military is trained and equipped to prevent military attacks from arising against us”²⁰⁹.* Suomen puolustuksen kyvykkyuden vakuutetaan olevan niin korkea, että mahdollisen hyökkäyksen sattuessa hyökkääjälle kyetään aiheuttamaan kovia tappioita: *”vahvat puolustusvoimamme tarkoittavat, että kynnyks väkisin*

²⁰⁵ Niinistö, J. (2017b).

²⁰⁶ Haglund (2014d).

²⁰⁷ Niinistö, J. (2019a).

²⁰⁸ Kivinen (2019).

²⁰⁹ Kaikkonen (2019d).

tänne tulemiseen on korkea”²¹⁰. Kyvykkyyden ohella, kapasiteetti on merkittävässä osassa Suomen Puolustusvoimien vahvuuden kokonaisuudessa. Suomella on puheiden representaatioiden mukaan sekä kyvykkyyttä että kapasiteettia uskottavan puolustuksen rakentamiseen.

5.2 Kapasiteetti

*”Puolustusvoimauudistuksen seurauksena kykenemme palauttamaan puolustusvoimien toiminnan riittävän korkealle tasolle. Harjoittelua maalla, merellä ja ilmassa tehostetaan. Palkattu henkilökunta, varusmiehet ja reserviläiset pääsevät jälleen täysillä harjoittelemaan ydintehtäviään. Nostamme tästä eteenpäin reservin koulutuksen takaisin joukkojen suorituskykyjen edellyttämälle tasolle.”*²¹¹

Edellä oleva representaatio tuoreen puolustusvoimain komentajan Jarmo Lindbergin puheesta edustaa Puolustusvoimien kapasiteetin kasvattamista tulevaisuudessa. Puheesta ilmenee Puolustusvoimien kapasiteetin laskeneen ja samalla painotetaan lisäpanostuksia puolustukseen ja sen harjoitteluun tulevaisuutta silmällä pitäen. Kapasiteetti, yhtenä uskottavan pelotteen osatekijänä, on toisaalta materiaalisidonnaista, kun taas toisaalta kapasiteetti esiintyy myös henkistösidonnaisena osatekijänä. Kapasiteetin merkityssysteemiin kuuluvia diskursseja on luontevaa tarkastella kuluneen ajanjakson mukaisesti vanhimmasta tuoreimpaan.

Materiaalin diskurssia tarkastelemalla vuonna 2014 puolustusvoimauudistuksen keskellä puolustusministeri Haglund kuvaa ilma- ja merivoimissa olevaa materiaalia toteamalla, että *”tällä hetkellä ilmavoimien ja merivoimien osaaminen ja kalusto ovat kansainvälisestikin mitattuna erittäin korkeatasoista*”²¹². Puoli vuotta myöhemmin puolustusvoimain komentaja toteaa kuitenkin ilmavoimien hävittäjäkaluston korvaamisen olevan välttämätöntä, jotta ilmavoimien suorituskyky on jatkossakin yhtä korkealla tasolla: *”Hornet-kaluston muodostaman suorituskyvyn korvaaminen on välttämätöntä. Hävittäjähankinta kestää hankkeen aloittamisesta viimeisen koneen toimitukseen noin 15 vuotta. Ajallisesti tämä tarkoittaa hankinnan valmistelujen virallista aloittamista tänä vuonna.”*²¹³ Samassa yhteydessä Lindberg kertoo Puolustusvoimien käynnistävän hankkeen ylläpitääkseen merivoimien ennaltaehkäisevää kykyä kriisien syntymi-

²¹⁰ Niinistö, S. (2018a).

²¹¹ Lindberg (2014a).

²¹² Haglund (2014d).

²¹³ Lindberg (2015a).

seen: ”Poistuvien ohjuksiin perustuvan pinta-alusten torjuntakyvyn ja omaa toimintaa suojaavan merimiinoituskyvyn sekä sukellusveneiden torjuntakyvyn korvaaminen edellyttää merkittävää uudishanketta (Laivue 2020)”²¹⁴.

Laivue 2020 -hankkeesta ja HX -hävittäjähankeesta muodostuu omat diskurssinsa, jotka kertovat kummankin hankkeen olevan Puolustusvoimien kapasiteetin kannalta välttämättömiä. Aineistossa esiintyneiden Laivue 2020 -hankkeen representaatioiden mukaisesti hankkeen tuomasta suorituskyvystä puhutaan verraten paljon enemmän kuin HX -hävittäjähankeeseen suorituskyvystä. Tämä johtuu osittain hankkeiden eri aikatauluista. Laivue 2020 -hankkeen uusien alusten suorituskykyä kuvaa puolustusministeri Niinistö seuraavasti: ”Hankittavissa aluksissa yhdistyvät kansallisen puolustuksemme kannalta keskeiset kyvyt ympärivuotiseen pintatorjuntaan, miinoittamiseen, ilmatorjuntaan ja sukellusveneentorjuntaan”²¹⁵. Myöhemmin puolustusvoimain komentaja kuvailee Laivue 2020 -hankkeen alusten suorituskykyä yksityiskohtaisemmin ja viimeistään puolustusministeri Kaikkonen Pohjanmaa -luokan alusten julkistamistilaisuudessa kertoo uusien alusten suorituskyvystä niin tarkasti, että sillä kyetään vakuuttamaan muut valtiot Suomen merivoimien tulevasta kapasiteetista:

*”Alusten operointi ja läsnäolo merellä toimii viestinä puolustuskyvystämme ja -halustamme. Laivue 2020:n alusten nykyistä kalustoa suurempi koko mahdollistaa suorituskykyisten valvonta- ja torjuntajärjestelmien sijoittamisen alukselle. Alukset kykenevät torjumaan ja harhauttamaan useaa ilmasta kohdistuvaa uhkaa yhdenaikaisesti. Mahdollisessa osumatilanteessa alusten taistelunkestävyys on nykyistä parempi alusten koon, osastoinnin sekä tehokkaan palon- ja vauriontorjunnan ansiosta. Lisäksi jatkuvasti liikkuvien ja paikkaa vaihtavien alusten maalittaminen on hankalaa jopa suurvallan asevoimille. Kriisitilanteessa alukset käyttävät mahdollisimman paljon rannikon ja saariston suojaa.”*²¹⁶

”Näiden sopimusten ja Pohjanmaa-luokalle jo hankittujen suorituskykyjen myötä Suomi tulee saamaan erittäin hyvät taistelualukset turvaamaan tulevien vuosikymmenten puolustuskykymme. Saabin taistelujärjestelmä ja torpedo yhdistettynä nykyaikaiseen ilmatorjuntaohjusjärjestelmään ja Gabriel-pintatorjuntaohjukseen on vakuuttava kombinaatio. Alus on tarpeeksi suurikokoinen, jotta siihen voidaan yhdistää riittävästi tulevaisuu-

²¹⁴ Lindberg (2015a).

²¹⁵ Niinistö, J. (2016c).

²¹⁶ Lindberg (2017).

dessa tarvittavia sotilaallisia kyvykkyksiä ja aluksille sijoitetaan suorituskykyiset valvonta- ja torjuntajärjestelmät. Lisäksi alukset kykenevät laskemaan Suomen meripuolustukseen oleellisesti kuuluvia merimiinoja.”²¹⁷

Diskurssin tavoitteena on tuottaa kuvaa suorituskykyisistä aluksista, jotka kykenevät turvaamaan Suomen meripuolustuksen representaatioissa ilmaantuvilla suorituskyvyillä. Representaatiot voidaan nähdä vastauksiksi muiden valtioiden merivoimilla luotuun pelotteeseen. Samalla diskurssilla ilmennetään merivoimien operatiivista kykyä, joka tulee olemaan korkealla tasolla. Puolustusministeri Kaikkosen mukaan Laivue 2020 -hankkeen todellinen suorituskyky saavutetaan vuoden 2028 aikana: ”alukset tullaan rakentamaan vuosina 2022-25 ja koko Pohjanmaa-luokka tulee olemaan täydessä käytössä vuonna 2028”²¹⁸.

Ilmavoimien osalta HX -hävittäjähankkeen diskurssi kuvaa ilmavoimien uudella kalustolla saavutettavaa pitkän aikavälin kyvykkyyttä: ”hankittavilla hävittäjillä turvataan Ilmavoimien taistelukyky niin normaali- kuin poikkeusolojenkin tarpeisiin 2060-luvulle saakka”²¹⁹. Korvaavien hävittäjien määrän puolustusministeri perustelee koko maan kattavan puolustuksen lähtökohtaperiaatteesta: ”Suomi on pinta-alaltaan suuri maa ja sen ilmatilan valvonta ja puolustaminen edellyttävät riittävää määrää koneita. Vähimmäismäärä on 64 konetta, mutta suuremmallekin määrälle olisi käyttöä.”²²⁰ Representaation mukaisesti Suomi puolustaa koko maataan. Vuonna 2030 HX -hävittäjähankkeen aikataulun mukaisesti Suomella on käytössään täysi suorituskyky uudella hävittäjäkalustolla: ”hankinnan valmistelut tähtäävät siihen, että valinta ja sopimus tulevasta monitoimihävittäjästä voidaan tehdä vuoden 2021 aikana. Uusien hävittäjien täysi toimintakyky ja -valmius saavutetaan suunnitelman mukaan vuonna 2030.”²²¹

Materiaalin diskurssi ei rajoitu pelkästään HX -hävittäjähankkeen tai Laivue 2020 -hankkeen ympärille. Maavoimien kapasiteetin materiaalin diskurssi käsittelee Suomen pyrkimystä vastata nykyaikaisen sodan kuvaan kaluston liikkuvuuden, suojan, tulivoiman ja vaikuttavuuden osalta. Suomen puolustusta on muun muassa parannettu panssarijoukkojen kapasiteetin kohentamisella: ”Vuonna 2014 hankimme sata käytettyä Leopard 2A6 -taistelupanssarivaunua Hollannista”²²². Puolustusvoimain komentajan mukaan maavoimien käynnissä olevilla strategisilla

²¹⁷ Kaikkonen (2019a).

²¹⁸ Kaikkonen (2019a).

²¹⁹ Lindberg (2019).

²²⁰ Niinistö, J. (2018e).

²²¹ Lindberg (2019).

²²² Niinistö, J. (2016b).

hankkeilla pyritään kohentamaan maavoimien suorituskykyä samanaikaisesti usealla eri osa-alueella. Tarkoituksena on kyetä vaikuttamaan tehokkaasti mahdolliseen hyökkääjään:

”Tällä vuosikymmenellä kehittämisen kärkenä on Maavoimat. Sen tärkeimpinä suorituskykyhankkeina ovat uusien sodan ajan joukkojen varustaminen sekä Maavoimien nopean toimeenpanokyvyn, liikkuvuuden, tulivoiman ja iskukyvyn kehittäminen. Maavoimien isku- ja tulivoiman kehittymisestä kertovat muun muassa jo hankitut Leopard 2A6 -taistelupanssarivaunut, K9 Moukari -panssarihaupitsit sekä täsmävaikutteiset ja kauaskan-tavat GLMRS-raketit.”²²³

Materiaalin diskurssin yleisenä vaikutelmana on Suomen valtion investointi kokonaisvaltaisesti Suomen puolustukseen. Representaatioiden mukaisesti Suomen puolustuskapasiteetti on jo tällä hetkellä vahva, mutta se tulee entisestään vahventumaan tulevaisuudessa. Kapasiteettiin panostetaan puheiden perusteella pitkällä aikavälillä, ja uusien materiaalihankintojen suorituskyvyistä puhutaan verrattain avoimesti. Materiaalihankintoja perustellaan, ja niiden kuvataan olevan osaltaan välttämättömiä Suomen puolustuksen kannalta. Materiaalin diskurssin viestinnän voidaan nähdä olevan suorituskykyjen osalta enemmän suuntautunut ulospäin, kun taas perustelujen osalta tärkeimpänä kohdeyleisönä ovat suomalaiset itse.

Kapasiteetin merkitykseen kuuluva henkilöstön diskurssi pyrkii kuvaamaan Puolustusvoimien kapasiteettia henkilöstön osalta niin rauhan kuin sodankin aikana. Puolustusvoimauudistuksessa Puolustusvoimien henkilöstöä sodan aikana pienennettiin merkittävästi: *”sodan ajan joukkojen vahvuus lasketaan noin 230 000 sotilaaseen, joka tarkoittaa noin 35 % henkilöstösupistusta”²²⁴*. Kolme vuotta myöhemmin Ukrainan kriisin tapahtumien johdosta Suomi reagoi sotilaallisen toiminnan lisääntymiseen kasvattamalla sodan ajan vahvuutta: *”toinen keskeinen turvallisuusympäristön muutokseen liittyvä reaktio on puolustusvoimien sodan ajan vahvuus, joka nostetaan 230 000 sotilaasta 280 000 sotilaaseen”²²⁵*. Myöhemmin puolustusministeri Niinistö perustelee sodan ajan vahvuuden kasvattamista kustannustehokkaana tapana ylläpitää uskottavaa puolustusta:

”Vahvuuden nostossa oli kysymys kustannustehokkaasta tavasta hyödyntää olemassa olevaa reserviä ja sotavarustusta erityisesti paikallispuolustuksen tehostamiseksi. Niin ikään

²²³ Lindberg (2019).

²²⁴ Lindberg (2014b).

²²⁵ Niinistö, J. (2017b).

tämä on voimakas signaali ulospäin. Moniko muu eurooppalainen valtio on tiedottanut vahvuuden kasvattamisesta 50 000 sotilaalla?”²²⁶

Suomi on Niinistön mukaan tehostanut puolustustaan. Lisäksi Suomen kasvanut vahvuus viestii ennaltaehkäisevän kynnyksen kasvamisesta sekä suorituskyvystä toimia kriisin aikana. Suomella on vahvat sodan ajan joukot, joiden kasvattaminen on poikkeuksellista nykypäivän Euroopassa. Suomen vahva sodan ajan joukko on melkein täysin reservipohjainen: *”the total war-time establishment is now some 280 000 soldiers of which some 97 % are reservists”²²⁷.*

Koska sodan ajan henkilöstö Puolustusvoimissa on reserviläispohjainen, reserviläisten kouluttamisesta esiintyy aineistossa useita representaatioita. Reserviläisten kouluttaminen on tärkeä osa puolustuskykyä, jotta reserviläisten osaamista voidaan kehittää myös asepalveluksen jälkeen. *”Tänä vuonna puolustusvoimat kouluttaa 18.000 reserviläistä ja tilaa lisäksi Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä 250 kurssia sotilaallista koulutusta, joissa voidaan kouluttaa 8.000 reserviläistä lisää”²²⁸*, kuvaa puolustusministeri Niinistö reservin koulutuksen volyyymia vuonna 2015.

Henkilöstön kouluttaminen on tarkasteluajanjaksolla säilynyt samansuuntaisena puheiden representaatioissa. Esimerkiksi vuonna 2018 puolustusministeri Niinistö kuvaa henkilöstön kouluttamista käytännössä samoilla luvuilla kuin aiemmin: *”puolustusvoimat kouluttaa nykyään vuosittain yli 21 000 varusmiestä, joista 500 on vapaaehtoisia naisia ja kertausharjoituksissa 18 000 reserviläistä”²²⁹*. Kertausharjoituksien koulutusmäärät ilmentävät osaltaan Suomen valtionpäänmiesten halua kouluttaa sodan ajan reserveitään. Suomalaisten halukkuutta osallistua reserviläisten koulutuksiin ilmentää vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan kautta vuosittain koulutusta saavat henkilöt: *”lisäksi vapaaehtoisen maanpuolustuksen kautta koulutetaan vuosittain noin 28 000 reserviläistä”²³⁰*.

Henkilöstön diskurssin perustana toimii Puolustusvoimien sodan ajan vahvuus, jota representaatioissa kuvataan varsin vahvaksi etenkin vahvuuden kasvattamisen jälkeen. Kasvattamalla sodan ajan joukkojen vahvuutta Euroopan turvallisuustilanteen heikentyessä esimerkiksi Ukrainan kriisin myötä, Suomen viesti muille valtioille on tulkittavissa reagointikyvyksi muutokseen. Sodan ajan joukkojen määrän lisääntyminen kasvattaa Puolustusvoimien kykyä toimia

²²⁶ Niinistö, J. (2018e).

²²⁷ Niinistö, J. (2019c).

²²⁸ Niinistö, J. (2015).

²²⁹ Niinistö, J. (2018c).

²³⁰ Niinistö, J. (2016d).

kriisitilanteessa. Yleinen asevelvollisuus on edelleen toimiva Suomen puolustusratkaisu ja osaamista kehitetään myös asepalveluksen jälkeen reservissä. Representaatioiden mukaan reservin koulutuksen määrä on kasvanut ja jatkaa edelleen kasvuaan etenkin vapaaehtoisen maanpuolustuksen kautta.

5.3 Tehokkuus

”Etenkin puolustusvoimien valmiutta on kehitetty monin tavoin. Aluevalvontaa on tehostettu erityisesti merialueella ja ilmatilassa. Joukkojen käyttöön saantia on parannettu. Varusmiesten käytettävyyttä eri tehtävissä on parannettu uudella laintulkinnalla. Reserviläisten palvelukseen astumista on nopeutettu lainsäädäntömuutoksien avulla. Puolustuksemme nopeimmin käyttöön otettavien joukkojen materiaalista valmiutta on parannettu. Lisäksi joukkojemme osaamista on kohennettu harjoitustoiminnalla.”²³¹

Jotta Suomen puolustuskyky kykenee muodostamaan uskottavan pelotteen, sen tarvitsee osoittaa tehokkuutta puolustuksensa toteuttamiseen. Tehokkuuden merkityssysteemin kaksi aineistossa esiintyvää diskurssia ovat lainsäädännön diskurssi sekä valmiuden diskurssi. Lainsäädännön diskurssin tarkoituksena on viestiä Suomen puolustuksen olevan lainsäädännöllisesti mahdollista tehokkaasti jo ennen varsinaisen kriisin alkamista.

Lainsäädännön diskurssi ilmenee Suomessa vuonna 2016 toteutetusta asevelvollisuuslain muutoksesta. Uuden lain mahdollistamana reserviläisiä kyetään kutsumaan palvelukseen huomattavasti aiempaa nopeammin. Tällöin joukkojen perustaminen ja varustaminen kyetään järjestämään tehokkaasti.

”Kesällä voimaantulleet muutokset asevelvollisuuslakiin ovat yksi esimerkki valmiutemme kehittämisestä. Reserviläisiä voidaan nyt määrätä Tasavallan presidentin päätöksellä kertausharjoituksiin ilman kolmen kuukauden ennakoilmoittamisaikaa Suomen turvallisuusympäristössä ilmenevän välttämättömän tarpeen sitä edellyttäessä.”²³²

Puolustusvoimat on lakimuutoksen ansiosta paremmassa valmiudessa kuin aikaisemmin. Suomi on pyrkinyt aikaisempaa tehokkaampiin järjestelyihin, jotta turvallisuusympäristön

²³¹ Niinistö, S. (2016).

²³² Lindberg (2016b).

muuttuessa reagointikyky on joustavampaa ja joukkojen mobilisoinnin kyky kasvaa. Asevelvollisuuslain muutoksella kyetään vähentämään byrokraattisen virkakoneiston kankeutta, jolloin Suomi on puolustusvalmiimpi nopeammin kuin aikaisemmin.

*”Lakimuutos mahdollistaa näin ollen nopeimmin perustettavien joukkojen kutsumisen harjoituksiin joustavasti ilman valmiuslain käyttöönottoa. Kun tähän yhdistetään pyytämäni oikeuskanslerin tulkinta varusmiesten käytöstä maanpuolustustehtäviin, on meillä merkittävästi joustavampi ja uhkamuutoksin nopeammin reagoimaan kykenevä järjestelmä kuin muutama vuosi sitten.”*²³³

Reagointi lainsäädännössä pyrkii vastaamaan nykyaikaisen sodan nopeaan kehittymiseen. Lainsäädännöllä Suomen hallinto pyrkii vastaamaan kriisin ajan toimintaympäristön muutoksiin muiden maiden kokemusten kautta: *”tänä vuonna myös aluevalvontalakia muutettiin siten, että se kattaa aiempaa paremmin tilanteet, joissa Suomen alueellista koskemattomuutta loukkaa tunnukseton sotilaallinen ryhmä. Tällä tukittiin niin sanottu vihreiden miesten mentävä aukko.”*²³⁴ Lainsäädännön diskurssi esiintyy myös tiedustelulainsäädännön muutoksessa vuonna 2019. Uusi laki sotilastiedustelusta parantaa Suomen puolustuksen tehokkuutta toimia nykyaikaisia tietoliikenneuhkia vastaan ja parantaa varautumista kyber- ja hybridiuhkisiin: *”esimerkiksi tänä vuonna säädetty laki sotilastiedustelusta mahdollistaa tietoliikennetiedustelun. Tietoliikennetiedustelu parantaa viranomaisten edellytyksiä havaita sekä kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvaa kyberkartoitusta että valtiollista kybertiedustelua.”*²³⁵ Puolustusvoimien tehtäviä muuttamalla vahvistettiin myös Suomen puolustusta siten, että mahdollinen muiden valtioiden tarjoama apu on mahdollista vastaanottaa alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi:

*”Puolustusvoimille annettu uusi tehtävä luo perustan sotilaallisten kykyjen käyttämiseksi tarvittaessa ja niin erikseen päätettäessä myös toisen valtion avuksi. Lakimuutosten myötä myös Suomen on mahdollista saada ulkomaista sotilaallista apua esimerkiksi maamme alueellisen koskemattomuuden valvomiseksi ja turvaamiseksi. Puolustusvoimat voi antaa apua myös toista suomalaista viranomaista tukeakseen. Apua voidaan antaa ja pyytää toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä.”*²³⁶

²³³ Niinistö, J. (2018a).

²³⁴ Niinistö, J. (2017e).

²³⁵ Kaikkonen (2019c).

²³⁶ Lindberg (2018).

Valmiuden diskurssin viestintä keskittyy puolustuskyvyn valmiuteen tulevien kriisien varalta. Diskurssiin kuuluvia representaatioita esiintyi aineistossa laajasti Ukrainan kriisin tapahtumien sekä lainsäädännön muutoksen toteutumisen jälkeen. Puolustusministerin sanoin ”*nyt mennään valmius edellä*”²³⁷ kuvaa Puolustusvoimien ja koko Suomen puolustamisen kuvan muutoksesta sekä tahdosta kehittää Puolustusvoimia vastaamaan nykyajan kriisin syntymisen nopeuteen. Valmiuden tarkoituksena on luoda kuva siitä, että Suomi puolustaa koko maataan tehokkaasti aloittaen vastarinnan hyökkäyksen sattuessa mahdollisimman nopeasti: ”*valmiuden lähtökohdiana on oltava se, että ylittipä maantunkeutuja rajan missä päin Suomea tahansa tai iskipä se missä kohteessa tahansa, vastarinta alkaa välittömästi ja jatkuu tarvittaessa myös sissisodan käyntinä*”²³⁸.

Valmius on kehittynyt representaatioiden mukaisesti vuodesta 2016 merkittävästi. Vuonna 2017 myös varusmieskoulutukseen otettiin kantaa valmiuden näkökulmasta: ”*tänä vuonna normaaliolojen valmiutta parannetaan edelleen perustamalla maavoimiin palkatusta henkilökunnasta ja valikoiduista varusmiehistä muodostettavia valmiusyksiköitä sekä käynnistämällä niihin sijoitettaville varusmiehille erityinen valmiusyksikkökoulutus*”²³⁹. Puolustusvoimien organisaatio on muuttunut harjoittelusta kohti valmiutta. Puolustusvoimien valmiutta painottaa etenkin puolustusministeri Niinistö, jonka mukaan Suomi on alati valmis käynnistämään oman maansa puolustamisen toimenpiteet.

*”Puolustusvoimat on kyennyt muuttamaan moodinsa varsin nopeassa ajassa koulutusorganisaatiosta valmiusorganisaatioksi. Suurin muutos on tapahtunut maavoimissa, jonka erilaiset valmiuosastot ovat tälläkin hetkellä valmiita käynnistämään koko valtakunnan aseellisen puolustuksen erittäin nopeasti.”*²⁴⁰

Suomen puolustuksen vakuutetaan valmiuden diskurssin kautta olevan valmiina Suomeen kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen varalle. Suomen puolustuksen tehokkuuden esitetään olevan kehittynyt riippumatta siitä, missä Suomen valtakunnan alueella hyökkäys tapahtuisi. Varusmiehiä käytetään henkilökunnan tavoin valmiusyksiköinä joustavampaan ja nopeampaan puolustukseen. Puolustus on valmiimpi niin materiaalien kuin henkilöiden osalta ja Puolustusvoimien prioriteettina on jatkuva valmiuden ylläpitäminen.

²³⁷ Niinistö, J. (2016e).

²³⁸ Niinistö, J. (2017d).

²³⁹ Niinistö, J. (2017a).

²⁴⁰ Niinistö, J. (2018g).

5.4 Tahto

”Puolustusvoimien tehtävä kansakuntamme vapauden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi ymmärretään hyvin, ja kansalaiset ovat valmiita tekemään oman osansa sotilaallisen maanpuolustuksemme hyväksi. Ilman tätä kansalaisilta saatua tukea ja ymmärrystä ei yleinen asevelvollisuus, johon puolustuksemme perustuu, olisi mahdollinen.”²⁴¹

Tahdon merkityssysteemissä on edustettuna kolme aineistosta esiin tulevaa diskurssia, jotka ovat hyvin lähellä toistaan. Ensimmäinen näistä on diskurssi, jonka mukaan Suomi on puolustamisen arvoinen maa. Asiaa perustellaan representaatioissa tunteisiin vetoavasti pyrkien vakuuttamaan kansalaisten mieliin: *”mutta kaikki se hyvä, jota yhteiskuntamme edustaa, vaatii päättäväistä puolustamista”²⁴²*. Samankaltainen representaatio on tasavallan presidentin uuden vuodenpuheessa Suomen kansalaisille: *”mutta maailmassa on myös pahuutta, eikä pelkkä hyväntahtoisuus sitä karkota. Hyvää on pakko suojata, tiukasti, jos siitä halutaan pitää kiinni.”²⁴³*

Koska Suomi kuvataan puolustamisen arvoiseksi maaksi, myös kansalaisiin vedotaan diskurssilla siitä, että jokainen suomalainen on maanpuolustusvelvollinen ja maanpuolustaja. Diskurssin avulla pyritään vaikuttamaan suomalaisiin ja luomaan kuva siitä, että maanpuolustus rakentuu yhdessä: *”erityisesti muuttuvien uhkien aikaan jokainen suomalainen on maanpuolustaja. Emme aina voi tietää, mikä edessä odottaa, siksi on tärkeää, että meillä on valmius vastata uusiin tilanteisiin ja tahtoa ylittää vaikeammatkin hetket.”²⁴⁴* Etenkin tasavallan presidentin puheiden representaatioissa esiintyy diskurssin yhteydessä kansallishenkisyys, jolla pyritään ilmentämään jokaisen suomalaisen merkitystä maanpuolustuksen kannalta: *”puolustus on tahtoa ja tekoja. Tärkein puolustuslinjamme sijaitsee aina suomalaisten korvien välissä.”²⁴⁵* Puolustusministerin vastaavaan diskurssiin kuuluvissa representaatioissa esiintyy historiallista ja Suomen kulttuuriin kuuluvaa traditiota: *”puolustusta ei ole ulkoistettu palkkasotilaille, vaan suomalaisella on edelleen puolustaa kotiaan, arvojaan ja koko kansakuntaa ase kädessä”²⁴⁶*. Maanpuolustus on diskurssin mukaan kaikkien suomalaisten yhteinen asia. Molempien edellä mainittujen vaikutustapojen kautta pyritään diskurssilla vaikuttamaan etenkin suomalaisten mieliin.

²⁴¹ Niinistö, S. (2014c).

²⁴² Niinistö, S. (2019a).

²⁴³ Niinistö, S. (2020).

²⁴⁴ Niinistö, S. (2017).

²⁴⁵ Niinistö, S. (2015b).

²⁴⁶ Niinistö, J. (2018e).

Kolmas aineistossa esiintyvä diskurssi on maanpuolustustahdon diskurssi. Suomalaisten omaamasta korkeasta maanpuolustustahdosta aineistosta löytyy useita representaatioita. Diskurssilla pyritään viestimään suomalaisten korkeaa tahtoa ja sitoutumista maansa puolustamiseen: ”in the most recent interview survey (12/2013) of the Advisory Board of Defence Information, more than four out of five respondents would be willing to take part in national defence tasks according to their capabilities and competences”²⁴⁷. Suomalaisia kuvataankin poikkeuksellisen halukkaiksi puolustamaan omaa maataan: ”yleisesti ottaen maanpuolustustahtomme on edelleen kansainvälisesti verrattuna omaa luokkaansa”²⁴⁸.

Maanpuolustustahto on osaltaan olennaisen tärkeässä asemassa Suomen nykyisen puolustusratkaisun kannalta. Ilman korkeaa maanpuolustustahtoa Suomen puolustusratkaisu ei olisi uskottava: ”ilman riittäviä resursseja ja kansalaisten lujaa maanpuolustustahtoa puolustusvoimien tehtävä kävisi mahdottomaksi”²⁴⁹. Suomalaisten maanpuolustustahto kuvataankin uskottavan puolustuksen keskeiseksi kantajaksi: ”the foundation of our national defence is the strong will of our citizens to defend our country”²⁵⁰. Maanpuolustustahtoon liittyen puheiden representaatioissa esiintyy myös ilmaisut valtionjohdon sitoutumisesta maanpuolustukseen ja puolustuksen kehittämiseen: ”puolustuskyvyn parantaminen edellyttää lisäpanostuksia puolustukseen – pitkällä aikavälillä. Tähän nykyinen hallitus on sitoutunut. Ja tästä tuntuu olevan myös varsin suuri yksimielisyys eduskunnassa.”²⁵¹ Diskurssin mukaan maanpuolustustahto on hyvin korkealla tasolla Suomessa. Maanpuolustustahtoa ilmentää myös se, että vapaaehtoiisiin maanpuolustuskoulutuksiin on Suomessa paljon halukkaita osallistujia: ”vapaaehtoisten harjoitusten määrä kasvaa ensi vuonna 12 000 reserviläiseen tämän vuoden 4000 reserviläisestä”²⁵². Suomalaisilla on representaation mukaan omakohtainen halu kouluttautua reservissä sodan ajan tehtävää varten.

5.5 Sietokyky

Sietokyvyn merkitystä kuvaa aineistossa kaksi vallitsevaa diskurssia. Ensimmäinen niistä on varautumisen diskurssi, joka kuvaa Puolustusvoimien kykyä toimia nykyaikaisia kyber- ja hybridiuhkia vastaan kuvaamalla, että Suomi on varautunut moisiin uhkiin. Jo vuonna 2014 tasavallan presidentti vakuuttaa, että Suomella on olemassa kyberturvallisuuteen liittyviä kykyjä:

²⁴⁷ Tuomioja (2014c).

²⁴⁸ Niinistö, J. (2018f).

²⁴⁹ Niinistö, S. (2014d).

²⁵⁰ Niinistö, J. (2019c).

²⁵¹ Niinistö, J. (2017e).

²⁵² Kivinen (2019).

”kyberuhkien myötä myös varautumisen luonne ja tarve ovat muuttumassa. Suomella on kyberturvallisuuskäytännöt. Mutta kotitehtäviä meillä on nyt runsaasti tehtävänä.”²⁵³ Representaation mukaan Suomi on varautunut nykyajan kyberuhkiin, mutta uhkakuviin vastaaminen vaatii edelleen kehittymistä. Vuotta myöhemmin Puolustusvoimien komentaja tuo puheessaan esille, että hybridisodankäynnin uhkiin Puolustusvoimat on valmistautunut perustamalla kyberosaston: ”yhtenä vastauksena hybridisodankäynnin uhkakuviin Puolustusvoimissa on aloittanut vuoden alusta toimintansa uusi Kyberosasto, joka kuuluu Johtamisjärjestelmäkeskuksen kokoonpanoon”²⁵⁴. Tulevaisuudessa Suomen kyky toimia kyberturvallisuuden osa-alueella tulee kehittymään.

Vuonna 2017 ulkoministeri Soinin puheen perusteella Suomi osana muita maita on harjaantunut ja valmistautunut suojaamaan yhteiskuntaansa hybridisodankäyntiä vastaan: ”*the concept of hybrid influencing – or hybrid warfare – was not known beyond the military circles only a few years ago. Now we are trained how to counter it and how to defend our societies against it.*”²⁵⁵ Lisäksi Suomen osaamista kyberuhkia vastaan kuvataan merkittäväksi. Merkittävä osaaminen Suomessa kyberturvallisuudessa kertoo Suomen varautuneen kybersodankäyntiin: ”*one of them is cyber-security - a field where our small country has built up significant expertise*”²⁵⁶.

Tulevaisuudessa Suomi panostaa vahvasti kyberpuolustuksen kehittämiseen. Suomi rakentaa valmiutta toimia kyberhyökkäyksiä vastaan, mutta tämän lisäksi Suomella tulee jatkossa olemaan kyky myös vaikuttaa kyberoperaatioilla vastustajaan:

”*Puolustusvoimiin rakennettava kyberpuolustuskyky tukee Suomen puolustuskyvyn lisäksi maamme kyberturvallisuutta. Puolustusvoimiin muodostuu kykyjä kuten edistyneen kyberuhkan havainnointikyky, kyky hyökkäyksellisen kyberoperaation toteuttajan tunnistamiseen ja vastatoimiin, joihin liittyy myös vaikuttaminen.*”²⁵⁷

Toinen sietokyvyn diskurssi on Suomen puolustuksen monitahoisen puolustusjärjestelmän diskurssi, jonka keskeisenä viestinä on, ettei Suomen puolustus rakennu vain yhden kortin varaan. Suomella käytössä oleva kokonaisturvallisuuden malli vastaa eri uhkiin ja lisää sietokykyä kriisin aikana: ”*Suomella on ainutlaatuinen kokonaisturvallisuuden malli, joka on käytännönläheinen ja toimiva ratkaisu yhä moniulotteisimpia uhkia vastaan. Kokonaisturvallisuusmallimme*

²⁵³ Niinistö, S. (2014a).

²⁵⁴ Lindberg (2015a).

²⁵⁵ Soini (2017c).

²⁵⁶ Soini (2018b).

²⁵⁷ Kaikkonen (2019c).

*on eräänlainen Suomen tarpeisiin räätälöity hybridipuolustusmalli.*²⁵⁸ Olemassa oleva kokonaisturvallisuuden malli muodostaa perustan varautumiselle uhkia vastaan. Varsinainen malli ei kuitenkaan puolustusministeri Niinistön mukaan riitä, jottei Suomen turvallisuus uhkia vastaan nojaa vain olemassa olevaan malliin:

*”Sen lisäksi tarvitaan muita puolustushallinnon toimin valmisteltuja järjestelyitä, kuten kumppanuuksia ja sotataloussopimuksia elinkeinoelämän kanssa sekä kansallisia ja kansainvälisiä sotilaalliseen huoltovarmuuteen liittyviä sopimuksia ja järjestelyjä. Näiden perusteella puolustusvoimien kriittisten järjestelmien käytettävyyttä kyetään varmistamaan poikkeusoloissa.”*²⁵⁹

Suomen yhteistyö turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa muiden valtioiden kanssa on myös laajaa. Yhteistyön laajuus kuvaa samalla sitä, ettei yksittäisten yhteistyömenettelyjen menettäminen vaaranna puolustuskykyä: *”ja juuri tästä koko kansainvälisessä puolustusyhteistyössämme on kyse. Emme jätä mitään yhden kortin varaan, vaan pidämme kumppanipalettimme laajana.”*²⁶⁰ Puolustusyhteistyön merkityssysteemiä tarkastellaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

5.6 Puolustusyhteistyö

Puolustusyhteistyön merkityssysteemi korostui aineistossa jokaisen tutkimukseen valittujen henkilöiden representaatioissa. Sen merkitystä tuotiin esille useasti, pyrkimällä diskurssina viestimään sen vahvistavaa merkitystä Suomen Puolustusvoimille. Puolustusyhteistyö lisää kyvykkyyttä: *”puolustusyhteistyöllä vahvistamme puolustuskykyämme ja parannamme uhkien ennaltaehkäisykykyä sekä edesautamme poliittisen ja sotilaallisen avun saamista”*²⁶¹. Puolustusyhteistyön roolia korostetaan siten, ettei sen sisältö ole sama kuin sotilaallinen liittoutuminen. Suomi vastaa puolustusyhteistyöstä huolimatta itse omasta puolustuksestaan: *”puolustusyhteistyö ei kuitenkaan ole sama asia kuin sotilaallinen liittoutuminen tai kollektiivinen puolustus. Tämä ero tulee tehdä selväksi.”*²⁶²

²⁵⁸ Kivinen (2019).

²⁵⁹ Niinistö, J. (2018d).

²⁶⁰ Niinistö, S. (2018b).

²⁶¹ Niinistö, J. (2017c).

²⁶² Haglund (2014b).

Puolustusyhteistyön tarkoitus on tukea kotimaan puolustusta: ”mikään puolustusyhteistyö ei korvaa kansallista puolustusta, eikä se ole tarkoitukseen. Sen avulla kansallinen puolustus kuitenkin vahvistuu.”²⁶³ Puolustusyhteistyö kuvataan hyvin monialaisena kokonaisuutena, mutta Ruotsin ja Yhdysvaltojen kanssa toteutettu puolustusyhteistyö on koettu ensiarvoisen tärkeäksi: ”on bilateral track, two partners are more important than others: Sweden and the United States”²⁶⁴. Suomen Puolustusvoimien harjoittama puolustusyhteistyö on Ruotsin ja Yhdysvaltojen ohella hyvin laajaa myös muiden tahojen kanssa: ”we play an active role in enhancing EU’s defence dimension and are a close Partner to NATO. And then, we of course have the Nordic Defence Cooperation, the UK-led JEF and French E12.”²⁶⁵

Ruotsin ja Suomen puolustusyhteistyön diskurssi kuvaa valtioiden puolustusvoimien välistä tiivistä yhteistyötä. Puolustusyhteistyön tarve perustellaan molemminpuoliseksi: ”Suomen ja Ruotsin molemminpuolinen tahtotila on puolustusyhteistyön syventäminen”²⁶⁶. Yhteistyön tarkoituksena on kehittää Puolustusvoimien kykyä ja lisätä Suomen uskottavaa puolustusta ja vakautta pohjoismaiseen turvallisuusympäristöön: ”haluamme jatkaa yhteistyön syventämistä Pohjoismaiden ja etenkin Ruotsin kanssa. Se on oman etumme mukaista. Kriisin puhjetessa Euroopassa emme voisi pysyä sen ulkopuolella.”²⁶⁷ Ruotsin kanssa toteutetun puolustusyhteistyön tarjoama yhteistyökyky on kohonnut viimeisten vuosien aikana: ”sotilaallinen kykymme toimia yhdessä on kehittynyt nopeasti viimeisten viiden vuoden aikana”²⁶⁸. Yhteistyö on edennyt siten, että sekä kyvykkyys ja valmius sotilaalliseen yhteistoimintaan ovat olemassa: ”nyt voimme toimia sotilaallisesti yhdessä, jos tätä koskevat poliittiset päätökset tehdään molemmissa maissa”²⁶⁹. Yhteistyöllä saavutettava sotilaallinen kapasiteetti vastaa maavoimallisesti tulevaisuudessa noin prikaatitason joukon suorituskykyä: ”keskinäisen tukemisen ja tukeutumisen suunnitelmat etenevät. Noin viiden vuoden aikajänteellä myös maavoimilla tulee olemaan yhteinen prikaatitasoinen joukko käytettävissään.”²⁷⁰

Suomen ja Yhdysvaltojen puolustusyhteistyön diskurssi osoittaa Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyön olevan hyvin monialaista ja syvällistä. Yhdysvaltojen kanssa toteutettu puolustusyhteistyö parantaa Suomen Puolustusvoimien kykyä puolustaa maataan koko-

²⁶³ Niinistö, S. (2014b).

²⁶⁴ Niinistö, J. (2018b).

²⁶⁵ Niinistö, J. (2019c).

²⁶⁶ Soini (2017b).

²⁶⁷ Haavisto (2019).

²⁶⁸ Kaikkonen & Hultqvist (2019).

²⁶⁹ Sama.

²⁷⁰ Lindberg (2015c).

naisvaltaisesti: ”Yhdysvaltojen kanssa tehtävä puolustusyhteistyö parantaa Suomen puolustuskykyä puolustuksen kaikilla osa-alueilla”²⁷¹. Yhteistyöhön osallistuu myös Ruotsi, ja Suomi viestii kolmenvälisellä aiesopimuksella halua syventää yhteistyötään molempien tahojen kanssa: ”Ruotsin kanssa olemme vahvistaneet myös suhteita Yhdysvaltoihin. Olemme allekirjoittaneet kolmenvälisen aiesopimuksen puolustusyhteistyön syventämisestä.”²⁷²

Tasavallan presidentin mukaan Suomi yhdessä Yhdysvaltojen kanssa edistää turvallisuutta ja kohtaa tulevaisuuden haasteet. Merkittävänä tekijänä tasavallan presidentin lausunnossa on, että representaatio esitettiin yhdessä Yhdysvaltojen presidentin kanssa Washingtonissa. Koska kyseessä on julkinen yhteislausuma Yhdysvaltojen presidentin kanssa molemmat tahot tuovat selväksi diskurssin, että harjoitettu yhteistyö on tiivistä ja sekä Suomi että Yhdysvallat haluaa laajentaa ja syventää yhteistyötä entisestään:

*”The United States and Finland enjoy exceptionally strong security cooperation. Together, we defend and advance Transatlantic and global security. We will further enhance our cooperation to meet tomorrow’s challenges by developing defense capabilities, boosting our cyber and hybrid defenses, and protecting critical infrastructure and technology. The United States and Finland reiterate our support for effective international arms control that meets 21st century security challenges.”*²⁷³

Pohjoismaisen puolustusyhteistyön diskurssin tarkoituksena on viestiä pohjoismaisen puolustusyhteistyön laajentumisesta ja kyvykkyydestä. Yhteistyö pohjoismaiden välillä on nopeasti kehittynyt ja vakiinnuttanut olemassaoloaan: ”Nordic security and defence policy cooperation has developed strongly in recent years”²⁷⁴. Yhteistoiminnan harjoittelu on jo rutiininomaista toimintaa maiden puolustusvoimien välillä, joka kertoo harjoittelun tason ja yhteistyökyvykkyyden olevan melko korkea eri maiden puolustusvoimilla: ”hyvänä esimerkkinä yhteistyön mahdollisuuksista toimii jo rutiiniksi muodostunut ilmavoimien harjoittelu, jossa Suomen, Ruotsin ja Norjan hävittäjät toteuttavat yhteisharjoituksia toistensa pohjoisen alueen ilmatiloissa”²⁷⁵. Yhteiset sotaharjoitukset kasvattavat Puolustusvoimien kykyä toimia yhdessä muiden maiden sotilaallisten joukkojen kanssa. Puolustusministeri Kaikkonen siteeraa Suomen hallitusohjelmaa toteamalla, että yhteistyön tarkoituksena Suomen kannalta on keskittyä lähtökohdallisesti Puolustusvoimien kyvykkyyden kehittämiseen. Representaatio toimii samalla viestinä

²⁷¹ Niinistö, J. (2019b).

²⁷² Soini (2019).

²⁷³ Niinistö, S. & Trump (2019).

²⁷⁴ Tuomioja (2014c).

²⁷⁵ Lindberg (2015a).

ulkomaihin laajentuvasta yhteistyöstä sekä kotimaisille tahoille siitä, että puolustusyhteistyöhön varattavat resurssit kohdennetaan Suomen kannalta oikeanlaisesti:

”Laajennamme kahdenvälistä ja alueellista puolustusyhteistyötä Ruotsin kanssa. Lisäksi kehitämme transatlanttista yhteistyötä sekä lisäämme yhteistyötä Norjan kanssa. Puolustusyhteistyön lisääminen tulee mielestäni tehdä harkiten. Käytössä olevat rajalliset resurssit on syytä kohdentaa siten, että yhteistyö parantaa Suomen puolustuskykyä.”²⁷⁶

Naton diskurssin esiintyminen aineistossa voidaan jakaa kahteen keskeiseen viestiin. Ensinnäkin Suomi harjoittaa tiivistä yhteistyötä ja kykenee toimimaan Naton kanssa yhteensopivasti. *”tänä päivänä myös Suomen ja Naton välinen kumppanuusyhteistyö on tiivistä, ja sillä on suuri merkitys Suomen puolustusvoimien yhteistoimintakyvyn ja suorituskyvyn kehittämiseen ja ylläpitoon”²⁷⁷*. Yhteistyötä kuvataan representaatiossa laajaksi ja Suomi haluaa entisestään vahvistaa yhteistoimintaa Naton kanssa: *”Finland’s partnership with NATO is wide-ranging. We want to develop political dialogue and practical cooperation with NATO even further to strengthen our security.”²⁷⁸* Naton kanssa toimimalla eri harjoituksissa Suomi osoittaa yhteistoimintakykyä Suomen Puolustusvoimien ja Naton joukkojen kanssa: *”yhteistyö mahdollistaa osallistumisen erittäin vaativiin harjoituksiin, mikä osaltaan lisää yhteistoimintakykyä, jolla taas on kiinteä rajapinta mahdollisen ulkomaisen avun vastaanottamiseen”²⁷⁹*.

Toisekseen Naton diskurssissa painotetaan, ettei Suomi ole Naton jäsen, mutta Suomella on mahdollisuus hakea jäsenyyttä. Asia vakuutetaan Suomen kansalaisille muun muassa tasavallan presidentin uudenvuodenpuheessa 2015: *”olemme vieneet myös Nato-kumppanuutemme uudelle tasolle ja jatkamme tätä työtä. Sanomattakin on selvää, että jäsenyyttä on aina mahdollista hakea, jos niin haluamme.”²⁸⁰* Samaa asiaa painottaa ulkoministeri Soini puhuessaan suur-
lähettiläspäivillä vuotta myöhemmin: *”let’s be as clear as possible here: Although we are not applying for NATO membership now, keeping that door open serves Finland’s security”²⁸¹*. Representaatioiden mukaan Suomen kansallisen edun kannalta on tärkeää toistaiseksi olla ole-matta Naton jäsen, mutta samalla ylläpitää mahdollisuutta hakea jäsenyyttä. Vaikka Suomi on Naton kanssa tiiviissä yhteistyössä, Suomi toimii oman etunsa näkökulmasta harjoittaessaan yhteistoimintaa, eikä liittolaissuhteessa: *”Suomen ja Ruotsin yhteistyö Naton kanssa on ollut*

²⁷⁶ Kaikkonen (2019b).

²⁷⁷ Haglund (2014a).

²⁷⁸ Soini (2017a).

²⁷⁹ Niinistö, J. (2019b).

²⁸⁰ Niinistö, S. (2015a).

²⁸¹ Soini (2016).

hyödyllistä – olemme kytkeytyneet omaa turvallisuuspoliittista ympäristöämme koskevaan keskusteluun ja kykenemme halutessamme yhteistoimintaan. Ei tämä merkitse liittolaisuutta. Teemme työtä Suomen eduksi.”²⁸²

Eurooppalaisen puolustusyhteistyön diskurssin tarkoituksena on aineiston mukaan todeta, että Suomi haluaa tiiviimpää puolustusyhteistyötä myös eurooppalaisesti, ja korostaa samalla Suomen roolia osana Euroopan puolustusta: *”olen pitkään tuntenut itseni vähän yksinäiseksi vaatiessani Euroopan unionille vahvempaa roolia mantereemme turvallisuudessa ja puolustuksessa”²⁸³*. Jo aikaisemmin Euroopan unionin taistelujoukkoon osallistumalla Suomen Puolustusvoimat osoittavat yhteistoimintakykyä eurooppalaisten joukkojen kanssa: *”Suomi, Ruotsi ja Norja valmistautuvat yhdessä Latvian ja Irlannin kanssa EU:n taistelujoukon päivystysvuoroon vuonna 2016”²⁸⁴*. Eurooppalaisen puolustusyhteistyön kautta Suomi viestii sotilaallista suori-tuskykyä ja yhteistyökykyä: *”Suomen osallistuminen JEF:iin on osa yhteistyöverkostoa, joka vahvistaa Suomen puolustuskykyä ja ennaltaehkäisykykyä. JEF on signaali Pohjois-Euroopan maiden halusta vahvistaa yhteistyön avulla puolustustaan. Se on myös signaali kyvystä toimia tarvittaessa yhdessä.”²⁸⁵*

Vuodesta 2014 lähtien tarkasteltuna Suomen Puolustusvoimien harjoittama yhteistyö on kokonaisuudessaan ollut laajaa. Suomi ylläpitää mahdollisuuksiaan ja yhteistyökykyään eri valtioiden asevoimien kanssa kriisin ajan varalle. Puolustusyhteistyön merkitys Puolustusvoimien kyvykkyyden kehittämiseksi on ollut ensiarvoisen tärkeää. Puolustusvoimilla on valmius toimia yhteistyössä Ruotsin puolustusvoimien kanssa. Kokonaisuudessaan puolustusyhteistyöllä pyritään nostamaan ennaltaehkäisevää kynnystä aseelliselle voimankäytölle Suomea vastaan. Viimeisten vuosien aikana Suomen harjoittama puolustusyhteistyö on ollut laajempaa kuin koskaan aikaisemmin ja Suomi haluaa edelleen jatkaa puolustusyhteistyön syventämistä läntisen valtioiden kanssa: *”totuus on, että läntinen sotilasyhteistyömme on paljon laajempaa kuin aiemmin ja että sitä tullaan jatkamaan”²⁸⁶*.

²⁸² Soini (2018c).

²⁸³ Niinistö, S. (2019b).

²⁸⁴ Tuomioja (2014a).

²⁸⁵ Niinistö, J. (2019b).

²⁸⁶ Niinistö, S. (2016).

6 YHTEENVETO

Tässä luvussa luodaan johtopäätökset ja yhteenveto siihen, miten Puolustusvoimilla on pyritty aikaansaamaan sotilaallista pelotevaikutusta. Luvussa vastataan tutkimuskysymyksiin ja muodostetaan tutkimuskysymysten mukaisesti pohdintaa ja keskustelua. Lisäksi arvioidaan tutkimuksen luotettavuus ja esitetään tutkimusproessin aikana esiin nousseet jatkotutkimustarpeet.

6.1 Johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli tutkia päätutkimuskysymyksen mukaisesti, miten Puolustusvoimilla luotu pelote ilmenee statuksellisten henkilöiden puheissa vuosina 2014–2020. Puolustusvoimilla luotu pelote ilmenee statuksellisten henkilöiden puheiden diskurssien välityksellä. Pelotetta kuvaavat representaatiot pyrkivät aikaansaamaan pelotevaikutusta kohteessa. Puolustusratkaisun diskurssilla kuvataan Suomen toimivaa ja kustannustehokasta puolustusratkaisua, jonka kivijalkana toimii Puolustusvoimien henkilöstön sekä reserviläisten suorituskyky. Uskottavuuden diskurssin kautta ilmennetään suorituskykyisiä kapasiteettia, Puolustusvoimien riittävää valmiutta ja puolustusyhteistyön merkityksen korostamista. Puolustusvoimien kyvykkyyttä kuvataan riittäväksi muodostamaan ennaltaehkäisevä kynnys, jolla kuvataan pyrkimystä vaikuttamaan mahdollisen hyökkääjän rationaaliseen ajatteluun.

Kapasiteettiin kuuluvien diskurssien kautta perustellaan, että uskottavan pelotteen ylläpitäminen vaatii lisäpanostuksia Puolustusvoimien kapasiteetin kehittämiseen. Diskurssien kautta luodaan kuvaa jo olemassa olevasta vahvasta puolustuskapasiteetista, jota tullaan suunnitelmallisesti ylläpitämään pitkällä aikajänteellä. Suomen sodan ajan joukoista luodaan vahva kuva, mikä omalta osaltaan tukee ennaltaehkäisevää kynnystä sodan tai kriisin ajalle. Puolustusvoimien sodan ajan vahvuutta on tarkasteluajanjakson aikana pyritty kasvattamaan, ja uusien hankintojen avulla on pyritty nostamaan Puolustusvoimien suorituskykyä vastamaan nykyaikaisten kriisien asettamia vaatimuksia.

Puolustusvoimien lainsäädännöllisiä toimivaltuuksia ilmennetään kuvaamalla, että Puolustusvoimilla on mahdollisuus toimia tehokkaasti hyökkääjää kohtaan niin ennen kriisiä kuin sen aikana. Puolustusvoimien valmius kuvataan nykyaikaisten kriisien toimintaympäristön mukaiseksi. Valmiutta Puolustusvoimat pyrkii kehittämään alati vahventaakseen uskottavaa pelo-

tetta. Tutkimukseen valittujen statuksellisten henkilöiden puheissa Suomi kuvataan puolustamisen arvoiseksi maaksi, jossa jokainen suomalainen on maanpuolustaja ja suomalaisissa valitseva maanpuolustustahto on verrattain korkea.

Pelotetta ilmentävät myös kuvaukset varautumisen diskurssin kautta siitä, että Suomi ja Puolustusvoimat ovat varautuneet sekä valmistautuneet toimimaan nykyaikaisten kriisien uusia uhkakuvia kohtaan. Suomen puolustusratkaisua kuvataan monitahoiseksi, jonka mukaan puolustus ei ole vain yhden kortin varassa. Puolustusyhteistyön diskurssien avulla statukselliset henkilöt pyrkivät ilmentämään, että Puolustusvoimien harjoittama yhteistyö eri maiden kanssa tukee kotimaan puolustuksen ja puolustusvoimien kyvykkyyden kehittämistä.

Johtopäätöksenä voidaan todeta Puolustusvoimien pelotteen ilmenevän statuksellisten henkilöiden puheissa riittävänä. Puolustusvoimien avulla Suomi kykenee itsenäiseen puolustamiseen, joka harjoittaa laajaa puolustusyhteistyötä eri valtioiden kanssa. Puheiden perusteella Puolustusvoimat ilmentää korkeaa ennaltaehkäisevää kynnystä mahdolliselle hyökkäykselle ollen valmiina puolustamaan koko maata kriisin sattuessa. Statuksellisten henkilöiden puheet ovat pääosin keskenään linjassa toisiinsa nähden pelotteen ilmenemisen tarkastelun osalta.

Tutkimuksen ensimmäisen alatutkimuskysymyksen mukaan tutkimuksessa tuli tutkia, miten pelote itsessään luodaan. Pelotteen ensimmäisenä tekijänä voidaan todeta olevan uskottava uhka, jonka varaan pelote rakentuu. Pelote luodaan toisen osapuolen vakuuttelulla, jolla pyritään vaikuttamaan vastapuolen valintoihin. Valintoihin vaikuttamalla pyritään luomaan kuva siitä, että pelotteen vastainen toiminta olisi ymmärtämätöntä, eikä pelotteen luoja ottaisi toimea vastaan hyvässä mielessä. Pelotteen luomisessa korostuu vastapuolen ajatteluun vaikuttaminen tekemällä pelotteen vastainen toimi kannattamattomaksi. Sotilaallisen voiman ylläpitämisellä sekä tuotetaan kuva uskottavasta sotilaallisesta pelotteesta.

Pelote luodaan itsessään informaation avulla, jolloin pelotteen kohteena olevan vastapuolen tulee saavuttaa tieto pelotteesta, jonka tulee olla uskottava. Informaation ei tarvitse olla tarkkaa, vaan epävarmuudella on oma osansa psykologisena vaikutteena pelotteen luomisessa. Itsessään vahva konventionaalinen puolustus tai suorituskykyiset asejärjestelmät eivät riitä pelotteen luomiseen, vaan toisen valtion uskomus mahdollisesta uhasta luo pelotteen mahdolliseksi. Tällöin myös pelotteen luomisessa huijaaminen sekä hämääminen mahdollistuvat. Viestintä on näin ollen pelotteen ja pelotevaikutuksen aikaansaamisen keskiössä. Viestintää voidaan tukea eri

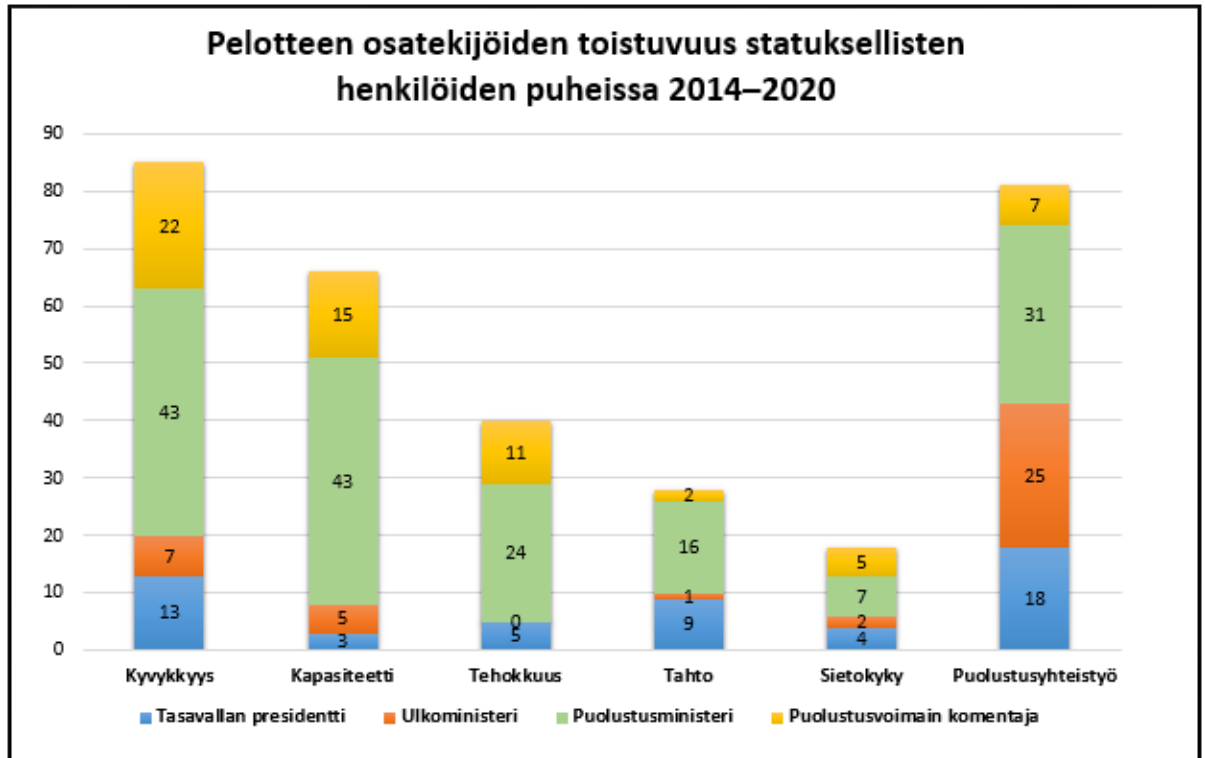
keinoin, ja nykypäivänä esimerkiksi sosiaalisen median käyttömahdollisuudet ovat yksi tapa viestiä uskottavaa pelotetta.

Johtopäätöksenä pelotteen luomisessa korostuvat kyvykkyys, kapasiteetti, tehokkuus, tahto ja sietokyky, joiden onnistunut viestintä vastapuolelle luovat uskottavan pelotteen ja mahdollistavat näin pelotevaikutuksen aikaansaamisen. Yhteiset sopimukset eri valtioiden välillä luovat sotilaallista pelotetta tai vahventavat jo olemassa olevaa pelotetta.

Tutkimuksen toinen alatutkimuskysymys koski informaation sisältöjä pelotteesta, jotka toistuvat statuksellisten henkilöiden puheissa. Suomen puolustusratkaisun perustelut toimivasta yleiseen asevelvollisuuteen perustuvasta puolustusratkaisusta toistuvat puheissa useasti. Puolustusratkaisuun liittyvää reserviläisten merkittävyyttä Puolustusvoimien pelotteeseen korostetaan, ja reserviläisten osaamistason kehittäminen tuodaan ilmi puheissa useasti. Puolustusvoimien valmiutta ja valmiuden kehittämistä korostetaan tuoden samalla ilmi, että Suomi kehittää Puolustusvoimiaan muiden maiden kriisien kokemusten kautta. Näin luodaan kuva siitä, että Puolustusvoimat kykenevät vastaamaan nykyaikaisen sodankäynnin vaatimuksiin. Nykyaikaisiin kriiseihin kuuluviin kyber- ja hybridiuhkiin varautuminen toistuvat statuksellisten henkilöiden puheissa.

Suomessa vallitseva korkea maanpuolustustahto tuodaan esille useassa puheessa tutkimukseen valitun ajanjakson aikana. Maanpuolustusvelvollisuutta ja korkeaa maanpuolustustahtoa korostetaan tekijänä, jota ilman Suomen puolustusratkaisu ei olisi uskottava. Uskottavuuden kannalta statukselliset henkilöt toistavat lisäksi useasti puolustusyhteistyön monitahoisuutta. Suomi haluaa olla sotilaallisesti liittoutumaton, mutta harjoittaa samanaikaisesti usealla eri taholla turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä.

Alatutkimuskysymykseen ”*mitkä informaation sisällöt pelotteesta toistuvat statuksellisten henkilöiden puheissa*” vastausta voidaan mallintaa taulukon avulla. Taulukossa on eritelty representaatioiden määrä suhteessa uskottavan pelotteen osatekijöihin puhujien välillä ajanjakson aikana. Johtopäätöksenä taulukon perusteella voidaan havaita eri puhujien välillä puheiden sisältöjen eroavaisuudet. Puolustusministerin puheissa pelotteen jokaisen osatekijän informaatio toistui useimmin, kun taas ulkoministerin puheissa pelotteen osatekijöistä pääpaino oli puolustusyhteistyön merkittävydessä. Puolustusvoimien komentajan puheissa korostuivat Puolustusvoimien kapasiteetti ja kyvykkyys, kun taas tasavallan presidentin puheissa keskiössä olivat kyvykkyys, tahto sekä puolustusyhteistyö.

KUVA 2: Pelotteen osatekijöiden toistuvuus statuksellisten henkilöiden puheissa 2014–2020.

Viimeinen tutkimuksen alatutkimuskysymys koski sotilaallisen pelotteen vastaavuutta statuksellisten henkilöiden ja Puolustusvoimien todellisen pelotteen välillä. Maininnat The Military Balance -julkaisuissa HX -hankkeesta kertovat hankkeen julkaisun tapahtuneen 2015 ja vuoden 2021 aikana korvaavan suorituskyvyn valinta on suunnitelman mukaan toteutettu. Puheet vastaavat olemassa olevaa tietoa. Vuoden 2021 aikana korvaavan suorituskyvyn valinta on suunniteltu olevan valittuna, jonka jälkeen sopimus hankkeesta voidaan suunnitelmallisesti toteuttaa.

Vuoden 2014 The Military Balance -julkaisun mukaan sodan ajan reserviläisten määrä oli 354 000 reserviläistä. Vuoden 2014 puheissa ilmentyy sodan ajan joukkojen vahvuuden laskeminen 230 000 sotilaaseen. Puheiden perusteella vahvuuden kerrottiin nousevan vuonna 2017 siten, että sodan ajan joukkojen määrä tulee jatkossa olemaan 280 000 sotilasta. Vuoden 2019 The Military Balance -julkaisun mukaan reservin määrä on ristiriidassa puheiden representatioihin, viestien reservien määräksi 216 000 sotilasta. Kertausharjoituksissa koulutettavien määrä vastaa puheiden perusteella The Military Balance -julkaisujen tietoja. Lisäksi vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan kautta tehostetaan reserviläisten kouluttamista. Varusmiehiä koulutetaan puheiden mukaan yli 21 000 vuosittain. Julkaisun tietojen mukaan aktiivipalveluksessa olevien varusmiesten määrä on yhteensä vuonna 2019 ollut noin 13 000 varusmiestä. Kun

huomioidaan kaksi saapumiserää vuosittain ja palveluksen keskeyttäneet varusmiehet, voidaan julkaisun ja puheiden välinen vastaavuus todentaa oikean suuntaiseksi.

Vuonna 2014 tasavallan presidentin mukaan Suomella on olemassa tiettyä kyberpuolustuskyvykkyyttä, joka vastaa julkaisun tietoja. Julkaisun mukaan vuonna 2014 Suomella on tietoturvaloukkauksia valvova ja ennaltaehkäisevä joukko. Vuonna 2017 ulkoministeri Soini kuvaa Suomen olevan harjaantunut ja valmistautunut hybridisodankäynnin uhkiin. Vuonna 2018 Soini kuvaa Suomen kyberkyvykkyyttä merkittäväksi. Kyberkyvykkyyden merkittävyys voidaan osittain tulkita olevan ristiriidassa The Military Balance -julkaisujen tietoihin, jonka mukaan kyberkyvykkyyden kehittäminen tapahtuu vuosien 2017 ja 2020 välisenä aikana. Julkaisun mukaan suunnitelmallinen valmius kyberkyvykkyydelle on vasta vuonna 2020.

Johtopäätöksenä statuksellisten henkilöiden puheiden representaatiot vastaavat pääosin Puolustusvoimien todellista pelotetta. Sotilaallinen suorituskyky henkilöstövahvuuden osalta sodan aikana on ristiriidassa puheiden ja julkaisujen välillä.

Yhteenvedona tutkimuksen tuloksista voidaan todeta Puolustusvoimien pelotteen ilmenevän statuksellisten henkilöiden puheissa diskurssien avulla, joilla luodaan uskottavaa kuvaa Puolustusvoimien korkeasta suorituskyvystä. Puheissa esiintuotu suorituskyky vastaa pääosin todellisuutta. Keskiössä statuksellisten henkilöiden puheissa Puolustusvoimien pelotteeseen liittyen ovat kyvykkyyden, kapasiteetin ja puolustusyhteistyön merkityssysteemien mukaiset diskurssit. Statuksellisista henkilöistä puolustusministerin puheiden representaatiot edustivat pelotteen mukaista kontekstia useimmin.

6.2 Luotettavuuden arviointi

Tässä tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on lähtökohtana tutkimuksen toteutuksen kuvaaminen. Tutkimus toteutettiin muodostamalla tutkimuksen teoriaperusta sotilaalliseen pelotteeseen, peloteteoriaan sekä informaatiovaikuttamiseen. Teoriaperusta muodostettiin aikaisemmista tutkimuksista sekä kirjallisuudesta, mistä varhaisimmat ovat toisen maailmansodan jälkeisiä ja tuoreimmat 2010-luvulla laadittuja. Teoreettisen tarkastelun lähteisiin tutkija tutustui muista aihealueesta tehdyistä tutkimuksista, joista tutkija valikoi kriittisesti ne teokset, joihin aikaisempien tutkimuksien teoreettinen tarkastelu perustui. Kun teoreettinen tarkastelu saavutti tutkijan näkemyksen mukaan saturaation, rakennettiin tämän tutkimuksen teoreettinen tarkastelu.

Tutkittavana olevasta ilmiöstä on tutkimuksen metodologisella valinnalla tärkeintä aikaansaada tietoa²⁸⁷. Tutkija päätti toteuttaa tutkimuksen laadullisena tutkimuksena, sillä tutkimuksen kannalta tavoitteena oli tosiasioden paljastaminen²⁸⁸. Vaikka tutkimuksessa ei välttämättä päästä täysin totuuteen, tutkimuksessa on lähtökohtana pyrkimys päästä mahdollisimman lähelle totuutta²⁸⁹. Laadullisen tutkimuksen nimensä mukaisesti tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää Puolustusvoimilla luodun pelotteen laatua. Tutkimuksen aineistossa tukeuduttiin valmiisiin aineistoihin, joita olivat statuksellisten henkilöiden julkaistut puheet vuoden 2014 ja 2020 välisenä aikana. Puheet ovat julkaistuja, mutta kriittisesti on huomautettava, että julkaistu puhe ei aina välttämättä edusta puheessa esiintyviltä representaatioilta puhuttua puhetta täysin. Muun muassa tauotukset, ilmeet ja eleet jäävät pois tutkimuksen tarkastelusta.

Tutkimuksessa toteutettu kirjallisuuskatsaus perustui The Military Balance -julkaisuihin vuosilta 2014 ja 2019. Tutkimukseen The Military Balance -julkaisut valikoituvat tutkijan ennakkokäsityksen mukaisesti parhaana puolueettomana ja julkisena lähteenä eri maiden sotilaallisesta suorituskyvystä. Valinnalla tarkastella ulkomaista puolueettomaksi nimettyä julkaisua pyrittiin tutkimuksessa objektiivisuuteen. Mikäli tarkastelu Puolustusvoimien suorituskyykyyn olisi toteutettu esimerkiksi Puolustusvoimien julkaisujen mukaisesti, olisi tutkimuksessa mahdollistunut Puolustusvoimien luoma kuva itsestään.

Tutkimuksen aineisto kerättiin eri tahojen internet-sivuilta, joissa on julkaistu tutkimukseen valittujen henkilöiden puheet. Samalla on huomautettava, että kaikkia puheita ei ole välttämättä julkaistu internet-sivuilla. Internet-sivustojen edustaessa tasavallan presidenttiä, eri ministeriöitä sekä Puolustusvoimia voidaan verkkosivustojen todeta olevan melko luotettavia lähdekriittikin suhteen. Puheita vuosien 2014 ja 2020 väliseltä ajankohdalta on kokonaisuudessaan hyvin runsaasti, jolloin aineiston kattavuus voidaan todeta hyväksi.

Diskurssianalyysin valinta tutkimuksen analyysimenetelmäksi perustui tutkimuksen aiheeseen, jossa tutkittiin pelotteen luomista puheiden keinoin. Diskurssianalyysin toteuttamiseen ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa. Monesti diskurssianalyysia käyttävä tutkija soveltaa muiden tutkijoiden toteuttamia analyysieja ja myös kehittää niitä.²⁹⁰ Tässä tutkimuksessa tutkija tutustui

²⁸⁷ Remes (2006), s. 290.

²⁸⁸ Hirsjärvi (2016b), s. 161.

²⁸⁹ Metsämuuronen (2006), s. 81.

²⁹⁰ Jokinen, Juhila & Suoninen (2016b), s. 217.

diskurssianalyysin toteuttamiseen aihealueesta kirjoitettujen käsikirjojen ja teosten sekä aikaisempien diskurssianalyysin avulla toteutettujen tutkimusten kautta.

Tutkijan toteuttaessa analysointia analyysi aloitettiin yksittäinen puhe kerrallaan puheen lukemisella. Representaatiot, jotka edustivat Puolustusvoimilla luotua sotilaallista pelotetta, kirjattiin taulukkoon. Kirjaamisen yhteydessä representaatiot luokiteltiin teoreettisen tarkastelun mukaisesti eri osatekijöihin. Osatekijöihin, eli merkityssystemeihin, kuuluvista representaatioista muodostettiin puheissa esiintyvät diskurssit. Diskursseja keskeisemmin edustavat representaatiot kirjattiin osaksi tutkimusraporttia. Puheissa esiintyvät representaatiot, jotka edustavat Puolustusvoimilla luotavaa sotilaallista pelotetta, ovat tutkijan subjektiivisesti valitsemia. Samoin diskurssit eri merkityssystemeihin ovat tutkijan subjektiivisesti muodostamia.

Diskurssianalyysilla on tarkoitus subjektiivisista valinnoista huolimatta yksityiskohtaiseen analysointiin perustuen toteuttaa tulkintoja kielenkäytöstä. Samalla tutkimuksen kannalta on tärkeää kuvata aineistoa niin selkeästi, että tarvittaessa myös lukija kykenee tekemään omia johtopäätöksiään aineistosta.²⁹¹ Tässä tutkimuksessa mahdollisuus tarkkaan aineiston kuvaamiseen sekä lukijan omiin tulkintoihin aineistosta pyrittiin luomaan esittämällä tutkimuksen tulostulussa representaatiot sellaisenaan, miten ne puheissa esiintyivät.

6.3 Jatkotutkimustarpeet

Tässä tutkimuksessa keskiössä toimivat statuksellisten henkilöiden puheet vuosien 2014 ja 2020 välisenä ajankohtana. Puolustusvoimien pelotetta luodaan joka tapauksessa monella muullakin viestintäkanavalla kuin pelkästään puheiden perusteella. Tästä syystä jatkotutkimuksena olisi luontevaa tarkastella sitä, miten Puolustusvoimilla luodusta pelotteesta statukselliset henkilöt viestivät muissa viestintäkanavissa. Nykypäivänä esimerkiksi sosiaalinen media on viestintäkanava, joka tavoittaa varsin nopeasti laajankin kohdeyleisön. Muita viestintäkanavia tarkastelemalla kyettäisiin myös tutkimaan, vastaako statuksellisten henkilöiden puheiden sisältö puhujien henkilökohtaista esiintymistä sosiaalisessa mediassa. Tarkastelu voitaisiin ulottaa myös vertailevaan asetelmaan siitä, miten esimerkiksi statukselliset henkilöt harjoittavat viestintää kertomalla henkilökohtaisesti tilaisuuksista, joissa olivat pitämässä virallista puhetta tai tiedoksiantoa.

²⁹¹ Juhila & Suoninen (2016), s. 446–447.

Tämän tutkimuksen keskittyessä vain statuksellisiin henkilöihin on todettava, että Puolustusvoimilla luodaan pelotetta myös muilla keinoilla. Näitä ovat viralliset organisaatiot, kuten ulkoministeriö, puolustusministeriö sekä Puolustusvoimat, jotka toteuttavat omaa viestintäänsä omilla viestintäkanavillaan. Tutkimukseen valitut henkilöt edustavat omia organisaatioitaan, mutta organisaatioon kuuluu myös monia muita toimijoita, jotka yhdessä rakentavat organisaation viestinnän. Virallisten organisaatioiden lisäksi pelotetta luodaan epävirallisten tahojen toimesta omilla epävirallisilla kanavillaan, jolloin jatkotutkimuksena olisi tarpeellista selvittää tarkemmin, miten virallisten kanavien lisäksi epävirallisilla kanavilla luodaan kuvaa Puolustusvoimien uskottavasta pelotteesta.

Tutkimukseen valitut statukselliset henkilöt ovat poliittisesti valittuja hoitamaan omaa tehtäväänsä pois lukien puolustusvoimain komentaja. Suomessa nämä statukselliset henkilöt vaihtuvat eri vaalikausien jälkeen, jolloin henkilön vaihtumisella on väistämättä merkitystä viestintään. Tästä syystä jatkotutkimuksena voitaisiin tutkia sitä, miten poliittisen päätöksenteon haasteet, kuten statuksellisten henkilöiden vaihtuminen, vaikuttavat pelotteen aikaansaamiseen. Lisäksi tässä tutkimuksessa käsiteltiin Puolustusvoimia kokonaisuudessaan. Puolustusvoimat on monesta toimijasta koostuva joukko, jolloin esimerkiksi puolustushaarat toteuttavat myös omalta osaltaan omaa viestintäänsä. Eri puolustushaarojen välillä voitaisiin tutkia, miten puolustushaaroittain pyritään luomaan uskottavaa pelotetta.

6.4 Pohdinta

Pelotteen ilmeneminen tutkimukseen valittujen henkilöiden puheissa on sidottuna ympäröivän maailman aikaan ja tapahtumiin. Vuoden 2014 aikana Puolustusvoimien uudistaminen ja henkilöstön vähentäminen tuotiin puheiden representaatioissa esille, sillä tuolloin vielä alkuvuodesta uskottavaa sodan uhkaa ei Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ympäristössä ilmennyt merkittävästi. Venäjän ja Ukrainan konfliktin myötä puheiden diskurssit Puolustusvoimiin kohdistuvista säästötoimenpiteistä ja sodan ajan henkilöstön karsimisesta muuttuivat painottaamaan Puolustusvoimien kyvykkyyttä nopeaan toimintaan ja uusiin välttämättömiin hankkeisiin. Valmiudesta muodostui termi, joka tuli tutuksi muun muassa statuksellisten henkilöiden puheiden välityksellä. Entistä verkottuneemmassa ja toisistaan riippuvaisessa maailmassa puolustusyhteistyön merkitys puheissa korostuu. Puolustusyhteistyö koetaan Puolustusvoimien kannalta tärkeäksi ja kyvykkyyttä nostavaksi tekijäksi.

Pelotteen mukaiset representaatiot esiintyvät useissa eri tilannekontekstissa. Sisäisen viestinnän tilannekonteksteista maanpuolustuskurssin avajaiset, eduskunnan eri keskustelut sekä Suomessa järjestettävät eri tapahtumat ilmensivät puheissaan eniten pelotteen mukaisia representaatioita. Ulkoisen viestinnän kannalta pelote ilmeni enimmäkseen eri turvallisuuseminaareissa ja konferensseissa, kansainvälisissä järjestöissä pidetyissä puheissa sekä puheissa eri maiden valtionpäänmiesten tapaamisissa.

On selvää, että tilannekontekstin vaihtuessa puheiden välillä, konteksti vaikuttaa puheissa käsiteltäviin aiheisiin. Pelotteen mukaisten osatekijöiden ilmeneminen puheissa eroaa tilannekontekstien välillä. Esimerkiksi maanpuolustuskurssin avajaisissa pelotteen osatekijöistä korostuvat kyvykkyys ja kapasiteetti, Suomessa pidetyissä puheissa retoriikan keskiössä on maanpuolustustahto ja ulkomailla esiintyvissä puheissa Puolustusvoimien harjoittamaa puolustusyhteistyötä korostetaan. Tarkasteltaessa puheiden tilannekontekstin vaikutusta puheiden sisältöön itse puheissa esiintyvät representaatiot pelotteesta toistuvat miltei samanlaisina kohdeyleisöstä riippumatta. Tarkastelemalla tarkemmin kohdeyleisön huomiointia puheissa olisi todennäköisemmin mahdollista saavuttaa suurempaa merkittävyyttä esimerkiksi strategisen kommunikaation näkökulmasta.

Pelotteen ilmeneminen puheissa osiltaan osoittaa johdonmukaisuutta, mutta selkeää johdettua kokonaisuutta puheissa esiintyvien representaatioiden mukaan ei ole havaittavissa. Puolustusratkaisun kannalta uskottava puolustus, joka aiheuttaisi mahdolliselle hyökkäjälle merkittäviä tappioita, on viestinnän kannalta avainasemassa pelotteen luomisessa. Viestintään liittyvä tekijä on myös riskien ja maineenhallinnan välinen tasapaino. Riskinä on puolustuksen rakentaminen maineenhallinnan ehdoilla siten, että Puolustusvoimilla luotu pelote ei vastaa todellisuutta. Vaikka pelote rakennettaisiin uskottavasti informaatiovaikuttamisella, mahdollisen hyökkäyksen sattuessa puolustuksen heikkous tulisi ilmi käytännössä vasta kun on liian myöhäistä. Riskinä viestintään liittyy myös lisähankintojen perustelujen merkitys, mikäli hankinnat perustellaan olemassa olevan kaluston vanhanaikaisuudella. Tällöin viestinnässä välittyy viesti siitä, että olemassa oleva pelote ei ole riittävällä tasolla.

Pelotteen ilmeneminen puheissa on puhujasidonnaista. Puolustusministerin ja puolustusvoimain komentajan puheissa pelote ilmenee usein hyvin suorasti, kertoen asejärjestelmän teknisiä tietoja, Puolustusvoimien valmiutta sekä kyvykkyyttä puolustaa koko maata. Ulkoministerin ja tasavallan presidentin puheissa ilmenevä pelote tuodaan enemmän esiin narratiivisena, jossa monesti esiintyy piilevä tarkoitus sille, että pelote alkaisi elämään kuulijan mielessä tarinana.

Tarinana sisukkaasta valtiosta ja sen kyvykkäistä asevoimista, jonka taustalla vaikuttaa korkea maanpuolustustahto. Tarinana valtiosta, joka yhdessä muiden länsimaiden kanssa on valmiina vastaanottamaan nykyaikaiset haasteet. Tarinana ihmisistä, jotka ovat valmiita puolustamaan oikeutta ja hyvyyttä tarvittaessa myös aseellisesti.

”Our international position depends on the stories told about us. These stories are either the ones we tell, or then someone else will invent them.”²⁹²

²⁹² Soini (2016).

LÄHTEET

BBC. 2019. *North Korea 'stole \$2bn for weapons via cyber-attacks'*. Viitattu 14.8.2019. [<http://www.bbc.com/news/world-asia-49259302>]

Blombergs, F. 2016a. Johdatus Suomen turvallisuuspolitiikkaan kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa. Teoksessa Blombergs, F. (toim.) *Suomen turvallisuuspoliittisen ratkaisun lähtökoh-tia*. Maanpuolustuskorkeakoulu. Julkaisusarja 1: Tutkimuksia nro 4. Helsinki: Maanpuolustus-korkeakoulu, 3–54.

Blombergs, F. 2016b. Suomen turvallisuuspoliittinen dilemma. Teoksessa Blombergs, F. (toim.) *Suomen turvallisuuspoliittisen ratkaisun lähtökoh-tia*. Maanpuolustuskorkeakoulu. Jul-kaisusarja 1: Tutkimuksia nro 4. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 489–544.

Brodie, B. 1946. The Weapon. Teoksessa Brodie B. (toim.) *The Absolute Weapon: Atomic Po-
wer and World Order*. Yale Institute of International Studies. New York: Harcourt, Brace and
Company, 21–107.

Echevarria, A. J. 2017. *Military strategy: A Very short introduction*. New York: Oxford Uni-
versity Press.

Eskola J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe
vaiheelta. Teoksessa Aaltola J. & Valli R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia
aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökoh-tiin ja analyysimenetelmiin*. 4. uudis-
tettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 185–206.

Freedman, L. 2004. *Deterrence*. Cambridge: Polity.

Haavisto, P. 2019. *Ulkoministeri Pekka Haaviston puhe suurlähettiläskokouksessa Helsingissä
19.8.2019*. Viitattu 30.1.2020. [[http://um.fi/puheet/-/asset_ publisher/up7ecZeXFRAS/con-
tent/ulkoministeri-pekka-haaviston-puhe-suurlahettilakokouksessa-helsingissa-19-8-2019](http://um.fi/puheet/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/con-
tent/ulkoministeri-pekka-haaviston-puhe-suurlahettilakokouksessa-helsingissa-19-8-2019)]

Haglund, C. 2014a. *Puolustusministeri Carl Haglundin puhe Maanpuolustuskurssiyhdistyksen turvallisuuspoliittisessa illassa 16.1.2014*. Viitattu 31.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_carl_haglundin_puhe_maanpuolustuskurssiyhdistyksen_turvallisuuspoliittisessa_illassa.5738.news?661_o=110]

Haglund, C. 2014b. *Puolustusministeri Carl Haglundin tervehdys 210. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 15.9.2014*. Viitattu 30.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_carl_haglundin_tervehdys_210._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.5957.news?661_o=100]

Haglund, C. 2014c. *Puolustusministeri Haglundin puhe Lapin Yliopiston ja Rovaniemen kansalaisopisto Rovalan järjestämässä Turvallisuus maailmassa ja arjessa -foorumissa 29.9.2014*. Viitattu 29.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_haglundin_puhe_lapin_yliopiston_ja_rovaniemen_kansalaisopisto_rovalan_jarjestamassa_turvallisuus_maailmassa_ja_arjessa_-foorumissa.5972.news?661_o=100]

Haglund, C. 2014d. *Ministeri Haglundin puhe Kiitos veteraanit -tilaisuudessa 8.10.2014*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/ministeri_haglundin_puhe_kiitos_veteraanit_-tilaisuudessa.5982.news?661_o=100]

Hanska, J. 2018. *Eskalaation peikko*. Artikkelit sotilasaikakauslehdessä 12/2018, 10–16.

Hirsjärvi, S. 2016a. Aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätökset. Teoksessa Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. (toim.) *Tutki ja kirjoita*. 21. Painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 221–233.

Hirsjärvi, S. 2016b. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. (toim.) *Tutki ja kirjoita*. 21. Painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 123–166.

Honkanen, K. 2019. *NATO 70 vuotta. Arvioita puolustusliiton roolista ja Suomen kumppanuudesta*. Suomen Atlantti-Seura. Viitattu 8.8.2019. [<http://atlanttiseura.fi/WP/wp-content/uploads/2019/05/Nato-raportti-29.5.2019.pdf>]

Horila, J. 2012. Viestintä ja johtaminen. Teoksessa Kinnunen, T., Herrala, J., Perheentupa, C., Aalto, J., Intke, P., Ohrankämmen, O., Halonen, P., Pukaralammi, P., Collin, R., Hyppönen, H., Pesonen, J., Horila, J., Lehtonen, Y., Leskinen, J., Westersund, M. & Jokitalo, J. *Johtajan käsikirja (JOKÄ)*. Helsinki: Pääesikunta, 103–109.

Huhtinen, A-M. 2002. Johdanto. Teoksessa Huhtinen, A-M. (toim.) *Propagandan renessanssi - Julkisen manipulaation paluu*. Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen laitos. Julkaisusarja 2. Artikkelikokoelmat N:o 8. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 13–30.

Huhtinen, A-M. 2012. Sosiaalisen median käyttömahdollisuudet informaatio-operaatioissa. Teoksessa Tarvainen, T. (toim.) *Näkökulmia puolustuskyvyn uskottavuuteen*. Helsinki: Puolustusministeriö, 146–161. Viitattu 3.12.2019. [http://www.defmin.fi/files/2061/Nakokulmia_puolustuskyvyn_uskottavuuteen.pdf]

Huth, P. K. 1988. *Extended Deterrence and the Prevention of War*. New Haven & Lontoo: Yale University Press.

Jokinen, A. 2016a. Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 249–266.

Jokinen, A. 2016b. Poliitikkojen puheet puntarissa: Kaupunginvaltuutettujen asunnottomuuspuheiden retoriikka. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 179–212.

Jokinen, A. 2016c. Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 337–368.

Jokinen, A. & Juhila, K. 2016. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 267–310.

Jokinen A., Juhila K. & Suoninen E. 2016a. Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 23–50.

Jokinen A., Juhila K. & Suoninen E. 2016b. Loppusanat Diskurssianalyysin aakkosiin. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 213–217.

Juhila, K. 2016. Tutkijan positiot. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 411–443.

Juhila, K. & Suoninen, E. 2016. Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 445–463.

Juholin, E. 2006. *Communicare! Viestintä strategiasta käytäntöön*. 4. uudistettu painos. Helsinki: Inforviestintä Oy.

Kaikkonen, A. 2019a. *Puolustusministeri Antti Kaikkosen puhe Pohjanmaa-luokan sopimusten julkistustilaisuudessa 19.9.2019*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_antti_kaikkosen_puhe_pohjanmaa-luokan_sopimusten_julkistustilaisuudessa_19.9.2019.9960.news]

Kaikkonen, A. 2019b. *Puolustusministeri Antti Kaikkosen tervehdys 230. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 23.9.2019*. Viitattu 31.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_antti_kaikkosen_tervehdys_230._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.9973.news]

Kaikkonen, A. 2019c. *Puolustusministeri Antti Kaikkosen puhe 231. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 11.11.2019*. Viitattu 30.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_antti_kaikkosen_puhe_231._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.10066.news]

Kaikkonen, A. 2019d. *Ministeri Antti Kaikkosen puhe CSIS-ajatushautomon Global Leaders Forumissa 9.12.2019*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/ministeri_antti_kaikkosen_puhe_csis-ajatushautomon_global_leaders_forumissa_9.12.2019.10131.news]

Kaikkonen, A. & Hultqvist, P. 2019. *Puolustusministerit Kaikkonen ja Hultqvist: Suomi ja Ruotsi tiivistävät entisestään puolustusyhteistyötä - määritämme yhteiset askeleet myös kriisiolojen varalle*. Viitattu 30.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministerit_kaikkonen_ja_hultqvist_suomi_ja_ruotsi_tiivistavat_entisestaan_puolustusyhteistyota_-_maaritamme_yhteiset_askeleet_myos_kriisiolojen_varalle.10132.news]

Kajanmaa, P. 2017. *Vastaako pelote tulevaisuuden uhkiin?* Artikkelit Kylkirauta-lehdessä 3/2017, 13–15. Viitattu 16.3.2020. [http://kylkirauta.fi/wp-content/uploads/2020/01/kr3_17.pdf]

Kerttunen, M. 2008. Ydinaseet 2000-luvun maailmanjärjestyksessä. Teoksessa Raitasalo, J. & Sipilä, J. (toim.) *Sota – Teoria ja todellisuus. Näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos. Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No 24. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 11–42.

Kippo, J. & Skara, M. 2018. *Tilanne jännittynyt Mustallamerellä – Venäjä valtasi Ukrainan laivaston aluksia, Ukraina harkitsee poikkeustilan julistamista*. Viitattu 14.8.2019. [<http://yle.fi/uutiset/3-10525483>]

Kivinen, T. 2019. *Tervehdys 230. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 23.9.2019*. Viitattu 28.1.2020. [http://puolustusvoimat.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tervehdys-230-maanpuolustuskurssin-avajais-1]

Knopf, J. W. 2009. Three items in One. Deterrence as Concept, Research Program, and Political Issue. Teoksessa Paul, T. V., Morgan, P. M. & Wirtz, J. J. (toim.) *Complex Deterrence: Strategy in the Global Age*, Chicago & Lontoo: The University of Chicago Press, 31–57.

Kotilainen, N. 2017. Hävittäjät maatumme puolustamassa – HX-Hävittäjähankeeseen markkinoitvideoiden tarinat. Teoksessa Tallberg, T., Ojajärvi, A. & Laukkanen, T. (toim.) *Puolustuslinjalla. Yhteiskuntatieteellistä ja historiallista tutkimusta maanpuolustuksesta ja asevelvollisuudesta*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 145–180.

Lehto, M. 2015. *Kyberpelotteen luominen*. Pääkirjoitus Sotilasaikakauslehdessä 1/2015. Viitattu 8.8.2019. [http://www.upseeriliitto.fi/lehti/paakirjoitus/sal_2015/sal_1_2015_kyberpelotteen_luominen]

Lindberg, J. 2014a. *Puolustusvoimain komentajan puhe 210. valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaisissa 15.9.2014*. Viitattu 28.1.2020. [<http://www.eilen.fi/fi/3261/?language=fi>]

Lindberg, J. 2014b. *Puolustusvoimain komentajan tervehdyssanat Valtakunnalliset maanpuolustuskurssit MPK211 Avajaistilaisuus Säätytalolla 10.11.2014*. Viitattu 28.1.2020. [<http://www.eilen.fi/fi/3260/?language=fi>]

Lindberg, J. 2015a. *Puolustusvoimain komentajan puhe Martti Ahtisaari -luennolla Jyväskylässä 4.2.2015*. Viitattu 28.1.2020. [<http://www.eilen.fi/fi/3328/?language=fi>]

Lindberg, J. 2015b. *Puolustusvoimain komentajan puhe 214. valtakunnallisten maanpuolustuskurssien avajaisissa 21.9.2015*. Viitattu 28.1.2020. [<http://www.eilen.fi/fi/3380/?language=fi>]

Lindberg, J. 2015c. *Valtakunnalliset maanpuolustuskurssit MPK2015 avajaistilaisuus Säätytalolla 9.11.2015 puolustusvoimain komentajan tervehdyssanat*. Viitattu 31.1.2020. [<http://www.eilen.fi/fi/3379/?language=fi>]

Lindberg, J. 2016a. *216. Valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaiset. Puolustusvoimain komentajan puhe 216. Valtakunnallisten maanpuolustuskurssien avajaisissa 18.1.2016*. Viitattu 28.1.2020. [http://puolustusvoimat.fi/artikkeli/-/asset_publisher/216-valtakunnallisen-maanpuolustuskurssin-avajais-1]

Lindberg, J. 2016b. 218. *Valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaiset. Valtakunnallisen maanpuolustuskurssin MPK218 avajaistilaisuus 12.9.2016 Kruunuhaan maneesi, Maanpuolustuskorkeakoulu, Puolustusvoimain komentajan tervehdys sanat.* Viitattu 29.1.2020. [http://puolustusvoimat.fi/artikkeli/-/asset_publisher/218-valtakunnallisen-maanpuolustuskurssin-avajais-2]

Lindberg, J. 2017. 223. *Valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaiset. Valtakunnallisen maanpuolustuskurssin MPK223 avajaistilaisuus 6.11.2017 Säätytalo, Puolustusvoimain komentajan tervehdys sanat.* Viitattu 19.3.2020. [http://puolustusvoimat.fi/artikkeli/-/asset_publisher/223-valtakunnallisen-maanpuolustuskurssin-avajais-1]

Lindberg, J. 2018. 225. *Valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaiset. Puhe 225. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 5.3.2018 Säätytalo.* Viitattu 30.1.2020. [http://puolustusvoimat.fi/artikkeli/-/asset_publisher/puhe-225-maanpuolustuskurssin-avajaisissa]

Lindberg, J. 2019. *Puhe 228. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 21.1.2019.* Viitattu 28.1.2020. [http://puolustusvoimat.fi/artikkeli/-/asset_publisher/puhe-228-maanpuolustuskurssin-avajaisissa-21-1-2019-saatytaalo]

Lohtaja, S. & Kaihovirta-Rapo, M. 2007. *Tehoa työelämän viestintään.* Helsinki: WSOYpro.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta. 2018. *Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta.* Tiedotteita ja katsauksia 1/2018. Helsinki: Puolustusministeriö. Viitattu 12.6.2019. [http://www.defmin.fi/files/4413/MTS_Suomalaisten_mielipiteita_ulko-ja_turvallisuuspolitiikasta_maanpuolustuksesta_ja_turvallisuudesta_2019.pdf]

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa Metsämuuronen J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja.* 1. painos. Helsinki: International Methelp, 80–148.

Morgan, P.M. 1977. *Deterrence: a Conceptual Analysis.* Lontoo: Sage Publications.

Morgan, P. M. 2003. *Deterrence Now.* Cambridge Studies in International Relations. Cambridge: Cambridge University Press.

Mullen, M. 2008. *It's Time for a New Deterrence Model*. Joint Force Quarterly, Issue 51, 4th quarter 2008, 2–3. Viitattu 20.3.2020. [<http://ndupress.ndu.edu/portals/68/Documents/jfq/jfq-51.pdf>]

Myyry, L. 2009. ”*Et kai se siit tulee, et se pitää nähdä jotenkin se kohde puolustettavana ja arvokkaana*”. *Käsityksiä maanpuolustustahdosta ja siihen vaikuttavista tekijöistä*. Helsinki: Puolustusministeriö. Viitattu 11.6.2019. [http://www.defmin.fi/files/1490/Maanpuolustus-tahto_raportti_taitto.pdf]

Niiniluoto, I. 2002. *Johdatus tieteenfilosofiaan. Käsitteen- ja teorianmuodostus*. Kolmas painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Niinistö, J. 2015. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe suurlähettiläskokouksessa 25.8.2015*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_suurlahettilaskokouksessa.6328.news?661_o=100]

Niinistö, J. 2016a. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe 217. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 29.2.2016*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_217._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.7680.news?661_o=90]

Niinistö, J. 2016b. *Puolustusministeri Niinistön tervehdys 218. maanpuolustuskurssin avajaisissa 12.9.2016*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_niiniston_tervehdys_218._maanpuolustuskurssin_avajaisissa_12.9.2016.7951.news?661_o=70]

Niinistö, J. 2016c. *Puolustusministeri Niinistön UKK-luento Paasikivi-seurassa 13.9.2016*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_niiniston_ukk-luento_paasikivi-seurassa_13.9.2016.7958.news?661_o=70]

Niinistö, J. 2016d. *Puolustusministeri Niinistön puhe Turvallisuus Pohjolassa -seminaarissa 3.10.2016*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_niiniston_puhe_turvallisuus_pohjolassa_-seminaarissa_3.10.2016.7984.news?661_o=70]

Niinistö, J. 2016e. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan journalistiseminaarissa Säätötalolla 14.12.2016*. Viitattu 28.1.2020. [[http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_maanpuolustustiedotuksen_suunnittelukunnan_journalistiseminaarissa_saatyta-
lolla_14.12.2016.8123.news?661_o=70](http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_maanpuolustustiedotuksen_suunnittelukunnan_journalistiseminaarissa_saatyta-
lolla_14.12.2016.8123.news?661_o=70)]

Niinistö, J. 2017a. *Puolustusministeri Jussi Niinistön tervehdys 220. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 23.1.2017*. Viitattu 29.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_tervehdys_220._maanpuolustuskurssin_avajaisissa_23.1.2017.8185.news?661_o=70]

Niinistö, J. 2017b. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe puolustusselonteon lähetekeskustelussa eduskunnassa 8.3.2017*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_puolustusselonteon_lahetekeskustelussa_eduskunnassa_8.3.2017.8278.news?661_o=60]

Niinistö, J. 2017c. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe 222. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 18.9.2017*. Viitattu 30.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_222._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.8750.news?661_o=50]

Niinistö, J. 2017d. *Puolustusministeri Jussi Niinistön tervehdys 223. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 6.11.2017*. Viitattu 29.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_tervehdys_223._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.8838.news?661_o=50]

Niinistö, J. 2017e. *Puolustusministeri Niinistön puhe Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan journalistiseminaarissa 14.12.2017*. Viitattu 29.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_niiniston_puhe_maanpuolustustiedotuksen_suunnittelukunnan_journalistiseminaarissa.9002.news?661_o=50]

Niinistö, J. 2018a. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe 224. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 22.1.2018*. Viitattu 29.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_224._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.9129.news?661_o=50]

Niinistö, J. 2018b. *Atlantic Council: Defence Minister Niinistö, 8.5.2018*. Viitattu 30.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/atlantic_council_defence_minister_niinisto_8.5.2018.9318.news?661_o=40]

Niinistö, J. 2018c. *Puolustusministerin puhe Elisabeth Rehn Bank of Ideas -ajatushautomon seminaarissa 23.5.2018*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministerin_puhe_elisabeth_rehn_bank_of_ideas_ajatushautomon_seminaarissa.9329.news?661_o=30]

Niinistö, J. 2018d. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe 226. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 10.9.2018*. Viitattu 30.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_226._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.9449.news?661_o=30]

Niinistö, J. 2018e. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe Maanpuolustuspäivä 2018 -tapahtumassa 6.10.2018*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_maanpuolustuspaiva_2018_tapahtumassa.9491.news?661_o=30]

Niinistö, J. 2018f. *Puolustusministeri Niinistön puheenvuoro eduskunnan ajankohtaiskeskustelussa maanpuolustustahdosta 5.12.2018*. Viitattu 29.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_niiniston_puheenvuoro_eduskunnan_ajankohtaiskeskustelussa_maanpuolustustahdosta.9569.news?661_o=20]

Niinistö, J. 2018g. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe MTS:n journalistiseminaarissa 19.12.2018*. Viitattu 29.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_mts_n_journalistiseminaarissa.9589.news?661_o=20]

Niinistö, J. 2019a. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe Sälenin turvallisuusseminaarissa 14.1.2019*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_salenin_turvallisuusseminaarissa.9622.news?661_o=20]

Niinistö, J. 2019b. *Puolustusministeri Jussi Niinistön puhe 228. Maanpuolustuskurssin avajaisissa 21.1.2019*. Viitattu 31.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_jussi_niiniston_puhe_228._maanpuolustuskurssin_avajaisissa.9631.news?661_o=10]

Niinistö, J. 2019c. *Puolustusministeri Niinistön puhe Baltic Military Conference 2019 -seminaarissa 20.3.2019*. Viitattu 28.1.2020. [http://www.defmin.fi/ajankohtaista/puheet/puolustusministeri_niiniston_puhe_baltic_military_conference_2019_-seminaarissa.9767.news?661_o=10]

Niinistö, S. 2014a. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe Rikskonferens -seminaarissa Sälenissä 12.1.2014*. Viitattu 30.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-rikskonferens-seminaarissa-salenissa-12-1-2014/>]

Niinistö, S. 2014b. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe valtiopäivien avajaisissa 4.2.2014*. Viitattu 30.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-valtiopaivien-avajaisissa-4-2-2014/>]

Niinistö, S. 2014c. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe sotatieteiden maisterikurssin nimittämistilaisuudessa 28.8.2014*. Viitattu 29.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-sotatieteiden-maisterikurssin-nimittamistilaisuudessa-28-8-2014/>]

Niinistö, S. 2014d. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön tervehdys yleisesikuntaupseerikoulutuksen 90-vuotisjuhlassa Santahaminassa 3.11.2014*. Viitattu 29.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-tervehdys-yleisesikuntaupseerikoulutuksen-90-vuotisjuhlassa-santahaminassa-3-11-2014/>]

Niinistö, S. 2014e. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe 211. valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaisissa 10.11.2014*. Viitattu 28.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-211-valtakunnallisen-maanpuolustuskurssin-avajaisissa-10-11-2014/>]

Niinistö, S. 2015a. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuhe 1.1.2015*. Viitattu 31.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-uudenvuodenpuhe-1-1-2015/>]

Niinistö, S. 2015b. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe suurlähettiläspäivillä Eduskunnan Pikkuparlamentissa 25.8.2015*. Viitattu 29.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-suurlahettilaspaivilla-eduskunnan-pikkuparlamentissa-25-8-2015/>]

Niinistö, S. 2016. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe 219. maanpuolustuskurssin avajaisissa 7.11.2016*. Viitattu 29.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-219-maanpuolustuskurssin-avajaisissa-7-11-2016/>]

Niinistö, S. 2017. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe Puolustusvoimain lippujuhlan päivän paraatissa Helsingissä 4.6.2017*. Viitattu 29.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-puolustusvoimain-lippujuhlan-paivan-paraatissa-helsingissa-4-6-2017/>]

Niinistö, S. 2018a. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön avaussanat Puolustusvoimat 100 vuotta -juhlaseminaarissa 16.1.2018*. Viitattu 28.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-avaussanat-puolustusvoimat-100-vuotta-juhlaseminaarissa-16-1-2018/>]

Niinistö, S. 2018b. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe 227. maanpuolustuskurssin avajaisissa 5.11.2018*. Viitattu 29.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-227-maanpuolustuskurssin-avajaisissa-5-11-2018/>]

Niinistö, S. 2019a. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe eduskunnan vaalikauden päättäjaisissä 10.4.2019*. Viitattu 29.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-eduskunnan-vaalikauden-paattajaisissa-10-4-2019/>]

Niinistö, S. 2019b. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön puhe parlamenttien välisessä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa konferenssissa (YUTP/YTPP) Helsingissä Kalastajatorpalla 5.9.2019*. Viitattu 31.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-parlamenttien-valisessa-ulko-turvallisuus-ja-puolustuspoliittisessa-konferenssissa-yutp-ytp-p-helsingissa-kalastajatorpalla-5-9-2019/>]

Niinistö, S. & Trump, D. 2019. *Tasavallan presidentin ja Yhdysvaltain presidentin yhteinen julkilausuma Washington D.C.:ssä 2.10.2019*. Viitattu 31.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentin-ja-yhdysvaltain-presidentin-yhteinen-julkilausuma-washington-d-c-ssa-2-10-2019-englanniksi/>]

Niinistö, S. 2020. *Tasavallan presidentti Sauli Niinistön uudenvuodenpuhe 1.1.2020*. Viitattu 29.1.2020. [<http://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-uudenvuodenpuhe-1-1-2020/>]

Nokkala, A. 2012. Suomen puolustuskyvyn uskottavuus. Teoksessa Tarvainen, T. (toim.) *Näkökulmia puolustuskyvyn uskottavuuteen*. Helsinki: Puolustusministeriö, 58–83. Viitattu 3.12.2019. [http://www.defmin.fi/files/2061/Nakokulmia_puolustuskyvyn_uskottavuuteen.pdf]

Nurminen, J. 2019. *Tällainen on ollut Yhdysvaltain Iran-suhteiden vuoristorata – ydinkumppanista pahan akselin kautta ydinsopuun ja uuteen kriisiin*. Viitattu 28.8.2019. [<http://yle.fi/uutiset/3-10844893>]

Ojajärvi, A., Tallberg, T. & Laukkanen, T. 2017. Johdanto. Teoksessa Tallberg, T., Ojajärvi, A. & Laukkanen, T. (toim.) *Puolustuslinjalla. Yhteiskuntatieteellistä ja historiallista tutkimusta maanpuoluksesta ja asevelvollisuudesta*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 7–18.

Paul, T. V. 2009. Complex Deterrence, An Introduction. Teoksessa Paul, T. V., Morgan, P. M. & Wirtz, J. J. (toim.) *Complex Deterrence: Strategy in the Global Age*, Chicago & Lontoo: The University of Chicago Press. 1–27.

Payne, K. B. 2001. *The Fallacies of Cold War Deterrence and a New Direction*. Lexington, KY: The University Press of Kentucky.

Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

Puolustusministeriö. 2018. *Turvallisuus ja puolustus - suomalaisen yhteiskunnan kivijalka. Puolustusministeriön tulevaisuuskatsaus*. Valtioneuvoston julkaisusarja 19/2018. Helsinki: Puolustusministeriö.

Puolustusministeriö. *Puolustushallinnon viestintä*. Helsinki: Puolustusministeriö. Viitattu 3.12.2019. [<http://www.defmin.fi/files/1838/viestinta.pdf>]

Puolustusministeriö. *Puolustuspolitiikka*. Viitattu 11.6.2019. [http://www.defmin.fi/tehtavat_ja_toiminta/puolustuspolitiikka]

Puolustusministeriö. *Riittääkö maanpuolustustahto? -keskustelu SuomiAreenassa 17.7.2018*. Viitattu 2.12.2019. [http://www.defmin.fi/tehtavat_ja_toiminta/viestinta/maanpuolustustiedotuksen_suunnittelukunta_mts/seminaarit/riittaako_maanpuolustustahto_-keskustelu_suomiareenassa_17.7.2018]

Puolustusvoimat. *Pääesikunnan viestintäosasto*. Viitattu 3.12.2019. [<http://puolustusvoimat.fi/viestintaosasto>]

Pynnöniemi, K. 2017. *Venäjän turvallisuuspolitiikka Aktiivista puolustusta käsiohjauksessa*. Maanpuolustuskorkeakoulu ja Helsingin yliopisto. MTS 14.12.2017. Viitattu 9.8.2019. [http://www.defmin.fi/files/4112/Pynnoniemi_Katri_MTS_KPYN_14_12_2017.pdf]

Quackenbush, S. L. 2011. *Understanding general deterrence. Theory and application*. New York: Palgrave Macmillan.

Raitasalo, J. & Sipilä, J. 2008. Muuttuva sodan kuva. Teoksessa Raitasalo, J. & Sipilä, J. (toim.) *Sota - Teoria ja todellisuus. Näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian laitos. Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No 24. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 329–342.

Rantapelkonen, J. 2002. Psykologiset operaatiot Afganistanissa. Teoksessa Huhtinen, A-M. (toim.) *Propagandan renessanssi - Julkisen manipulaation paluu*. Maanpuolustuskorkeakoulu. Johtamisen laitos. Julkaisusarja 2. Artikkelikokoelmat N:o 8. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 87–110.

Remes L. 2006. Diskurssianalyysin perusteet. Teoksessa Metsämuuronen J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. 1. painos. Helsinki: International Methelp, 288–374.

- Salomaa, H. 2019. *Mitä on maanpuolustustahto nyky-yhteiskunnassa?* Artikkelit Politiikasta-lehdessä 1.3.2019. Viitattu 11.6.2019. [<http://politiikasta.fi/mita-on-maanpuolustustahto-nyky-yhteiskunnassa>]
- Simola, P. 2018. Psykologinen vaikuttaminen. Teoksessa Leskinen, J. (toim.) *Sotilaspsykologia maanpuolustuksen tukena*. Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen julkaisuja 9. Tuusula: Puolustusvoimien tutkimuslaitos, 159–180.
- Sirén, T. 2010. *Strateginen kommunikaatio ja psykologinen vaikuttaminen - käsitys sotataidosta palaa juurilleen*. Suomen sotatieteellisen seuran Tiede & Ase-vuosijulkaisu 68, 2010, 108–126.
- Sirén, T. 2018a. *Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä*. Luento Maanpuolustuskorkeakoululla 24.10.2018. Aineisto tekijän hallussa.
- Sirén, T. 2018b. *Tieteenfilosofia ja metodologia*. Luento Maanpuolustuskorkeakoululla 26.10.2018. Aineisto tekijän hallussa.
- Sirén, T., Huhtinen, A-M. & Toivettula, M. 2011. Informaatiosodankäynnistä kokonaisvaltaiseen strategiseen kommunikaatioon. Teoksessa Sirén, T. (toim.) *Strateginen kommunikaatio ja informaatio-operaatiot 2030*. Julkaisusarja 2: Artikkelikokoelmat N:o 7. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 3–22.
- Sirén, T. & Pekkarinen O. 2017. *Tieteenfilosofis-metodologisia perusteita pro gradu -tutkielman laadintaan*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos. Julkaisusarja 3: Työpapereita nro 3. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Sivonen, P. 1992. *Ydinasepelote Yhdysvaltain poliittisen vallankäytön muovaajana*. Väitöskirja. Ulkopoliittisen instituutin julkaisuja. Helsinki: Ulkopoliittinen instituutti.
- Soini, T. 2016. *Speech by Minister for Foreign Affairs Timo Soini at the Annual Meeting of Heads of Mission 22.8.2016*. Viitattu 28.1.2020. [http://um.fi/speeches/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ulkoministeri-timo-soinin-puhe-suurlahettilaspaivilla]

Soini, T. 2017a. *Speech by Minister Soini at Turkey's Annual Ambassadors' Conference 11.1.2017*. Viitattu 31.1.2020. [http://um.fi/puheet/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ministeri-soinin-puhe-turkin-suurlahettilaskokouksessa]

Soini, T. 2017b. *Ulkoministeri Soinin puheenvuoro kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta 31.5.2017*. Viitattu 30.1.2020. [http://um.fi/puheet/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ulkoministeri-soinin-puheenvuoro-kansainvalisen-avun-antamisesta-ja-vastaanottamisesta]

Soini, T. 2017c. *Opening remarks of Minister Soini at the HAnalys Conference 6.9.2017*. Viitattu 30.1.2020. [http://um.fi/puheet/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ministeri-soinin-puhe-hanalys-seminaarissa]

Soini, T. 2018a. *Ulkoministeri Soinin puhe EU:n puolustusyhteistyön näkymistä 20.3.2018*. Viitattu 28.1.2020. [http://um.fi/puheet/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ulkoministeri-soinin-puhe-eu-n-puolustusyhteistyon-nakymista]

Soini, T. 2018b. *Statement of Minister Soini at the Press Conference with Minister Retno Marsudi of Indonesia 18.6.2018*. Viitattu 30.1.2020. [http://um.fi/speeches/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ministeri-soinin-puheenvuoro-lehdistotilaisuudessa-indonesian-ulkoministerin-kanssa]

Soini, T. 2018c. *Ulkoministeri Soinin puhe suurlahettiläskokouksessa 2018 27.8.2018*. Viitattu 31.1.2020. [http://um.fi/puheet/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ulkoministeri-soinin-puhe-suurlahettilaskokouksessa-2018]

Soini, T. 2019. *Ministeri Soinin puhe: Ulkopoliittisen instituutin Maailmanpolitiikan kiristynvä kilpailu ja Suomi 7.3.2019*. Viitattu 31.1.2020. [http://um.fi/puheet/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ministeri-soinin-puhe-ulkopoliittisen-instituutin-maailmanpolitiikan-kiristynva-kilpailu-ja-suomi]

Suomen perustuslaki. 1999. 11.6.1999/731. Viitattu 12.6.2019. [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>]

Suoninen, E. 2016a. Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa Jokinen A., Juhila K. & Suoninen E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 51–74.

Suoninen, E. 2016b. Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Jokinen A., Juhila K. & Suoninen E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino, 229–247.

Takacs, D. 2017. *Ukraine's deterrence failure: Lessons for the Baltic States*. *Journal on Baltic Security*, 2017; 3(1): 1–10.

The International Institute for Strategic Studies. 2014. Chapter Four: Europe. Teoksessa *The Military Balance, 114:1*. Routledge, 59–160. Viitattu 2.12.2019. [<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597222.2014.871877>]

The International Institute for Strategic Studies. 2019. Chapter Four: Europe. Teoksessa *The Military Balance, 119:1*. Routledge, 66–165. Viitattu 2.12.2019. [<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597222.2018.1561029>]

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 10. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomioja, E. 2014a. *Utrikesminister Tuomiojas tal om det nordiska samarbetet i Europeiska unionen 21.3.2014*. Viitattu 31.1.2020. [http://um.fi/puheet/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ulkoministeri-tuomiojan-puhe-pohjoismaisesta-yhteistyosta-euroopan-unionissa]

Tuomioja, E. 2014b. *Minister Tuomioja's Opening Remarks at the 14th Annual Aleksanteri Conference "Restructing State and Society in Russia" 22.10.2014*. Viitattu 28.1.2020. [http://um.fi/speeches/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ulkoministeri-tuomiojan-puhe-aleksanteri-konferenssissa]

Tuomioja, E. 2014c. *Foreign Minister Tuomioja's speech, The will to defend the country in Finland – Autumn seminar 23.10.2014*. Viitattu 28.1.2020. [http://um.fi/speeches/-/asset_publisher/up7ecZeXFRAS/content/ulkoministeri-erkki-tuomiojan-puhe-maanpuolustustahto-suomessa-syysseminaarissa]

Vainio, T., Korhonen, J., Aarnio, J., Aitta, M., Ylimartimo, J., Kemppainen, S., Kajamo, M., Kielenniva, J., Kohvakka, K., Nedenström, H., Nyström, M., Pohjolainen, J., Punkka, A-J., Rapeli, M., Giordani, T., Ukkonen, R., Weuro, J., Rossi, T., Wecksten, S. & Pousi, J. (toim.) 2019. *Kansallinen riskiarvio 2018*. Sisäministeriön julkaisuja 2019:5. Helsinki: Sisäministeriö.

Valtioneuvosto. 2019. *Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta*. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Helsinki: Valtioneuvosto. Viitattu 28.3.2020. [http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf]

Valtioneuvoston kanslia. 2017. *Valtioneuvoston puolustusselonteko*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2017. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Virta, M. 2004. *Psykologiset operatiot osana sotilasjohtamista: Teoriaa ja käytäntöä perustasolla*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen laitos. Julkaisusarja 3: työpapereita 8. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.

Yleisradio. 2019. *Iran otti haltuunsa brittien lipun alla seilaavan ruotsalaisomisteisen tankkerin*. Viitattu 14.8.2019. [<http://yle.fi/uutiset/3-10886925>]

Åberg, L. 2006. *Johtamisviestintää! Esimiehen ja asiantuntijan viestintäkirja*. Helsinki: Inforviestintä Oy.